

*111 SORUDA
YENİ
TÜRK TİCARET KANUNU*

İsmail KÖKBULUT

2012

BEDELSİZDİR

Sahibi : İsmail KÖKBULUT

Hazırlayan : İsmail KÖKBULUT

Kapak Tasarım : Derya Başpınar

Basım Tarihi : Şubat 2012

İsteme Adresi :

SUNUŞ

1990'lı yıllar boyunca dünya ölçeğinde yaşanan politik ve ekonomik dönüşümlerle beslenen küreselleşme olgusuna paralel ülkemizin sosyal, siyasal ve ekonomik yapısında da geride bıraktığımız 20 yıllık süreçte köklü değişimler yaşanmıştır.

Her geçen gün dünya ile daha da bütünleşen Türkiye ekonomisi, geçen süreçte ciddi anlamda yabancı sermaye yatırımı çekmiş, buna mukabil inşaat sektörü başta olmak üzere belli başlı bazı alanlarda da sermaye ihraç etmiştir. Diğer yandan ulusal ve uluslararası ekonomik faaliyetlerin yoğunluğu ve kapsamı da hızlanarak artmıştır.

Şüphesiz bu sürecin doğal bir sonucu olarak mevzuatın uluslararası mevzuatla, özellikle de Topluluk müktesebatıyla ve OECD uygulamalarıyla uyumlaştırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda uluslararası uygulamalar ve genel kabul görmüş ilkeler göz önünde bulundurulmak suretiyle ulusal mevzuatının yeniden yazımı çalışmalarına hız verilmiş; dünya uygulamalarına koşut, basit, anlaşılır düzenlemeler ihdas edilmeye çalışılmıştır.

Gerek 29/04/1926 tarihinde yürürlüğe giren 818 sayılı Borçlar Kanunu gerekse 01/01/1957 tarihinde yürürlüğe girip yaklaşık elli yıl uygulanan 6762 sayılı Ticaret Kanunu hazırlandıkları ve kabul edildikleri dönemin öğretileri ile kuram ve yaklaşımlarını iyi bir şekilde yansıtmışlar; sorunlara çağdaş, güvenilir ve işleyebilen çözümler getirmişlerdir.

Ancak söz konusu Kanunların uygulandığı 20. yüzyılın ikinci yarısında, önemli hatta bir anlamda sıra dışı birçok olay cereyan etmiş, kalıcı sonuç doğuran yeni dönemler başlamıştır.

Sonuç olarak her iki Kanunun da güncel ihtiyaçlara yanıt verebilecek şekilde yeniden oluşturulması ertelenemez bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

Bu ihtiyaç ve anlayış çerçevesinde, sırasıyla 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisinde tüm partilerin ortak iradesi ile geniş bir konsensüs içerisinde yasalaşmış, her iki Kanunun da genel yürürlük tarihi, uyum sürecinin sancısız atlatılabilmesi için 1 Temmuz 2012 olarak belirlenmiştir.

Çalışmamızda her iki Yasanın da ekonomik ve ticari yaşama getireceği yenilikler ve değişiklikler etraflıca incelenmiş, özellikle Yeni Ticaret Kanununun şirketler hukuku bağlamında getirdiği hak ve yükümlülükler detaylı analize tabi tutulmuştur.

Başta kamuoyunun merakla üzerinde durduğu; bağımsız denetim, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre muhasebe tutma ve finansal tablo hazırlama zorunluluğu, anonim şirketlerin kuruluş ve yönetiminde meydana gelen köklü değişiklikler, ortaklar ve yönetim kurulu üyelerine şirket kaynaklarından borç vermenin yasaklanması ve şirketlere internet kurma zorunluluğu getirilmesi gibi konuları içermek üzere, iş yaşamı ile uzaktan yakından ilgili herkesin ihtiyacına yanıt verebilecek şekilde tasarladığımız çalışmamızın okuyucusuna yararlı olacağını umut ediyoruz.

Saygılarımla...

İsmail KÖKBULUT

İÇİNDEKİLER

SAYFA

1- Niçin yeni bir Ticaret Kanununa ihtiyaç duyduk?.....	1
2- Yeni Ticaret Kanunu kaç bölümden oluşmaktadır?.....	1
3- Yeni Ticaret Kanununun uygulama alanı ile ilgili temel kurallar nelerdir?.....	2
4- Yeni Ticaret Kanununun uygulaması açısından önem arz eden tarihler hangileridir?.....	2
5- Yeni Ticaret Kanununun uygulanması ile olarak hangi tüzük, yönetmelik ve tebliğlerin çıkarılması planlanmaktadır?.....	3
6- Yeni Yasaya göre tacir olmanın sonuçları nelerdir?	3
7- Yeni Ticaret Kanununda ticari işletmenin tanımı yapılmış mıdır?.....	4
8- Yeni Ticaret Kanununa göre hangi davalar ticari dava olarak kabul edilmektedir?	5
9- Ticari davalar hangi mahkemelerde görülecektir?	6
10- Eski Kanun ile kıyaslandığında Yeni Ticaret Kanunu ile ticari dava olarak sayılan davaların kapsamı genişletilmiş midir?.....	6
11- Yeni Kanun ile ticaret unvanı alınması, kullanılması, korunması ve devri konularında ne gibi düzenlemeler yapılmıştır?	6
12- Yeni Ticaret Kanununa göre başlıca haksız rekabet halleri hangileridir? Haksız rekabet sonucu hangi davalar açılabilir? Kanunun bu fiile uygun gördüğü yaptırım nedir?.....	8
13- Tacirler tarafından hangi defterlerin tutulması gerekmektedir?	12
14- Tacirin hangi bilgi ve belgeleri saklama ve ibraz zorunluluğu bulunmaktadır?.	12
15- Tacir, ticari defterlerin tutulması ile ilgili olarak hangi kuralları dikkate almalıdır?	13
16- Yeni Ticaret Kanununa göre hangi durumlarda bileşik faiz uygulanabilecektir?.....	13
17- Ticari teselsül karinesi ne anlama gelmektedir?	14
18- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “farklılaştırılmış teselsül ilkesi” ne anlama gelmektedir?.....	14
19- Yeni Ticaret Kanunu şirket birleşmelerini nasıl düzenlemiştir?.....	14
20- Yeni Yasa şirketlerin tür değiştirmelerini nasıl düzenlemektedir?.....	16
21- Yeni Yasa şirketlerin bölünmesini ne şekilde düzenlemiştir?.....	18
22- Yeni Ticaret Kanunu şirketlerin denetimine yönelik ne gibi yenilikler getiriyor?.....	21
23- Yeni Ticaret Kanununa göre kimler denetçi olabilir?	23
24- Yeni Ticaret Kanununa göre özel denetçi atanabilecek durumlar nelerdir?.....	25
25- İşlem denetçisinin görev ve yetkileri nelerdir?	26
26- Anonim Şirket denetçileri denetim sonucunda kaç tür görüş verebileceklerdir?...	26
27- Hangi durumlarda denetçiler görevden alınabilecektir?.....	27
28- Yeni Yasaya göre anonim şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları nasıl çözümlenecektir?	29

29- Yeni Ticaret Kanunu ile önceki Kanundan farklı olarak tüm şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirildiği doğru mudur? Söz konusu yükümlüğün anlam ve kapsamı nedir?	29
30- Eski Ticaret Kanunumuzda kurulların elektronik ortamda yapılması veya elektronik ortamda oy kullanılması mümkün değil idi, Yeni Ticaret Kanunu bu yönde bir düzenleme yapmış mıdır?	31
31- Yeni Ticaret Kanununa göre elektronik ortamda yapılabilecek işlemler nelerdir?	31
32- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “kurumsal yönetim ilkeleri” kavramı neyi ifade etmektedir?	32
33- Yeni Ticaret Kanunu ile faaliyete geçmesi ön görülen ve 2 Kasım 2011 tarih ve 660 sayılı KHK ile kurulan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim üst kurulunun görev ve yetkileri nelerdir?	36
34- Eski Ticaret Kanununda farklı olarak Yeni Kanuna göre vakıfların tacir sıfatını kazanabilmeleri mümkün müdür?	37
35- Türkiye Muhasebe Standartları neyi ifade etmektedir?.....	38
36- Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ile büyük işletmelerin tabi olduğu muhasebe standartları birbirinden farklı mıdır?	38
37- Tacirlerin envanter çıkarmaya ilişkin mükellefiyetinin kapsamı nedir?	39
38- Yeni Ticaret Kanununda yer alan ticari işletmeler arasındaki mal ve hizmet teminine ilişkin sözleşmelerde temerrüde ilişkin hükümler nelerdir?	39
39- Yeni Ticaret Kanununda şahıs şirketi-sermaye şirketi ayrımı yer almakta mıdır?	41
40- Eski Ticaret Kanununda yer alan “Ultra Vires” (Ana Faaliyet Konusu Dışında Faaliyette Bulunamama Yasağı) kuralı Yeni Kanunda da yer almakta mıdır? ..	41
41- Ultra Vires kuralının kaldırılmasının sermaye şirketlerinde meydana getirebileceği olumsuz durumları dengelemek için Yeni Yasa bazı önlemler getirmiş midir?	42
42- Yeni Ticaret Kanunu ile sermaye şirketlerine sermaye olarak konulabilecek unsurlar nelerdir?	42
43- Yeni Kanuna göre şirkete sermaye olarak konulan taşınmazlar ile ilgili olarak ne gibi işlemlerin yapılması zorunlu hale getirilmiştir?	43
44- Anonim Şirketlerde iç kaynaklardan gerçekleştirilecek sermaye artışı hangi usul ve esaslara tabi olacaktır?	43
45- Yeni Kanunda tanımlanan şarta bağlı sermaye kavramı neyi ifade etmektedir?	44
46- Anonim Şirketlerin kuruluşunda sermayenin ne kadar sürede ve ne şekilde ödenmesi gerekmektedir?	44
47- Anonim Şirket kurulabilmesi için hangi belgelerin hazırlanması gerekmektedir?	45
48- Yeni Ticaret Kanununa göre esas sözleşmede hangi hususlara yer verilmesi gerekmektedir?	45
49- Tek kişi ile anonim ya da limited şirket kurulabilmesi mümkün müdür?.....	46
50- Yeni Yasaya göre pay sahiplerinin şirketten borçlanması mümkün müdür?	47
51- Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin ve ilişkili bazı kişilerin şirketle işlem yapma yasağı bulunmakta mıdır?	50

52- Yeni Yasaya göre yönetim kurulunun tek kişiden oluşması mümkün müdür?..	50
53- Tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmesi mümkün müdür?	51
54- Yönetim kurulu üyelerinin şirkette pay sahibi olma zorunluluğu bulunmakta mıdır?	51
55- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “İsteğe Bağlı Zarar Sigortası” kavramı neyi anlatmaktadır?	51
56- Yeni Ticaret Kanunu ile belirli pay gruplarına ve azlığa anonim şirket yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmış mıdır?	52
57- Yeni Ticaret Kanunu payları borsada işlem gören anonim şirketler için, risklerin erken teşhisi ve yönetimi amacıyla uzman bir komite kurulmasını mı öngörmektedir?	52
58- Yeni Yasaya göre yönetim kurulunun batıl nitelikteki kararları nelerdir?	53
59- Anonim Şirket genel kurul kararlarının iptalini kimler hangi şartlarda isteyebilir?	53
60- Anonim Şirketlerde gündeme bağlılık ilkesinin istisnaları nelerdir?	54
61- Yeni Ticaret Kanununda yer alan “şirketler topluluğu” kavramı neyi anlatmaktadır?	55
62- Hangi hallerde pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılması mümkündür?	55
63- Anonim Şirketlerde imtiyazlı pay nasıl yaratılır?	56
64- Anonim Şirketlerde oyda imtiyaz hakkı nasıl oluşturulur?	56
65- Anonim Şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi ve/veya rehin olarak kabul etmesi mümkün müdür?	57
66- Yeni Yasaya göre limited ve anonim şirket kurulabilmesi için gerekli olan en düşük sermaye tutarı ne kadar olacaktır?	58
67- Sermayeleri, Yeni Kanuna göre belirlenen asgari sermaye tutarından düşük olan şirketlerin sermaye artırımına gitmelerine gerek var mıdır?	59
68- Anonim ve Limited Şirketlerin Esas Sözleşmelerini Yeni Ticaret Kanununa Uyumlu Hale Getirmesi Gerekmekte midir?	59
69- Limited Şirket nasıl kurulacaktır?	59
70- Limited Şirketi yönetim ve temsil hakkı kime aittir?	60
71- Yeni Ticaret Kanununa göre limited şirketlerde bir ortağın birden fazla paya sahip olması mümkün müdür?	61
72- Limited şirketlerde esas sermayeyi temsil eden payların nama yazılı olarak düzenlenmesi mümkün müdür?	62
73- Limited Şirket kuruluşunda sermayenin tek seferde ödenmesi zorunlu mudur?	62
74- Limited Şirket hangi hallerde sona erer?	63
75- Yeni Ticaret Kanununun pay devirlerini kolaylaştırdığı doğru mudur?	63
76- Yeni Ticaret Kanununa göre limited şirketlerin yönetimi nasıl olacaktır?	64
77- Limited Şirketlerde ortaklar nasıl ortaklıktan çıkarılabilir?	65
78- Yeni Ticaret Kanununda ayrılma akçesi düzenlenmiş midir?	66
79- Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmesi ve uygulaması mümkün müdür?	67

80- Yeni Kanuna göre anonim şirketlerde pay sahiplerinin eşit işleme tabi tutulması zorunlu mudur?	68
81- Yeni Yasaya göre anonim şirketlerin tedrici olarak kurulması mümkün müdür?	68
82- Anonim Şirketlerde sicil olumlu etkisi hangi kayıt ve durumlar için geçerlidir?... ..	69
83- Anonim Şirketlerin esas sözleşmelerinde Kanunun emredici hükümlerine aykırı bir ifade yer alırsa bunun yaptırımını ne olur?	71
84- Anonim Şirket kuruluşunda kanuna aykırı hareket edilmesinin yaptırımını nedir? ..	72
85- Anonim Şirketin kuruluşunda esas sermayenin tamamının taahhüt edilmiş olduğunun noterce onaylanması zorunlu mudur?	73
86- Anonim Şirket kurucularının kuruluşla ilişkin beyanda bulunma zorunluluğunun anlam ve kapsamı nedir?	73
87- Yeni Ticaret Kanunu anonim şirket kurucularının sahip oldukları intifa senetleri ile ilgili olarak ne gibi düzenlemeler getirmiştir?	74
88- Anonim Şirketlerin kuruluşundan doğan sorumluluk davalarının kapsamı nedir? Yeni Yasa bu konuda ne gibi değişiklikler getirmiştir?	75
89- Anonim Şirketlerin kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar nelerdir?	77
90- Anonim Şirketlerde yönetim yetkisi nasıl devredilebilecektir?	77
91- Anonim Şirket yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri nelerdir?... ..	80
92- Anonim Şirket genel kurullarında genel toplantı ve karar nisabı nedir?	80
93- Anonim Şirket genel kurullarında özel nisap gerektiren haller nelerdir?	81
94- Anonim Şirket genel kurullarında kimlerin bulunması zorunludur? Kimler görüş açıklayabilirler?	83
95- Yeni Kanun anonim şirketlerin teknik iflası ile ilgili olarak ne gibi düzenlemeler getirmiştir?	83
96- Hangi durumlarda iflasın ertelenmesi talep edilebilecektir?	84
97- Anonim Şirket hangi hallerde sona erer?	85
98- Şirketlerin finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporlarının hazırlanmasında hangi standartlar baz alınacaktır?	86
99- Ticaret Kanununda belirlenen kurallara uymamanın sonuçları nelerdir?	87
100- Borçlar Kanununa göre “sözleşme” nasıl tanımlanmaktadır? Sözleşme nasıl kurulur? Sözleşmeler şekil şartına tabi midir?	88
101- Sözleşme serbestisi kavramı neyi ifade etmektedir? Hangi sözleşmelerin kurulması hukuken mümkün değildir? Hangi sözleşmelerdeki sakatlıklar sonradan giderilebilir?	90
102- Borçlar Kanunu “temsil” müessesesini nasıl düzenlemiştir?	92
103- Kusursuz sorumluluk ne anlama gelmektedir? Borçlar Kanununda düzenlenen kusursuz sorumluluk halleri hangileridir?	93
104- Yeni Borçlar Kanunu borcun ifası noktasında hangi düzenlemeleri getirmiştir? ..	94
105- Borcun ifa edilmemesinin sonuçları nelerdir?	97
106- Borçlar Kanunu borç ilişkilerinde teselsülü nasıl düzenlemektedir?.....	98
107- Satış sözleşmesinin unsurları nelerdir?	99

- 108- Kira sözleşmesinin unsurları nelerdir? Kiraya verenin ve kiracının hak ve yükümlülükleri hangileridir? 99
- 109- Eser sözleşmesinin konusu nedir? Sözleşmenin taraflarının hak ve borçları nelerdir? 101
- 110- “Adi kefalet” ve “müteselsil kefalet” ne anlama gelmektedir?102
- 111- Yeni Kanun “Adi Ortaklığı” nasıl düzenlemektedir?.....103

1- Niçin yeni bir Ticaret Kanununa ihtiyaç duyduk?

01/01/1957 tarihinde yürürlüğe girip yaklaşık elli yıl uygulanan 6762 sayılı Ticaret Kanunumuz hazırlandığı ve kabul edildiği dönemin öğretileri ile kuram ve yaklaşımlarını iyi bir şekilde yansıtmış; sorunlara çağdaş, güvenilir ve işleyebilen çözümler getirmiştir.

6762 sayılı Kanunun uygulandığı 20. yüzyılın ikinci yarısında, bir ticaret kanunu için önemli hatta bir anlamda sıra dışı birçok olay cereyan etmiş, kalıcı sonuç doğuran yeni dönemler başlamıştır. Bunlardan başlıcaları;

- Avrupa Birliğinin kurulup küresel, ekonomik, ticarî ve siyasî güç hâline gelmesi;
- Avrupa Ekonomik Alanı, NAFTA gibi dünya ticaretinde yeri ve etkisi olan, ekonomik, bölgesel birliklerin çalışmaya başlamaları,
- Söz konusu örgütlerin maddî hukuk kuralları koymaları ve uluslar üstü hukuk rejimleri yaratmaları,
- 1960'lann ortalarından itibaren serbest pazar ve rekabet ekonomisinin tüm ülkelerde yaygınlık kazanması, bu kavramların AB hatta Dünya için ortak değerler olarak kabul edilmesi,
- İşletmeler arası yoğunlaşmaların, yani şirketler topluluklarının artması,
- Uzman hukukçuluğun tüketicinin aleyhine işlemesi; elektronik işlemlerin ve ticaretin gelişmesi, çevre kirliliği başta olmak üzere teknolojinin yol açtığı tahribatın sorumluluk hukukunu etkilemesi, özellikle deniz taşımacılığında şartların ve kuralların değişmesi,
- Uluslararası konvansiyonların ticaret kanunlarının konusunu oluşturan birçok alanı ayrıntılı bir tarzda düzenlemeleri; iki taraflı dış ticaretin çok taraflı uluslararası ticarete dönüşmesi; küreselleşme anlayışının yapılaşması olan Dünya Ticaret Örgütünün faaliyete geçmesidir.

Başlıcaları satırbaşları ile anılan bu gelişmeler, örgütlenmeler ve oluşumlar; kuramlarını, öğretilerini ve düzenlerini birlikte getirmişlerdir. Kanunlar ve de özellikle AB üyesi ülkelerin kanunları bu hızlı akışın arkasından adeta sürüklenmiş ve sürekli değiştirilmiştir.

2- Yeni Ticaret Kanunu kaç bölümden oluşmaktadır?

6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu; ticari işletme, ticaret şirketleri, kıymetli evrak, deniz ticareti ve sigorta hukuku olmak üzere 5 kitaptan oluşmaktaydı. Yeni Kanunda ise, "taşıma işleri" ayrı bir kitapta düzenlenmiş ve kitap sayısı altıya yükselmiştir. Yeni Ticaret Kanunu aşağıdaki kitaplardan oluşmaktadır;

- ticari işletme (m.11-123),
- ticaret şirketleri (m.124-644),
- kıymetli evrak (645-849),
- taşıma işleri (m.850-930),
- deniz ticareti (m.931-1400) ve
- sigorta hukukundan (m.1401-1520)

3- Yeni Ticaret Kanununun uygulama alanı ile ilgili temel kurallar nelerdir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. Söz konusu Kanundaki hükümlerle, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiillere ilişkin diğer kanunlarda yazılı özel hükümler, ticari hükümler olarak kabul edilecektir.

Ticari davalarda mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verecektir.

Kanunda aksine bir hüküm yoksa, ticari örf ve âdet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamayacak, ancak, irade açıklamalarının yorumunda teamüller de dikkate alınacaktır.

Bir bölgeye veya bir ticaret dalına özgü ticari örf ve âdetler genel olanlara üstün tutulacak, ilgililer aynı bölgede değilse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, ifa yerindeki ticari örf ve âdet uygulanacaktır.

Ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanacaktır.

Yeni Ticaret Kanununda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerden sayılacaktır.

4- Yeni Ticaret Kanununun uygulaması açısından önem arz eden tarihler hangileridir?

6103 sayılı Yasa ile 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununun genel yürürlük tarihi 01/07/2012 olarak belirlenmiştir.

Ancak Kanunun bazı hükümleri ileriki tarihlerde yürürlüğe girecektir. Buna göre:

14 Ağustos 2012: Esas sözleşmelerin Yeni Ticaret Kanunu ile uyumlu hale getirilmesi için,

1 Ekim 2012: Sözleşmelerden bileşik faiz öngören hükümlerin çıkarılması için

1 Mart 2013: Bağımsız denetçi atanması için,

14 Şubat 2014: Asgari sermayelerin Kanunda belirtilen tutarlara yükseltilmesi için,

1 Temmuz 2015: Ortakların şirkete olan borçlarını kapatmaları için son gündür.

Diğer yandan Kanunun internet sitesi açma ve bazı bilgileri söz konusu sitede yayımlamayı zorunlu tutan maddesi 01/07/2013,

Gerçek ile tüzel kişi tacirlerin Türkiye Muhasebe Standartlarına tâbi olmasını öngören maddeleri ise 01/01/2013 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

5- Yeni Ticaret Kanununun uygulanması ile olarak hangi tüzük, yönetmelik ve tebliğlerin çıkarılması planlanmaktadır?

Yeni Yasanın uygulamasına ilişkin olarak yine Yasanın verdiği yetkiye dayanılarak; Ticaret Sicili Tüzüğü, Denetleme Tüzüğü, Elektronik Ortamda Genel Kurul Tüzüğü, Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Kurulmasında Aranılan Şartlar ve Odalar Arası İşbirliği Yönetmeliği, Bağımsız Denetleme Yönetmeliği, Denetçinin Denetimi Yönetmeliği, Kobi Tanımı Yönetmeliği, İnternet Sitesi Yönetmeliği, Elektronik Ortamda Genel Kurul ve Yönetim Kurulu Yönetmeliği, Genel Kurullarda Bulunacak Bakanlık Temsilcisi Yönetmeliği, Tevdi Eden Temsilcisi Yönetmeliği, Yıllık Faaliyet Raporu Zorunlu Asgari İçeriğinin Belirlenmesine Dair Yönetmelik, Defterlerin Onayına İlişkin Tebliğ, İzin Alacak Anonim Şirketler Tebliği, Birikimli Oy Tebliği, Kâr Avansı Tebliği, Kayıtlı Sermaye Tebliği, Şirketler Topluluğu Tebliği, Kayıtlı Sermaye Tebliği, Mali Tabloların İlanı Tebliği, Eski Türe Dönüş Tebliği, Anonim Şirketlerin Genel Kurullarının Çalışma Esas ve Usullerine İlişkin İç Yönergede Yer Alacak Asgari Unsurların Belirlenmesine İlişkin Tebliğ ve Unvanda İltibas Tebliğinin çıkarılması beklenmektedir.

6- Yeni Yasaya göre tacir olmanın sonuçları nelerdir?

Her şeyden önce vurgulanması gereken husus tacirin, her türlü borcu için iflasa tabi bulunduğu; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlü olduğu hususudur.

Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir.

Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılacaktır.

Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adı sayılacaktır.

Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılacaktır.

Tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilecek, ayrıca tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanacaktır.

Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilecektir.

Bir fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılacaktır.

Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılacaktır.

Tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanununun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

a) Sözleşmenin niteliğine, tarafların amacına ve malın cinsine göre, satış sözleşmesinin kısım kısım yerine getirilmesi mümkün ise veya bu şartların bulunmamasına rağmen alıcı, çekince ileri sürmeksizin kısmi teslimi kabul etmişse; sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilecek, ancak, o kısmın teslim edilmemesi dolayısıyla sözleşmeden beklenen yararın elde edilmesi veya izlenen amaca ulaşılması imkânı ortadan kalkıyor veya zayıflıyorsa ya da durumdan ve şartlardan, sözleşmenin kalan kısmının tam veya gereği gibi yerine getirilemeyeceği anlaşılıyorsa alıcı sözleşmeyi feshedebilecektir.

b) Alıcı mütemerrit olduğu takdirde satıcı, malın satışına izin verilmesini mahkemedен isteyebilecek; mahkeme, satışın açık artırma yoluyla veya bu işle yetkilendirilen bir kişi aracılığıyla yapılmasına karar verecek, satıcı isterse satış için yetkilendirilen kişi, satışa çıkarılacak malın niteliklerini bir uzmana tespit ettirecek, satış giderleri satış bedelinden çıkarıldıktan sonra artan para, satıcının takas hakkı saklı kalmak şartıyla, satıcı tarafından alıcı adına bir bankaya ve banka bulunmadığı takdirde notere bırakılacak ve durum hemen alıcıya ihbar edilecektir.

c) Malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre içinde satıcıya ihbarla yükümlüdür.

7- Yeni Ticaret Kanununda ticari işletmenin tanımı yapılmış mıdır?

Eski Kanunda “*ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler*” ticari işletme sayılırken, Yeni Kanun ile “*ticari işletme*” kavramı tanımlanmıştır.

Yeni Ticaret Kanununa göre; ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınıraşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir. (md. 11)

Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilecektir.

Ayrıca, ticari işletmelerin devri daha önce borçlar kanunu ile düzenlenirken ve külli halefiyet öngörülmezken, yeni Kanun ile ticari işletmelerin devri düzenlenmiş ve bir bütün halinde devredilebilmeleri mümkün hale gelmiştir.

Ticari işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilecek ve diğer hukuki işlemlere konu olabilecektir.

Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikrî mülkiyet haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülünen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunacak, bu devir sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün hâlinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılacak, ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

8- Yeni Ticaret Kanununa göre hangi davalar ticari dava olarak kabul edilmektedir?

Yeni Kanuna göre, her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

- a) 6102 sayılı Kanunda (Yeni Ticaret Kanunu),
- b) Türk Medeni Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ila 969. maddelerinde,
- c) 11/01/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ila 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ila 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ila 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ila 554, havale hakkındaki 555 ila 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ila 580. maddelerinde,
- d) Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,
- e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,
- f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılacaktır. (md. 4)

Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar ticari dava kabul edilmeyecektir.

Ticari davalarda nelerin delil olarak kabul edileceği ile bu delillerin sunulması Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabi olacaktır.

9- Ticari davalar hangi mahkemelerde görülecektir?

Yeni Kanuna göre aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalara bakmakla görevlidir. (md. 5)

Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılacak; bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran Ticaret Kanunundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilecektir.

Sadece iki tarafın isteklerine bağlı olmayan işler hariç olmak üzere, bir davanın ticari veya hukuki niteliği nedeniyle mahkemenin iş alanına girip girmediği, taraflarca sadece ilk itiraz şeklinde ileri sürülebilecektir. İlk itiraz haklı görüldüğü takdirde dosya talep üzerine ilgili mahkemeye gönderilecek, kararın sözlü bildirimini veya tebliği tarihinden itibaren on gün içinde yenilenecek davaya bu mahkeme bakmak zorunda olacaktır.

Ticari bir davanın hukuk mahkemesi, ticari olmayan bir davanın ticaret mahkemesi tarafından görülmesi hükmün bozulması için yalnız başına yeterli bir sebep oluşturmayacaktır.

Ticari hükümler koyan kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri, Kanunda aksine düzenleme yoksa, sözleşme ile değiştirilemeyecektir.

10- Eski Kanun ile kıyaslandığında Yeni Ticaret Kanunu ile ticari dava olarak sayılan davaların kapsamı genişletilmiş midir?

Eski Ticaret Kanununda ticari dava olarak sayılan davalar arasında yer alan ve *“bankacılık ve ödünç para verme işleri kanunundan kaynaklanan hukuk davaları”* şeklinde ifade edilen davalara, yeni Ticaret Kanununun 4. maddesi ile, *“bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları”* da eklenerek, ticari davaların kapsamı genişletilmiştir.

11- Yeni Kanun ile ticaret unvanı alınması, kullanılması, korunması ve devri konularında ne gibi düzenlemeler yapılmıştır?

Gerçek kişi olan tacirin ticaret unvanı; tacirin kimliği, işletmesinin genişliği,

önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler ile kısaltılmadan yazılacak adı ve soyadından oluşacaktır.

Kollektif şirketin ticaret unvanı, bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerecektir.

Adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı, komandite ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerecek, bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların adları ve soyadları veya ticaret unvanları bulunamayacaktır.

Anonim, limited ve kooperatif şirketler; işletme konusu göstermek ve işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak şartıyla, ticaret unvanlarını serbestçe seçebileceklerdir. Ticaret unvanlarında, “anonim şirket”, “limited şirket” ve “kooperatif” kelimelerinin bulunması şarttır. Bu şirketlerin ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılmayacaktır.

Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adları olacaktır.

Diğer yandan bir ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılması zorunludur.

Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamayacaklardır.

“Türk”, “Türkiye”, “Cumhuriyet” ve “Millî” kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilecektir.

Ticari işletme sahibinin veya bir ortağın ticaret unvanında yer alan adı kanunen değişir veya yetkili makamlar tarafından değiştirilirse unvan olduğu gibi kalabilecektir.

Kollektif veya komandit şirkete ya da donatma iştirakine yeni ortakların girmesi hâlinde ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilecek, bu şirketlerden birinin ticaret unvanına adı dâhil olan bir ortağın ölümü üzerine mirasçıları onun yerine geçerek şirketin devamını kabul eder veya şirkete girmemekle beraber bu hususta izinlerini yazılı şekilde bildirirlerse şirket unvanı olduğu gibi bırakılabilecek, şirketten ayrılan ortağın adı da yazılı izni alınmak şartıyla şirket unvanında kalabilecektir.

Her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır. Bu unvana şube ile ilgili ekler yapılabilecektir. Merkezi yabancı

ülkede bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi ise şarttır.

Ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak başkasına devri mümkün değildir.

Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğuracak, devir hâlinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahip olacaktır.

Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir.

Bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent Enstitüsü görevlerini yaparlarken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini, kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğini veya kullanıldığını öğrenirlerse durumu yetkili ticaret sicili müdürüne ve Cumhuriyet savcılığına bildirmek zorundadırlar.

Ticaret unvanı kullanmaya ilişkin olarak Yasada yer alan hükümlere riayet etmeyenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır. Gerçeğe aykırı tescilden dolayı zarar görenlerin tazminat hakları saklıdır.

Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilecek, maddi tazminat olarak mahkeme, tecavüz sonucunda mütecavizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığına da hükmedebilecektir. Mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanmasına da karar verebilecektir.

Son olarak, işletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan adların da sahipleri tarafından tescil ettirilmesi gerekmektedir.

12- Yeni Ticaret Kanununa göre başlıca haksız rekabet halleri hangileridir? Haksız rekabet sonucu hangi davalar açılabilir? Kanunun bu filele uygun gördüğü yaptırım nedir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununda haksız rekabetin önlenmesi ile ilgili hükümlerin yeni bir anlayış ve algı ile ele alındığı görülmektedir. 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununda farklı olarak Yeni Kanunda haksız rekabetin tanımına yer verilmemiştir.

Haksız rekabete ilişkin hükümlere Yasada yer verilmesinin amacı, bütün katanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Rakipler

arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.

Yeni Kanununun 55. maddesinde haksız rekabet halleri tadadi olarak sayılmıştır. Buna göre başlıca haksız rekabet hâlleri şunlardır:

a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

- başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,
- kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,
- paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,
- başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,
- kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,
- seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak;
- müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,
- müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,
- malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,
- taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,
- tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

• işletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formülleri kullanmak.

b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle;

• müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek,

• üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, hak etmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yönelebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

• işçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek,

• onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek.

c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;

• kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,

• üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak,

• kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.

d) Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

e) İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

• doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan, veya

• sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğü aykırı davranmış olur.

Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;

- a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,
- b) Haksız rekabetin men'ini,
- c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,
- d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,
- e) Borçlar Kanununda öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini isteyebilecektir.

Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de yukarıdaki davaları açabilecekler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemeyeceklerdir.

Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da tazmin ve tazminat davaları hariç diğer haksız rekabet davalarını açabileceklerdir.

Haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler, çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştıranın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar, çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, şikâyet üzerine, söz konusu fiilleri dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır.

Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse ceza müeyyide, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanacak; haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilecektir.

13- Tacirler tarafından hangi defterlerin tutulması gerekmektedir?

Eski Ticaret Kanununda gerçek ve tüzel kişi tacirlerin tutmak zorunda olduğu ticari defterler ve bunların niteliklerinin düzenlenmesine ilişkin hükümler ayrı ayrı belirtilmekte iken, yeni Kanun ile söz konusu ayırım ortadan kaldırılmış ve genel düzenleme yapılmıştır.

Yeni Kanunun 64. maddesine göre her tacir; ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle malvarlığı durumunu, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun ve açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır.

Ticaret Kanunu hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticari defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar. (md. 88)

Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulacaktır.

İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.

Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defter olarak kabul edilecektir.

Yevmiye, defteri kebir ve envanter defteri dışında tutulacak defterler bir tebliğ ile belirlenecektir.

14- Tacirin hangi bilgi ve belgeleri saklama ve ibraz zorunluluğu bulunmaktadır?

Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikro fiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür. (md. 64)

Diğer yandan ticari defterler, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanacak, kapanış onayları, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar yapılacak, şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılışı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilecek, açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorunda olacaktır.

Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenecektir.

15- Tacir, ticari defterlerin tutulması ile ilgili olarak hangi kuralları dikkate almalıdır?

Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulacak, kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir. (md. 65)

Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılacaktır.

Bir yazım veya kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi mümkün değildir.

Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması yasaktır.

Diğer yandan, defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmamasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması şarttır.

16- Yeni Ticaret Kanununa göre hangi durumlarda bileşik faiz uygulanabilecektir?

Yeni Ticaret Kanunu ile ticari işlerde bileşik faiz uygulamasının yalnızca tacirler arası akitlerde geçerli olacağı ve tüketicinin korunmasına yönelik mevzuat hükümlerinin öncelikle uygulanacağı yönünde bir anlayış benimsenmiştir.

Buna göre; ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenecek, üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerli olacak, bu hüküm sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmayacaktır.

Diğer yandan tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler evleyivetle uygulanacak, bu şartlara uygun olmayan şekilde işletilen faiz yok hükmünde kabul edilecektir.

Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun "*Bileşik Faiz*" başlıklı 9. maddesi ile de, 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun 8. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, faizin ana paraya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesini öngörmüş bulunan ve her iki tarafı da tacir olmayan cari hesap sözleşmelerinin, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde değiştirilmesi ve faize faiz yürütülmesine ilişkin hükümler ile bu sonucu doğuran düzenlemelerin sözleşmeden çıkarılması; aksi halde anılan sürenin sonunda söz konusu hükümlerin yazılmamış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, yalnız bu maddede öngörülmüş bulunan değişikliklerin yapılmasının damga resmini doğurmayacağı da belirtilerek vergisel anlamda ortaya çıkması muhtemel sorunların da önüne geçilmiş olmuştur.

17- Ticari teselsül karinesi ne anlama gelmektedir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 7. maddesine göre iki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen sorumlu olurlar.

Ticari borçlara kefalet halinde, hem asıl borçlu ile kefil, hem de kefiller arasındaki ilişkilerde de müteselsil sorumluluk geçerli olacaktır.

18- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “farklılaştırılmış teselsül ilkesi” ne anlama gelmektedir?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketin uğradığı zararlardan dolayı İsviçre Borçlar Kanununda yer alan “farklılaştırılmış teselsül ilkesi” kabul edilmiştir. Yeni Yasanın teselsül ve başvuru başlıklı 557. maddesi hükmüne göre; birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olacaklardır. Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilecek ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilecektir.

Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenecektir.

Farklılaştırılmış teselsül anlayışının ilkeleri şöyle özetlenebilir:

Birinci İlke: Farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir; yoksa bu hüküm sorumluların iç ilişkideki sorumluluk ilişkileri hakkında öngörülmuş bir rücu hükmü değildir.

İkinci İlke: Müteselsil sorumluluğun kabul edildiği durumlarda (çoğu kez) zararın bir kısmı, müteselsil sorumlular tarafından birlikte verilebilir, bir kısmı da, tazminat yükümlülerinden bazılarının, anonim şirkete ilişkin hükümler anlamında hukuka aykırı, kişisel eylem ve kararlarının ürünü olabilir.

Üçüncü İlke: Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir.

Dördüncü İlke: Gerek aynı zarar, gerek tek başına verilen zarar belirlenirken mahkeme Borçlar Kanunu (818 sayılı) md. 43 ve 44’ü de (şartları varsa) uygular.

19- Yeni Ticaret Kanunu şirket birleşmelerini nasıl düzenlemiştir?

Yeni Yasa ticaret şirketlerinin birleşmeleri ayrıntılı düzenlemelere bağlanmış olup, birleşebilecek ticaret şirketlerinin kapsamı genişletilmiştir.

Yeni Ticaret Kanunumuzda şirketlerin birleşmeleri, bölünmeleri ve tür değiştirmeleri ayrıntılı bir şekilde ve Avrupa Topluluğu yönergelerine uygun olarak

düzenlenmiştir. Getirilen yeni hükümlerle sadece söz konusu yapısal değişikliklerin güvenli, şeffaf ve basit bir işlemler zinciri içinde gerçekleşmeleri sağlanmakla kalınmamış, aynı zamanda, alacaklılar ve diğer hak ve menfaat sahipleri de korunmuştur. Ayrıca işçilerin devralan şirkete geçişleri, hakları ve sorumlulukları da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Buna göre şirket birleşmelerinin uygulanmasında; “şirket”, ticaret şirketlerini; “ortak”, anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını; “ortaklık payı”, şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını; “genel kurul”, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü; “yönetim organı”, anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi; “şirket sözleşmesi”, anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade edecektir.

Buna göre bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme yoluyla gerçekleşebilecektir.

Söz konusu uygulamada, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılacaktır.

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşecektir. Birleşme sözleşmesi ayrılma akçesini de öngörebilecektir.

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralacak, birleşmeyle devrolunan şirket sona erecek ve ticaret sicilinden silinecektir.

Yasanın 137. maddesine göre sermaye şirketleri;

- a) Sermaye şirketleriyle,
- b) Kooperatiflerle ve
- c) Devralan şirket olmaları şartıyla, kolektif ve komandit şirketlerle,
Şahıs şirketleri;
 - a) Şahıs şirketleriyle,
 - b) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, sermaye şirketleriyle,
 - c) Devrolunan şirket olmaları şartıyla, kooperatiflerle,
Kooperatifler ise;
 - a) Kooperatiflerle,
 - b) Sermaye şirketleriyle ve
 - c) Devralan şirket olmaları şartıyla, şahıs şirketleriyle, birleşebileceklerdir.

20- Yeni Yasa şirketlerin tür değiştirmelerini nasıl düzenlemektedir?

Ticaret şirketlerinin tür değiştirmelerine ilişkin, 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun 152. maddesi, her tip ticaret şirketinin her tip ticaret şirketine dönüştürülmesine imkan vermekte iken, 6102 sayılı Kanun ile hangi şirketlerin hangi tür şirketlere dönüşebileceği sayma yöntemi ile belirlenmiştir.

6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, 6102 sayılı Kanun ile de biçim değiştirici tip değişikliği sistemi kabul edilmiştir.

6102 sayılı Yasanın 180. maddesine göre; bir şirket hukuki şeklini değiştirebilecek, yeni türe dönüştürülen şirket eskisinin devamı sayılacaktır.

Yeni Ticaret Kanununa göre geçerli kabul edilecek tür değiştirmeler şunlardır:

a) Bir sermaye şirketi;

1. Başka türde bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

b) Bir kollektif şirket;

1. Bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

3. Bir komandit şirkete;

c) Bir komandit şirket;

1. Bir sermaye şirketine;

2. Bir kooperatife;

3. Bir kollektif şirkete;

d) Bir kooperatif bir sermaye şirketine, dönüşebilecektir.

Diğer yandan bir kollektif şirket bir komandit şirkete;

a) Kollektif şirkete bir komanditerin girmesi,

b) Bir ortağın komanditer olması halinde,

Bir komandit şirket kollektif şirkete ise;

a) Tüm komanditerlerin şirketten çıkması,

b) Tüm komanditerlerin komandite olması suretiyle dönüşebilecektir.

Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve hakları korunacak, oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilecektir.

İmtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilecek veya uygun bir tazminat ödenecektir.

İntifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilecek veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenecektir.

Tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanacak; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin mal-

varlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılacaktır.

Ara bilanço için;

- a) Fizikî envanter çıkarılması gerekli değildir;
- b) Son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikler de dikkate alınacaktır.

Tür değiştirmelerde yönetim organının bir tür değiştirme planı düzenlemesi zorunludur.

Plan yazılı şekle ve genel kurulun onayına tabidir.

Tür değiştirme planı;

- a) Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,
- b) Yeni türün şirket sözleşmesini,
- c) Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları içerecektir.

Ayrıca yönetim organının tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlaması gerekmektedir.

Raporda;

- a) Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,
- b) Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
- c) Yeni şirket sözleşmesi,
- d) Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
- e) Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,
- f) Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler hukuki ve ekonomik yönden açıklanacak ve gerekçeleri gösterilecektir.

Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler için tür değiştirme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilecektir.

Şirket, tür değiştirme planını, tür değiştirme raporunu, tür değiştirmede esas alınan bilançoyu işlem denetçisine denettirmek zorundadır.

Şirket işlem denetçisine, yapılacak denetlemenin amacına hizmet edebilecek bütün bilgi ve belgeleri vermekle mükelleftir.

İşlem denetçisi tür değiştirmeye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini, bilançonun gerçeğe uygun olup olmadığını ve tür değiştirmeden sonra ortakların hukuki durumlarının korunup korunmadığını incelemek ve değerlendirmek zorundadır. Tüm ortakların onaylaması halinde küçük ölçekli şirketler denetlenmeden vazgeçebileceklerdir.

Şirket;

- a) Tür değiştirme planını,
- b) Tür değiştirme raporunu,
- c) Denetleme raporunu,
- d) Son üç yılın finansal tablolarını, varsa ara bilançoğu genel kurulda karar alınmasından otuz gün önce merkezinde ve halka açık anonim şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun istediği yerlerde ortakların incelemesine sunacaktır. İsteyen ortaklara anılan belgelerin kopyaları bedelsiz verilecek, ortaklar uygun bir şekilde inceleme haklarının bulunduğu hususunda bilgilendirilecektir.

Yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunacak, tür değiştirme kararı aşığıdaki nisaplarla alınacaktır:

- a) Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla;
- b) Bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla;
- c) Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla;
- d) Kooperatiflerde;

1. Ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla,
2. Ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,
- e) Kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanacaktır. Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilecektir.

Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirecek, tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanacaktır. Tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilecektir.

21- Yeni Yasa şirketlerin bölünmesini ne şekilde düzenlemiştir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile ticati şirketlerin bölünmesi ilk defa yasal mevzuatta (vergi kanunları hariç) yer bulmuştur.

Bölünmeye ilişkin ilkeler 159 ila 179. maddeler arasında düzenlenmiştir;

Buna göre:

- Bir şirket tam veya kısmi bölünebilir.
- Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını

iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

- Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketi oluşturur.
- Sermaye şirketleri ve kooperatifler sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebilirler.
- Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları korunur.
- Devreden şirketin ortaklarına bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilir.
- Devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artırır.
- Bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz. Bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.
- Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasına Yeni Ticaret Kanunu ile Kooperatifler Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanır. Sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmaz.
- Bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılır. Ara bilanço için fiziki envanter çıkarılması zorunlu değildir.
- Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılır.
- Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenler.
- Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından onaylanması şarttır.
- Bölünme sözleşmesi ve bölünme planının; bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini, aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi, payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık

haklarına ilişkin açıklamaları, devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları, şirket paylarının değişim tarzlarını, şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini, devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini, yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri, bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini içermesi gerekmektedir.

- Bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı kısmi bölünmede devreden şirkette kalır.
- Tam bölünmeye katılan şirketler, bölünme sözleşmesi veya bölünme planına göre herhangi bir şirkete tahsis edilmeyen borçlardan müteselsilen sorumludurlar.
- Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme hakkında ayrı rapor hazırlarlar; ortak rapor da geçerlidir.
- Bölünme raporunun; bölünmenin amacını ve sonuçlarını, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını, payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları, değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri, gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu, bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması halinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini, bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini, varsa sosyal planın içeriğini, bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini, hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklaması ve gerekçelerini göstermesi gerekmektedir.
- Yeni kuruluşun varlığı halinde, bölünme planına yeni şirketin sözleşmesi de eklenir.
- Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler bölünme raporunun düzenlenmesinden vazgeçebilirler.
- Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, genel kurulun kararından iki ay önce, merkezlerinde, halka açık anonim şirketler ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun uygun gördüğü yerlerde; bölünme sözleşmesini veya bölünme planını, bölünme raporunu, denetleme raporunu, son üç yılın finansal tabloları ile faaliyet raporlarını ve varsa ara bilançoları bölünmeye katılan şirketlerin ortaklarının incelemesine sunar.
- Tüm ortakların onaylaması hâlinde küçük ölçekli şirketler öngörülen inceleme hakkından vazgeçebilirler.
- Ortaklar, bölünmeye katılan şirketlerden, ilgili belgelerin kopyalarının kendilerine verilmesini isteyebilirler. Suretler için bedel veya herhangi bir gider karşılığı istenemez.

- Bölünmeye katılan şirketlerden her biri, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, sermaye şirketleri ayrıca internet sitesinde, inceleme yapma haklarına işaret eden bir ilan yayımlarlar.
- Bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları, bölünme sözleşmesini veya bölünme planını genel kurula sunar.
- Bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, tirajı ellibinin üstünde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az üç gazetede yedişer gün aralıklarla üç defa yapılacak ilanla ve sermaye şirketlerinde ayrıca internet sitesine de konulacak ilanla, alacaklarını bildirmeye ve teminat verilmesi için istemde bulunmaya çağrılırlar.
- Bölünme ile, alacaklıların alacaklarının tehlikeye düşmediğinin, bir işlem denetçisinin raporuyla ispatı hâlinde, teminat altına almak yükümü ortadan kalkar.
- Tam veya kısmi bölünmede, işçilerle yapılan hizmet sözleşmeleri, işçi itiraz etmediği takdirde, devir gününe kadar bu sözleşmeden doğan bütün hak ve borçlarla devralana geçer. İşçi itiraz ederse, hizmet sözleşmesi kanuni işten çıkarma süresinin sonunda sona erer; devralan ve işçi o tarihe kadar sözleşmeyi yerine getirmekle yükümlüdür. Eski işveren ile devralan, işçinin bölünmeden evvel muaccel olmuş alacakları ile hizmet sözleşmesinin normal olarak sona ereceği veya işçinin itirazı sebebiyle sona erdiği tarihe kadar geçen sürede muaccel olacak alacaklarından müteselsilen sorumludur. Aksi kararlaştırılmadıkça veya hâlin gereğinden anlaşılmadıkça, işveren hizmet sözleşmesinden doğan hakları üçüncü bir kişiye devredemez. İşçiler muaccel olan alacaklarının teminat altına alınmasını isteyebilirler. Devreden şirketin bölünmeden önce şirket borçlarından dolayı sorumlu olan ortakları, hizmet sözleşmesinden doğan ve intikal gününe kadar muaccel olan borçlarla, hizmet sözleşmesi normal olarak sona ermiş olsaydı muaccel hâle gelecek olan veya işçinin itirazı sebebiyle hizmet sözleşmesinin sona erdiği ana kadar doğacak olan borçlardan müteselsilen sorumlu olmakta devam ederler.
- Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini ister. Kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilir. Tam bölünme hâlinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah eder. Bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanır. Tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçer.

22- Yeni Ticaret Kanunu şirketlerin denetimine yönelik ne gibi yenilikler getiriyor?

6762 sayılı Eski Ticaret Kanununda şirketin üç kanuni organından biri olan denetim kurulu ve uzman bilgisine sahip olması zorunlu bulunmayan murakıp-

lar eli ile yapılan denetleme, Yeni Ticaret Kanunu yerini ile yerini bir bağımsız denetleme kurumunun veya yeminli mali müşavirin ya da serbest muhasebeci mali müşavirin yaptığı, finansal tablolar ile raporların, dolayısıyla muhasebenin sürekli denetimine bırakmıştır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu anonim şirketlerde gerçekleştirilecek denetim fonksiyonunu, tüzel kişiliğin bünyesinde bir karar organı olarak denetleme kuruluna değil, tüzel kişiliğin dışında yer alan bir müessese olarak “dış denetçiye” vermiştir. Buna göre anonim şirketlerde “denetleme kurulu” organı kaldırılmış; anonim şirketin mali tabloları ve yıllık faaliyet raporları ve bunlara bağlı olarak tüm şirket muhasebesinin, (serbest/bağımsız) dış denetçi tarafından denetlenmesi esası benimsenmiştir. Yeni Yasaya göre, sözü edilen işlemlerin, denetçi tarafından uluslararası denetim standartlarına göre denetlenmesi mecburidir. Öyle ki denetçinin denetiminden geçmemiş “mali tablolar” ile yönetim kurulunun “yılılık faaliyet raporu” düzenlenmemiş hükmündedir.

Yeni sisteme göre sermaye şirketlerinin denetimi; denetçiler, işlem denetçileri ve özel denetçiler tarafından yerine getirilecektir. İşlem denetçileri, şirketin kuruluş, sermaye artırımı ve azaltılması, birleşme, bölünme, tür değiştirme, menkul değer ihracı gibi işlemlerini denetleyen denetçilerdir. Yeni Kanun’da ayrıca herhangi bir pay sahibinin istemiyle özel denetim yapılabilmesine imkan tanınmıştır. Genel kurul, pay sahibinin özel denetim istemini kabul ederse mahkeme tarafından özel denetçi atanmaktadır. İşlem denetçileri ile özel denetçiler Kanunda ön görülen bazı özel şart ve durumlarda devreye girecek iken olağan denetim faaliyeti denetçiler, kamuoyunda bilindiği adı ile “bağımsız denetçiler” tarafından yerine getirilecektir. Yeni Ticaret Kanunu denetimde uzmanlık, bağımsızlık ve şeffaflığa büyük önem vermekte olup, bu nedenle denetçinin ve denetimin vasıf ve niteliklerini büyük bir titizlikle ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

Yeni Ticaret Kanununa göre büyük ölçekli şirketlerin denetimi ile KOBİ’lerin denetimi noktasında ikili bir ayrıma gidilmiştir. Buna göre büyük ölçekli sermaye şirketleri için denetçi, ortakları ancak yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bağımsız bir denetleme kuruluşu olabileceken; orta ve küçük ölçekli anonim ve limited şirketler, bir veya birden fazla yeminli mali müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebileceklerdir. Bağımsız denetleme kuruluşlarının kuruluş ve çalışma esasları ile denetleme elemanlarının nitelikleri yönetmelikle düzenlenecektir.

Yeni Ticaret Kanunu kimlerin denetçi olabileceği kadar kimlerin denetçi olmayacağı noktasında da detaylı düzenlemelere gitmiştir. Yasanın 400. maddesinin 1. fıkrasında 8 bent halinde denetçi olmayacaklar sayılmıştır. İlk dört bende göre yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir, bağımsız denetleme kuruluşu ve bunun ortaklarından biri ile bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişilerden; denet-

lenecek şirkette pay sahibi olanlar, denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanı veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımış olanlar, denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibi ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahip olan yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımları olanlar ile denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışanlar veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet verenler ilgili şirkette denetçi olamayacaklardır.

Kanımızca asıl önemli düzenlemeler ise 5. ve 6. bentte yapılmıştır. Buna göre bir kişi ya da kurumun hem denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde (denetleme dışında) faaliyette veya katkıda bulunması hem de söz konusu şirketin denetçisi olmasına izin verilmemektedir. Tabiri caizse Yeni TTK bir koltukta birden fazla karpuz taşınmasına müsaade etmemektedir. Diğer yandan denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise yine denetçi olunamayacaktır.

Yeni TTK' ya göre bir bağımsız denetleme kuruluşunun, bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi yedi yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az iki yıl için değiştirilecek; diğer yandan denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremeyecek, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla da yapamayacaktır.

23- Yeni Ticaret Kanununa göre kimler denetçi olabilir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununda bağımsız denetim anlayışına geçilmiş ve kimlerin denetçi olabileceği özel bir hükümlerle (md. 400) belirlenmiştir.

Buna göre; denetçi, ancak ortakları, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilir ancak orta ve küçük ölçekli anonim şirketler, bir veya birden fazla yeminli mali müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebilirler.

Bağımsız denetleme kuruluşlarının kuruluş ve çalışma esasları ile denetleme elemanlarının nitelikleri yönetmelikle düzenlenecektir.

Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir, bağımsız denetleme kuruluşu ve bunun ortaklarından biri ve bunların

ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;

- a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,
- b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa,
- c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımlıysa,
- d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,
- e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,
- f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,
- g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,
- h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa denetçi olamaz; ancak, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, katlanılması güç bir durum ortaya çıkacaksa (h) bendindeki yasağın kaldırılması için belli bir süreyle sınırlı olarak onay verebilir.

Diğer yandan bir bağımsız denetleme kuruluşunun, bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi yedi yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az iki yıl için değiştirilir; denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla da yapamaz.

Bu hükümler işlem denetçilerine de uygulanacak olup, Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, işlem denetçisi genel kurul tarafından atanacak ve görevden alınacaktır.

Yeni Ticaret Kanunu bağımsız denetim olgusuna ve denetçinin niteliklerine büyük önem vermektedir ve denetimde bu mesleğe mensup olmayı bir ana ilke olarak kabul ettiği için bağımsız denetim kuruluşlarının da üyelerinin yeminli malî müşavir ve/veya serbest muhasebeci malî müşavir olmaları şartını getirmiştir. Buradaki üyeleri terimi, esasları tüzük ile belirlenecek olan bağımsız denetim kuruluşlarının pay sahiplerini veya ortaklarını ifade etmektedir. Meslekten olmayan kişiler bağımsız denetim kuruluşu kuramazlar. Fıkradan dolayı olarak anlaşılacak bir diğer gereksinim de, şirketleşme yoluyla bağımsız denetim şirketlerinin gelişmesi ve bugünkü kişiliklerinden farklı kişiliklerle yeniden düzenlenmesidir. Hüküm tam bağımsızlığı sağlamak amacıyla (a) ile (h) bentlerindeki ilişkilerin veya durumların var olmamasını şart koşmuştur.

24 -Yeni Ticaret Kanununa göre özel denetçi atanabilecek durumlar nelerdir?

Özel denetçi atanabilecek durumlara Kanununun 207, 406 ve 438. maddelerinde yer verilmiştir.

Buna göre denetçi, işlem denetçisi, özel denetçi, riskin erken saptanması ve yönetimi komitesi; bağlı şirketin, hâkim şirketle veya diğer bağlı bir şirketle ilişkilerinde hilenin veya dolanın varlığını belirtir şekilde görüş bildirmişse, bağlı şirketin her pay sahibi, bu konunun açıklığa kavuşturulması amacıyla, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilecektir. (md.207)

Diğer yandan; denetçi, şirketin hâkim şirketle veya topluluk şirketleriyle ilişkileriyle ilgili olarak sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmışsa veya yönetim kurulu, şirketin topluluk tarafından, bazı belirli hukuki işlemler veya uygulanan önlemler dolayısıyla kayba uğratıldığını ve bunlar dolayısıyla denkleştirme yapılmadığını açıklamışsa, herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından şirketin, hâkim şirketle veya hâkim şirkete bağlı şirketlerden biriyle olan ilişkisini incelemek üzere özel denetçi atanabilecektir. (md. 406)

Son olarak her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilecek, genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilecektir. (md. 438)

Belirtmek gerekir ki, anonim şirketin denetçiye ve işlem denetçileriyle denetimi ve özel denetime ilişkin hükümleri limited şirketlere de uygulanacaktır. (md. 635)

25- İşlem denetçisinin görev ve yetkileri nelerdir?

Kanunda işlem denetçisinin; şirketin kuruluşunu, sermaye artırımını, azaltılmasını, birleşmeyi, bölünmeyi, tür değiştirmeyi, menkul kıymet ihracını denetleyeceği hüküm altına alınmıştır.

Şirketin sermaye kaybı veya borca batık olmasında da işlem denetçisi, denetim işlevini üstlenecektir.

Kanunda geçen “işlem” kavramı, çok taraflı bir hukukî işlem olan bir genel kurul kararı bağlamında yürütülüp kanunda öngörülen sonuca ulaşan bir hukukî süreci ifade etmektedir. Bu sürecin kanuna uygunluğunun denetiminin, menfaat sahipleri adına işlem denetçisi tarafından gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

İşlem denetçisinin üstleneceği işlev, muhasebe (mali tablolar) denetimi değil, uygunluk denetimidir. Bu denetçinin, konusunda “uzman” olma niteliği, sadece birleşme işlemlerinin denetiminde aranmıştır.

26- Anonim Şirket denetçileri denetim sonucunda kaç tür görüş verebileceklerdir?

Anonim şirket denetçileri, denetim sonucunda 4 tür görüş verebileceklerdir. Bunlar; olumlu görüş, sınırlandırılmış olumlu görüş, olumsuz görüş ve görüş vermekten kaçınma şeklindedir.

Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklayacaktır.

Bu yazı, denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerecektir. Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilerine göre, şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve kârlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir şekilde yansıttığını belirtecektir.

Görüş yazısında, yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebebin mevcut olmadığına, varsa buna işaret edilecek, söz konusu yazı herkesin anlayabileceği bir dille yazılacaktır.

Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilecek veya olumsuz görüş verebilecektir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilecektir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilecektir.

Şirket defterlerinde, denetlemenin mevzuata uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması ha-

linde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilecektir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğuracaktır.

Olumsuz görüş yazılan veya görüş verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul, söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kâr veya zarar ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamayacak; bu hallerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırarak ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa edecektir.

Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçecek, yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlatacak ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunacaktır.

27- Hangi durumlarda denetçiler görevden alınabilecektir?

Anonim Şirkette, denetçilerin görevden alınması çok sınırlı hallerde mümkün kılınmış, haklı sebebin mahkemece tespiti ve yeni denetçi atanması şartı getirilmiş, yasal düzenleme ile bağımsız denetim anlayışı sağlam temellere oturtulmuştur.

Buna göre;

- Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilir.
- Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır.
- Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder.
- Denetçiden denetleme görevi, sadece Kanunda öngörüldüğü şekilde ve başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir.
- Konsolidasyona dahil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilir.
- Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi;

a) Yönetim kurulunun,

b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı halinde, başka bir denetçi atayabilir.

- Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren üç hafta içinde açılır.

- Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşı oy vermiş, karşı oyunu tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olması şarttır.
- Faaliyet döneminin dördüncü aya kadar denetçi seçilememişse, denetçi, yönetim kurulunun, her yönetim kurulu üyesinin veya herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, mahkemece atanır. Aynı hüküm, seçilen denetçinin görevi red veya sözleşmeyi feshetmesi, görevlendirme kararının iptal olunması, butlanı veya denetçinin kanuni sebeplerle veya diğer herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesi hâllerinde de uygulanır. Mahkemenin kararı kesindir.
- Denetçinin mahkeme tarafından atanması durumunda, emsal dikkate alınarak, ücreti ile muhtemel giderler için mahkeme vizesine yatırılması gereken ön ödeme mahkemece belirlenir. Bunlara üç iş günü içinde itiraz edilebilir. Mahkeme kararı kesindir.
- Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir.
- Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz.
- Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır.
- Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.
- Denetçi fesih ihbarında bulunduğu takdirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar.

Yeni Ticaret Kanunu denetçi ile yapılan sözleşmenin *kural olarak*- feshedilmemesi ilkesini kabul ederek, yönetim kurulunun istemediği denetçiyi görevden uzaklaştırması olanağını ortadan kaldırmıştır. Denetçi sadece yukarıda belirtildiği şekilde ve haklı sebeplerin varlığında görevden alınabilecektir.

Bir denetçinin görevden alınması, yerine yenisinin atanmış olmasına bağlıdır; yoksa denetçi azledilip daha sonra yerine yenisi atanamaz. Mahkemenin kararı, eş zamanlı olmalıdır. Başka bir deyişle, yönetim kurulu veya genel kurul denetçi ile yapılan sözleşmeyi feshedip kendiliğinden başka bir denetçi atayamaz. Bu ilke, denetçinin bağımsızlığına kesin bir göndermedir. Şirkete sınırsız fesih hakkı tanınmış olsaydı, denetçi, şirket tarafından fesih baskısı altında tutulabilirdi. Fesih bazı şartlara bağlanmış olması, denetçiye güvence sağlamaya ilişkin yeni ve modern şirketler hukukunun esin verdiği bir üst hukuk kuralıdır. Söz konusu ilke, Kanuna hakim olan bağımsız denetimin taşıyıcı kolonlarından biridir.

Diğer yandan denetçi ancak bir mahkeme kararıyla görevden alınabilir. Mahkeme de bu kararı haklı sebebin varlığı durumunda verebilir. Başka bir deyişle

denetçi, ancak haklı bir sebebin, özellikle tarafsızlığı bozan herhangi bir olgu veya davranışın varlığında, mahkemece görevden alınabilir.

“*Haklı sebep*” Kanunda tanımlanmamıştır. Bu terim ile önce denetçinin kişiliğinden kaynaklanan sebepler kastedilmiştir: Mesleki yetersizlik (denetleme elemanlarının bilgilerindeki, okul sonrası uyum eğitimlerindeki noksanlık, yardımcı eleman, uzman, cihaz donanımı eksikliği), itibar kaybı vs. gibi. Denetçinin çalışma tarzı, şirkete zaman ayıramaması, bilgi sızdırması, taraf tutması da haklı sebep sayılır. Buna karşılık, görüş ayrılıkları haklı sebep olarak, ancak somut olay destekliyorsa kabul edilebilir.

28- Yeni Yasaya göre anonim şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları nasıl çözümlenecektir?

Yasanın “Şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları” başlıklı 405. maddesi hükmüne göre, şirket ile denetçi arasında şirketin ve topluluğun yıl sonu hesaplarına, finansal tablolarına ve yönetim kurulunun faaliyet raporuna ilişkin, ilgili kanunun, idari tasarrufun veya esas sözleşme hükümlerinin yorumu veya uygulanması konusunda doğan görüş ayrılıkları hakkında, yönetim kurulunun veya denetçinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden karar verecektir. Söz konusu karar kesin olup, dava giderlerinin borçlusu şirket olacaktır.

Söz konusu düzenleme ile, şirket ile ilgili herhangi bir mevzuat veya esas sözleşme hükmünün yorumlanmasında, şirket ile denetçi arasındaki görüş ihtilaflarının mahkeme kararı ile çözüme bağlanması amaçlanmıştır.

29- Yeni Ticaret Kanunu ile önceki Kanundan farklı olarak tüm şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirildiği doğru mudur? Söz konusu yükümlüğün anlam ve kapsamı nedir?

Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen yeniliklerden biri de, “bilgi toplumu hizmetleri” kavramıdır. Bu amaçla, sermaye şirketleri için internet sitesi oluşturma ve bu sitenin belli bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine ayırma zorunluluğu getirilmiştir. Kanunun 1524. maddesi hükmüne göre her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına özgülemek zorundadır.

Yayımlanacak içeriklerin başlıcaları şunlardır:

- a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar
- b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar,
- c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştirme, alım, öne-

rilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü,

d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki genel kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler,

e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirilmesi hâlinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye artırımı, azaltılması dâhil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar,

f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları,

g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler,

h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar,

ı) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri,

i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler,

j) Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları,

k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler.

Yukarıda öngörülen yükümlülöklere uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebinin oluşturacak; Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açacak ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olacaktır.

İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açık olacak, erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamayacaktır. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes “engelin kaldırılması davasını” açabilecektir.

Diğer yandan yasal ve idari düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâldede konulmamış sayılır. Finansal tablolar için ise bu süre beş yıldır. İnternet sitesinde yer alacak bilgiler metin

hâline getirilip şirket yönetimi tarafından tarih ve saati gösterilerek noterlikçe onaylı bir deftere sıra numarası altında yazılır veya yapıştırılır. Daha sonra site- de yayımlanan bilgilerde bir değişiklik yapılırsa, değişikliğe ilişkin olarak aynı işlem tekrarlanır.

30- Eski Ticaret Kanunumuzda kurulların elektronik ortamda yapılması veya elektronik ortamda oy kullanılması mümkün değil idi, Yeni Ticaret Kanunu bu yönde bir düzenleme yapmış mıdır?

Eski Ticaret Kanunumuzda mevcut olmayan bir düzenleme daha Yeni Ticaret Kanunu ile yaşamımıza girecektir. Buna göre ticaret şirketlerinin kurullarına elektronik ortamda katılmak ve oy kullanmak mümkün hale gelmiştir. Buna göre; şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması da mümkündür. Bu hâllerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanacaktır.

Elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması, ortağın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır.

Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulanması esasları bir tüzük ile düzenlenir. Tüzükte, genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin esas sözleşme hükmünün örneği yer alır. Anonim şirketler tüzükten aynen aktarılacak olan bu hükümde değişiklik yapamazlar. Bu tüzüğün yürürlüğe girmesi ile birlikte genel kurullara elektronik ortamda katılma ve oy kullanma sisteminin uygulanması pay senetleri borsaya kote edilmiş şirketlerde zorunlu hâle gelir.

31- Yeni Ticaret Kanununa göre elektronik ortamda yapılabilecek işlemler nelerdir?

Yeni Kanun ile elektronik ortamda yapılabilecek işlemler ile güvenli elektronik imzaya ilişkin ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

Buna göre tacirler arasında;

- diğer tarafı temerrüde düşürmeye,
- sözleşmeyi feshe,
- sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılabilecektir. (md. 18)

Diğer yandan, tarafların açıkça anlaşmaları ve Kanunda belirtilen istisnaları saklı kalmak şartıyla;

- ihbarlar,
- ihtarlar,
- itirazlar ve benzeri beyanlar,
- fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları elektronik ortamda düzenlenebilecek, yollanabilecek, itiraza uğrayabilecek ve kabul edilmişse hüküm ifade edecektir.

Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul ve esaslar ise Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenecektir. (md. 1525) Yeni Ticaret Kanununa göre; poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemeyecek ayrıca bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamayacaktır.

Konşimentonun, taşıma senedinin ve sigorta poliçesinin imzası elle, faksimile baskı, zımba, ıstampa, sembol şeklinde mekanik veya elektronik herhangi bir araçla da atılabilecek, düzenlendikleri ülke kanunlarının izin verdiği ölçüde bu senetlerde yer alacak kayıtlar el yazısı, telgraf, teleks, faks ve elektronik diğer araçlarla yazılabilecek, oluşturulabilecek, gönderilebilecektir.

Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişi diğer tacirlere ilişkin olarak, Ticaret Kanununun zorunlu tuttuğu bütün işlemler elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile de yapılabilecek, bu işlemlerin dayanağı olan belgeler de aynı usulle elektronik ortamda düzenlenebilecektir.

Zaman unsurunun belirlenmesi gereken ve tüzükte düzenlenen hâllerde güvenli elektronik imzaya eklenen zaman damgasının tarihi, diğer hâllerde merkezî veri tabanı sistemindeki tarih esas alınacaktır.

Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla imza atabilecek, bu durumda kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılacaktır. (md. 1526)

32- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “kurumsal yönetim ilkeleri” kavramı neyi ifade etmektedir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile “Kurumsal Yönetim İlkeleri” kavramı mevzuatımıza girmiştir.

On beş yıldan beri, özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirket-

lerde, pay sahipleri başta olmak üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini ideal düzeyde korumaya yönelmiş yeni bir kurallar sistemi kendisini kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Bu kurallar organların doğru kararı doğru zamanda alabilme yeteneklerini artırmayı hedeflemekte, onun için şirketleri yeni bir ortaksal yapıya kavuşturucu önerilere ağırlık vermektedir.

Anılan kuralların temelleri şeffaflık, iyi ve hesabı verilebilir bir yönetim ve etkili bir iç ve dış denetimdir. Söz konusu ilkeler kurumsal yönetim ilkeleri olarak adlandırılmıştır. Uluslararası alanda “*corporate governance*” terimi ile anılan bu ilkeler, esasında hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için öngörülmüştür. Ancak diğer anonim şirketlere ve tüm işletmelere hatta yönetim ve denetimin olduğu her kuruma ve kuruluşa, nihayet Devlete de tavsiye edilecek bir kapsam ve yaygınlık kazanmıştır.

Hukuk ve işletme politikalarını ve öğretilerini doğrudan etkileyen bu dinamik İngiltere’de 1992 yılında *Cadbury Raporu* ile harekete geçmiştir. Başlangıçta, 1990’ lı yılların ekonomik durgunluğunun ve iz bırakan krizlerinin çökerttiği borsada, yani borsa ticaretinde yatırımcıyı tutmaya yönelik olan çaba, daha sonra, anonim şirketin işleyişini, yönetimini, denetimini, pay sahiplerini ve diğer ilgilileri koruyucu sistemleri kuran geniş kapsamlı bir yapılandırmaya dönüşmüştür. Kurumsal yönetim dört taşıyıcı kolon üzerine oturur:

- Şeffaflık,
- Âdillik,
- Hesap verilebilirlik
- Sorumluluk.

Şeffaflık, şirketi “*camdan cep*” olarak görme anlayışını aşan bir kavram, yeni bir anlayış, şirketi bütün kurumları ile kavrayan bir yaklaşımdır. Bu fenomen artık bilgi toplumu ile tanımlanmaktadır. Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol sahibi tüm aktörlerin, tam bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını hedeflemektedir. Bu sebeple, maddî ve şekli kamuyu aydınlatmayı kapsar. Menfaat sahipleri, ilgililer, sermaye piyasası aktörleri, alacaklılar ve pay sahipleri yönünden önemli olan tüm ilişkilerin, raporların, planların, projelerin açıklanmasını içerir. Şeffaflığın anonim şirketler hukukundaki yeni aracı, internet, elektronik ortamda aktarmalar ve açılması zorunlu bulunan web siteleridir. Her sermaye şirketinin bir web sitesi olması, bu sitenin şeffaflık sağlayıcı bir mekanizma olarak çalışması gerekir.

Adillik, bir anlamda geniş kapsamlı eşit işlem ilkesi ile örtüşür. Eşit işlem sadece pay sahiplerine değil, daha geniş bir çevreye, açıkçası çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, yani şirketle menfaat ilgileri bulunanlara, hatta kamuya yönelmiştir. İlkedeki bu toplumsal açılım gün geçtikçe daha öne çıkmaktadır. Adillikğin yöneldiği bu yol yeni değildir. Adillik, şeffaflık temelinde iyi yönetim ve dene-

time, menfaatlerin ideal noktada uyuşturulması gerektiği şeklinde özetlenebilir. Söz konusu anlayış 1920'lerin “işletmenin kendisi için var olduğu” teorisini akla getirmektedir.

Hesap verilebilirlik yönetimin, şeffaflığına, doğruluğuna, kararların açıklanabilirliğine, kararların bir haklı sebebi, adil temeli olduğuna ve profesyonel niteliğine gönderme yapmaktadır.

Sorumluluk ise, görevden kaynaklanan yükümlülüklerle tam bağlılık, bunları gereği gibi bilinçle, hesap verilebilirlik bağlamında yerine getirme anlamındadır.

Kurumsal yönetim ilkelerinin tartışmaya açtığı öneriler şunlardır:

(a)Yönetim organının, daha dar ifade ile yönetim kurulunun üyeleri kendi içinde iki kısma ayrılmalıdır. Birinci grupta, yürütme yani karar alıp yürütme yetkisini haiz yönetim kurulu üyeleri (executive üyeler), ikinci grupta ise, bu yetkileri haiz olmayıp, birinci gruba giren üyeleri gözetim ve denetim altında tutan (non-executive) üyeler bulunmalıdır. Bu iki sınıf üyenin yetkileri, şirket bilgi ve belgelerine ulaşabilme hakları ve şirketi bağlayıcı karar alabilme konumları farklı olduğu için hukukî, cezaî ve malî sorumlulukları da farklı olmalıdır.

(b)Risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesi yanında, denetim komitesi ve atamalar komitesi kurulmalı ve bu komiteler yürütme yetkisini haiz olmayan üyelere bağlı çalışmalıdır.

(c)Yönetim kurulunun görevlerinin hesap verilebilirlik bağlamında ve şirketin aczi halinde güçlendirilmesi gerekir.

(d)Pay sahipliği haklarının, özellikle yapısal değişikliklerde ve önemli kararlarda etkinlikleri artırılmalıdır.

(e)Yönetim kurulu üyelerinin ücret ve diğer malî hakları denetim altına alınmalıdır.

(f)Finansal tablolar uzman, bağımsız ve tarafsız denetçilerce, uluslararası standartlara göre denetlenmelidir. Bu öneriler sadece ulusal kurumsal yönetim kodekslerinde yer almamakta, kanunlara da etki yapmaktadır.

Yeni Ticaret Kanununun 1529. maddesi hükmüne göre; halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun buna ilişkin açıklamasının esasları ve şirketlerin bu yönden derecelendirme kural ve sonuçları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek, Sermaye Piyasası Kurulunun uygun görüşü alınmak şartıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanları için geçerli olabilecek kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili, ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabilecektir.

“Kurumsal Yönetim İlkeleri” kavramının tanımı Yeni Ticaret Kanununda yapılmamakla birlikte, örnek teşkil etmesi açısından, halihazırda bankalara özgü olarak hazırlanan “Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik”te, “kurumsal yönetim”; *Banka üst yönetiminin bankayı, belirlenmiş hedefler, Ka-*

nun, Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemeler ile ilgili diğer mevzuat, ana sözleşme ve banka içi düzenlemeler ile bankacılık etik kuralları doğrultusunda, tüm menfaat ve pay sahipleri ile tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini koruyacak biçimde yönetimi olarak tanımlanmıştır.

Kurumsal yönetim ilkelerine yönelik olarak Yeni Kanundaki temel hüküm madde 1529 olmakla birlikte, Yeni Kanunda yer alan ve kurumsal yönetimle ilgili olan diğer hükümler aşağıdaki gibidir:

- SPK' ya tanınan, kurumsal yönetim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi (md. 1529),
- Yönetim kurulunun şirketi bu açıdan değerlendiren açıklaması (md. 375),
- Tehlikelerin erken teşhisi komitesi (md. 378),
- Denetçiye verilen ikaz görevi (md. 398),
- Yönetimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat yönetmeliği ile devri (md. 367),
- Murahhaslar (md. 370),
- Bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim (md. 397),
- Kurucu menfaatleri (md. 348),
- Kurucular beyanı (md. 349),
- Kuruluş denetçisi raporu (md. 351),
- Eşit işlem ilkesi (md. 357),
- Pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması (md. 358)
- Yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluluğunun kaldırılması (md. 359),
- Azlığa yönetim kurulunda temsil hakkı (md. 360),
- Yönetim kurulu üyelerinin görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (md. 361),
- Borca batıklıkta nesnellik ve önlemler (md. 376 ve 377),
- Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartta denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet verememesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunulmaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi (md. 400),
- Genel kurul düzeyinde devredilemez yetkilerin belirlenmesi (md. 408),
- Genel kurul iç yönetmeliği (md. 419),
- Organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci (md. 428),
- Oyda imtiyazın sınırlandırılması (md. 479),
- Web sitesi kurma zorunluluğu (md. 1524).

33- Yeni Ticaret Kanunu ile faaliyete geçmesi ön görülen ve 2 Kasım 2011 tarih ve 660 sayılı KHK ile kurulan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim üst kurulun görev ve yetkileri nelerdir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun geçici 2. maddesi ile kamu adına denetleyici tüzel kişiliği haiz bir üst kurum ve gözetim otoritesi kurulması ön görülmüş ve buna uygun olarak 06/04/2011 tarih ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname 02/11/2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bahse konu düzenlemenin amacı söz konusu KHK' nın 1. maddesinde, “uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak, bağımsız denetimde uygulama birliğini, gerekli güveni ve kaliteyi sağlamak, denetim standartlarını belirlemek, bağımsız denetçi ve bağımsız denetim kuruluşlarını yetkilendirmek ve bunların faaliyetlerini denetlemek ve bağımsız denetim alanında kamu gözetimi yapmak yetkisini haiz Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun kuruluş, teşkilat, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak belirtilmiştir.

Söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin 9. maddesiyle yeni kurulan Kurula çok önemli ve geniş yetkiler verilmiştir.

Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Tabii oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olanlara ait finansal tabloların; ihtiyaca uygunluğunu, şeffaflığını, güvenilirliğini, anlaşılabilirliğini, karşılaştırılabilirliğini ve tutarlılığını sağlamak amacıyla, uluslararası standartlarla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını oluşturmak ve yayımlamak.
- b) Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulamasına yönelik ikincil düzenlemeleri yapmak ve gerekli kararları almak, bu konuda kendi alanları itibarıyla düzenleme yetkisi bulunan kurum ve kuruluşların yapacakları düzenlemeler hakkında onay vermek.
- c) Finansal tabloların; işletmelerin finansal durumunu, performansını ve nakit akışlarını Türkiye Muhasebe Standartları doğrultusunda gerçeğe uygun olarak sunumunu, kullanıcıların ihtiyaçlarına uygunluğunu, güvenilirliğini, şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla, kamu yararını da gözetmek suretiyle, bilgi sistemleri denetimi dahil, uluslararası standartlarla uyumlu ulusal denetim standartlarını oluşturmak ve yayımlamak.
- ç) Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının kuruluş şartlarını ve çalışma esaslarını belirlemek, bu şartları taşıyan kuruluşları ve bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarını yetkilendirerek listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek Kurumun internet sitesinde kamuoyuna erişimine sürekli olarak açık tutmak.

d) Bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyetleri ile denetim çalışmalarının, Kurumca yayımlanan standart ve düzenlemelere uyumunu gözetlemek ve denetlemek.

e) İnceleme ve denetimler sonucunda aykırılıkları saptanan bağımsız denetçiler ve bağımsız denetim kuruluşlarının faaliyet izinlerini askıya almak veya iptal etmek.

f) Bağımsız denetim yapacak meslek mensuplarına yönelik sınav, yetkilendirme ve tescil yapmak, disiplin ve soruşturma işlemlerini yürütmek, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kurallarını belirlemek, bunlara yönelik olarak kalite güvence sistemini oluşturmak ve bu alanlardaki eksikliklerin düzeltilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak.

g) Yabancı ülkelerin Kurulun görev alanıyla ilgili konularda yetkili birimleri ile işbirliği yapmak, mütekabiliyet esasına göre Türkiye’de bağımsız denetim yapmasına yetki verilen yabancı ülke denetim kuruluşları ve denetçilerini listeler halinde ilan etmek ve bunları oluşturacağı resmi sicile kaydederek Kurumun internet sitesinde kamuoyunun erişimine sürekli olarak açık tutmak.

ğ) Denetimin bağımsızlığının ve tarafsızlığının sağlanmasına, denetime olan güven ile denetimin kalitesinin artırılmasına yönelik düzenlemeler yapmak ve gerekli tedbirleri almak.

h) Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu alanla ilgili ikincil düzenlemeleri yapmak ve bu konularda gerekli kararları almak.

1) Görev alanıyla ilgili uluslararası uygulama ve gelişmeleri izlemek, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu ile muhasebe ve denetim alanında çalışmalar yapan diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, lisans ve telif anlaşmaları akdetmek ve gerektiğinde bu kuruluşlara üye olmak.

i) Muhasebe standartları ve denetim standartlarının benimsenmesi ve uygulanması ile görev alanıyla ilgili konularda kamu bilincinin yerleştirilmesine yönelik olarak toplantı, konferans ve benzeri etkinlikler ile gerekli yayınlarda bulunmak.

34- Eski Ticaret Kanununda farklı olarak Yeni Kanuna göre vakıfların tacir sıfatını kazanabilmeleri mümkün müdür?

Eski Ticaret Kanunu ile tüzel kişi tacirler arasında sayılan “amacına varmak için ticari bir işletme işleten” derneklere, Yeni Kanun ile aynı nitelikteki vakıflar da eklenmiştir. Gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların ise tacir sayılmayacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

Buna göre ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, beledi-

ye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılacak; Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmayacaktır.

35- Türkiye Muhasebe Standartları neyi ifade etmektedir?

Yeni Ticaret Kanunu ile birlikte muhasebe sistemi ve ilkeleri baştan ayağa değişecektir.

Yeni Kanuna göre tüm gerçek ve tüzel kişiler gerek ticari defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, **Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar.**

Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına tam uyumlu olacak şekilde, yalnız Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu tarafından belirlenecek ve yayımlanacaktır.

Türkiye Muhasebe Standartları;

- a) Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) ve yorumları ile (**uygulamada Tam Set adı ile bilinmektedir**),
- b) Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Türkiye Finansal Raporlama Standartlarından (KOBİ/IFRS) oluşmaktadır.

36- Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler ile büyük işletmelerin tabi olduğu muhasebe standartları birbirinden farklı mıdır?

Yeni Ticaret Kanunu muhasebe uygulaması açısından ikili bir ayrıma gitmemektedir.

• **Büyük ölçekli sermaye şirketleri ile bunların konsolidasyon kapsamına giren bağlı şirketleri**, iştirakleri ve şirketler toplulukları, Sermaye Piyasası Kanununa göre, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler, bankalar ile bağlı ortaklıkları, sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketleri **Tam Seti uygulamak zorundadır.**

• Küçük ve orta büyük ölçekli işletmeler ise KOBİ/IFRS adı verilen daha yalın ve uygulaması kolay muhasebe ilke ve kurallarına tabidir.

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütler önümüzdeki günlerde yayımlanacak olan yönetmelikle belirlenecektir.

Ancak söz konusu ölçütlere göre küçük ve orta büyüklükte işletme tanımına girecek bile olsa borçlanma araçları veya öz kaynağa dayalı finansal araçları kamuya açık bir piyasada işlem gören veya bu tür bir piyasada işlem görmek üzere söz konusu araçları ihraç edilme aşamasında bulunan sermaye şirketleri ile esas faaliyet konularından biri, varlıkları güvenilir kişi sıfatıyla geniş bir kitle adına muhafaza etmek olan şirketler Yeni Ticaret Kanununun uygulamasında KOBİ TFRS' ye değil Tam Sete tabi olacaktır.

37- Tacirlerin envanter çıkarmaya ilişkin mükellefiyetinin kapsamı nedir?

Her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarmak zorundadır. (md. 66)

Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenleyecektir. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı on iki ayı geçemeyecektir.

Maddi duran malvarlığına dahil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınacaklardır.

Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur. Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar hâlinde toplanabilecekler ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilecektir.

38- Yeni Ticaret Kanununda yer alan ticari işletmeler arasındaki mal ve hizmet teminine ilişkin sözleşmelerde temerrüde ilişkin hükümler nelerdir?

Yeni Ticaret Kanununa göre aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılacak; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile geri alınacaktır. (md.1530)

Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden sorumlu tutulamayacağı hâller hariç, sözleşmede öngörülmüş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşecektir. Ancak, kefil ve kefile-

re, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemeyecektir.

Mütemerrit borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörülen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanacaktır

Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen Kanuna aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtaraya gerek kalmaksızın mütemerrit sayılacak ve alacaklı faize hak kazanacaktır:

a) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

b) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

c) Borçlu faturayı veya eş değer ödeme talebini mal veya hizmetin tesliminden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

d) Kanunda veya sözleşmede, mal veya hizmetin kabul veya gözden geçirme usulünün öngörüldüğü hâllerde, borçlu, faturayı veya eş değer ödeme talebini, kabul veya gözden geçirmenin gerçekleştiği tarihte veya bu tarihten daha önce almışsa, bu tarihten sonraki otuz günlük sürenin sonunda; şu kadar ki, kabul veya gözden geçirme için sözleşmede öngörülen süre, mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz günü aşılıyor ve bu durum alacaklının aleyhine ağır bir haksızlık oluşturuyorsa, kabul veya gözden geçirme süresi mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz gün olarak kabul edilir.

Sözleşmede öngörülen ödeme süresi, faturanın veya eş değer ödeme talebinin veya mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla altmış gün olabilecektir. Ancak, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebileceklerdir. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hâllerde, ödeme süresi, altmış günü aşamayacaktır.

Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçeriz kabul edilecektir.

Bu hükümler uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hâllerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderim tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl ocak ayında ilan edecek, faiz oranı, 04/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt

Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.

39- Yeni Ticaret Kanununda şahıs şirketi-sermaye şirketi ayrımı yer almakta mıdır?

6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu döneminde doktrin seviyesinde yer alan ve Kanunda bulunmayan şahıs şirketi-sermaye şirketi ayrımı yeni Yasa ile Kanun hükmü haline getirilmiştir.

Yasanın 124. maddesinde ticaret şirketlerinin; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu; Kanunun uygulamasında kollektif ile komandit şirketin şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ise sermaye şirketi sayılacağı hükme bağlanmıştır.

40- Eski Ticaret Kanununda yer alan “Ultra Vires” (Ana Faaliyet Konusu Dışında Faaliyette Bulunamama Yasağı) kuralı Yeni Kanunda da yer almakta mıdır?

Eski Kanunda geçerli olan “ultra vires” kuralı, yani şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet konusu dışında faaliyette bulunmama yasağı yeni Kanun ile kaldırılmıştır.

Eski Ticaret Kanununun 137. madde hükmü aşağıdaki gibi idi:

“Ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur.”

Eski Kanun döneminde ultra vires ilkesinin kabulü sonucu, şirketin ehliyeti şirket sözleşmesindeki konu ile sınırlı olduğundan, bu sınır dışında yapılan işlemler şirketi bağlamamakta ve yoklukla malul sayılmakta idi.

6102 sayılı Kanunda ise, ticaret şirketlerinin hak ehliyetini artık diğer tüzel kişilerde olduğu gibi, işletme konusu değil 4721 sayılı Türk Medeni Kanunundaki belirlemeler oluşturmaktadır.

Yasanın 125. maddesine göre; ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olup, ticaret şirketleri, Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler.

Türk hukukuna Eski Ticaret Kanunu ile giren ve şirketler hukukuna hakim olan ultra vires kuralı, AET'nin 68/151 sayılı şirketlere ilişkin yönergesinde yer alan, üye ülkelerin ultra vires kuralını kanunlarından çıkarmalarını öngören düzenlemeye koşturarak Yeni Yasa ile mevzuattan çıkarılmıştır.

Böylece, şirket temsilcilerinin, şirket adına yaptıkları işlemlerin şirketi bağlayacağına ilişkin olarak üçüncü kişilere güvence sağlanmakta ve ticari hayatta yapılan iş ve işlemler bir anlamda yasal teminat altına alınmaktadır.

41- Ultra Vires kuralının kaldırılmasının sermaye şirketlerinde meydana getirebileceği olumsuz durumları dengelemek için Yeni Yasa bazı önlemler getirmiş midir?

6102 sayılı Ticaret Kanununun 371. maddesinde şirketi temsile yetkili olanların şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabileceği ve bunun için şirket unvanını kullanabileceği hüküm altına alınmış; Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkının saklı olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Buna göre temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlayacaktır. Ancak söz konusu üçüncü kişi işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu biliyor veya durumun gereğinden bilebilecek durumda ise bu işlemin şirket açısından bağlayıcılığı bulunmayacaktır.

Yeni Kanun ile ultra vires kuralı kalktığı için, artık şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusu çizmemektedir. Şirketin imza yetkilisine rücu edeceği veya edemeyeceği durumun sınırını, şirketin amacı ve işletme konusu belirleyecektir. Esas sözleşmenin konu hükmüne aykırı işlemlerle bu sınırın aşılması halinde şirketin rücu hakkı vardır. Başka bir deyişle, şirketin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler de şirketi bağlayacak ve üçüncü kişiye karşı şirket sorumlu olacak ancak, sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı şirket rücu talebinde bulunabilecektir.

Diğer yandan şirket, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğunu üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabından bilebilecek durumda bulunduğunu ispat ederse işlem şirketi bağlamayacaktır.

42- Yeni Ticaret Kanunu ile sermaye şirketlerine sermaye olarak konulabilecek unsurlar nelerdir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile aşağıdaki değerlerin sermaye şirketlerine sermaye olarak konması mümkündür:

- a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,
- b) Fikrî mülkiyet hakları,
- c) Taşınurlar ve her çeşit taşınmaz,
- d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,
- e) Kişisel emek,
- f) Ticari itibar,
- g) Ticari işletmeler,
- h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretleme gibi değerler,
- i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,

j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer.

Buna göre Yeni Kanun ile ticaret şirketlerine sermaye koyma borcu kapsamında konulabilecek unsurlar genişletilmiş; sermaye koyma borcu kapsamında konulabilecek değerlere, “*Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler*” ile “*Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değerler*” eklenmiştir.

43- Yeni Kanuna göre şirkete sermaye olarak konulan taşınmazlar ile ilgili olarak ne gibi işlemlerin yapılması zorunlu hale getirilmiştir?

Yeni Ticaret Kanunu ile şirkete sermaye olarak konulan taşınmazların, şirket adına tescillerinin ihmal edilmesi veya kasten yapılmamasının engellenmesi amacıyla bildirimlerin ticaret sicili müdürlüğüne resen yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre; şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunacak, özel sicile yapılan kayıtlar iyi niyeti kaldıracaktır. (md. 128)

Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynı bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerli kabul edilecek, mülkiyet ve diğer aynı hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürlüğü tarafından, ilgili sicile re'sen ve hemen yapılacaktır.

44- Anonim Şirketlerde iç kaynaklardan gerçekleştirilecek sermaye artışı hangi usul ve esaslara tabi olacaktır?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerde iç kaynaklardan sermaye artırımına ilişkin esaslar yasal düzenlenmeye kavuşturulmuştur.

Yasanın 462. maddesine göre; esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve işlem denetçisinin vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanacak, bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun işlem denetçisi tarafından onaylanmış olması aranacaktır.

Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamayacak, hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir, artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşecektir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap edeceklerdir.

Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamayacak, sınırlandırılmayacak ve bu haktan vazgeçilemeyecektir.

45- Yeni Kanunda tanımlanan şarta bağlı sermaye kavramı neyi ifade etmektedir?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerde şarta bağlı sermaye kavramı getirilmiştir.

Yasanın 463. maddesine göre genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir.

Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artacaktır.

Bu yöntem ile şirket çalışanlarının ve şirketten alacaklı olanların şirkete ortak olmalarının yolu açıldığı gibi şirket açısından da yeni bir finansman aracı ortaya çıkmıştır.

46- Anonim Şirketlerin kuruluşunda sermayenin ne kadar sürede ve ne şekilde ödenmesi gerekmektedir?

Yeni Yasa ile anonim şirketlerde kuruluşla ilişkin olarak kurucuların sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt etmeleri öngörülmüş ayrıca pay bedellerinin belli bir sürede ödenmesi ile kuruluşun belli bir sürede tamamlanması şartı getirilmiştir.

Yeni Ticaret Kanununa göre şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulmuş kabul edilecektir.

Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25'inin tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde, payların çıkarma primlerinin tamamının ise tescilden önce ödenmesi gerekmektedir. (md. 344)

Şirket, noter onayı tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri ödenecektir. (md. 345)

47- Anonim Şirket kurulabilmesi için hangi belgelerin hazırlanması gerekmektedir?

6102 sayılı Ticaret Kanununun 336. maddesinde anonim şirketler için kuruluş belgeleri açıkça düzenlenmiştir. Buna göre:

- Esas sözleşme,
- Kurucular beyanı,
- Değerleme raporları,
- Ayın ve işletme devralınmasına ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere, kurulmakta olan şirketle, kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler,
- İşlem denetçisi raporu kuruluş belgeleridir.

Söz konusu belgelerin sicil dosyasına konulması ve birer nüshalarının şirket tarafından beş yıl süreyle saklanması zorunludur.

48- Yeni Ticaret Kanununa göre esas sözleşmede hangi hususlara yer verilmesi gerekmektedir?

6102 sayılı Ticaret Kanununa göre esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır. (md. 339)

Buna göre esas sözleşmeye aşağıdaki hususların yazılması zorunludur:

- a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer,
- b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu,
- c) Şirketin sermayesi ile her payın itibarı değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları,
- d) Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları,
- e) Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı,
- f) Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kârından sağlanacak menfaatler,
- g) Yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar,

- h) Genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları; oy hakları,
ı) Şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre,
i) Şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı,
j) Pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları,
k) Şirketin hesap dönemi.

Diğer yandan anonim şirketin ilk yönetim kurulu üyelerinin de esas sözleşme ile atanması gerekmektedir.

49- Tek kişi ile anonim ya da limited şirket kurulabilmesi mümkün müdür?

Yeni Yasa ile tek kişi ile anonim şirket kurabilme imkanı getirilmiştir. Konu ile ilgili olarak Kanunun Genel Gereğesinde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

“AET”nin 89/667 sayılı, şirketlere ilişkin 12. Yönergesinin tanıdığı olanaktan yararlanılarak, tek pay sahibi bulunan anonim şirketin kurulmasına ve çalışmasına olanak tanınmıştır. Böylece AB üyesi devletlerin hukukları ile tam uyum sağlanmıştır. Yönerge, üye devletlere tek ortaklı limited şirket veya sorumluluğu sınırlandırılmış ticarî işletme kurmak seçeneklerini sunmakta, tek pay sahipli anonim şirketi de üyelerin tercihine bırakmaktadır. Tasarı, Almanya, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İsveç örneklerini izleyerek tek ortaklı limited şirket yanında, anonim şirkete de yer vermiştir.”

Buna göre özel kanunlara tabi anonim şirketler hariç olmak üzere anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı yeterlidir. (md. 338)

Diğer yandan birden fazla kişi ya da kurum tarafından kurulmuş olan anonim şirketlerde ilerleyen dönemlerde pay sahibi sayısı bire düşerse, durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilecek, yönetim kurulu bildirim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirecektir. Ayrıca, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması halinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilecek, aksi halde doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumlu olacaktır. Diğer yandan şirketin tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap etmesi ya da ettirmesi mümkün değildir.

Yasanın 371. maddesine göre tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gereklidir. Söz konusu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmayacaktır.

50- Yeni Yasaya göre pay sahiplerinin şirketten borçlanması mümkün müdür?

Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen önemli yeniliklerden biri de, pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin ve yönetim kurulu üyesi ile ilişkili belli kişilerin şirkete borçlanmalarının yasaklanmış olmasıdır. Buna göre Yeni Yasanın “*Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı*” başlıklı 358. madde hükmü aşağıdaki gibidir;

“(1) İştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz. Meğer ki, borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulsun.”

Bu hüküm Ticaret Kanununa yeni eklenmiş ve ticari hayatta yaygın olarak kötüye kullanılan bir uygulamanın kaldırılması amaçlanmıştır. Bilindiği üzere, ülkemizde yaygın olarak, şirketlerin ortaklarına cari hesap yoluyla borç para verdiği ve bu yolla şirketten çekilen paraların hiç geri dönmediği veya uzun süreler sonunda iade edildiği görülmektedir. Bu hükümle, pay sahiplerinin şirketten borçlanmalarının ve bu yolla şirket kasasını kullanmalarının, hatta şirketten çektikleri paralar ile doğrudan kişisel harcamalarını finanse etmelerinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Şirketin kaynaklarını alternatif alanlarda kullanmak yerine, şirket ortaklarına aktarmasının, yatırım harcamalarının da azalmasına yol açtığı ve büyüme dinamiklerini yavaşlattığı da bilinen bir gerçektir.

Diğer taraftan, alınan borçların bir kısmına faiz yürütülmemesi veya piyasa koşullarına oranla çok daha düşük faiz uygulanması, şirketin elde edeceği gelirden mahrum kalması, vergisel açıdan ise kurumlar vergisi, katma değer vergisi, gelir vergisi stopajı gibi farklı vergiler açısından eleştiriye maruz kalmalarına yol açmaktadır. Bu hüküm ile bütün bu olumsuzlukların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Ancak bu hükme, 358. maddenin ikinci cümlesi ile haklı olarak bir istisna da getirilmiştir. Konuya ilişkin madde gerekçesinde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır;

“Ancak bu hükmün istisnasız bir şekilde ve katı bir tarzda uygulanması haksızlıklara yol açabilirdi. Onun için hükmün ikinci kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda işletmesi dolayısıyla şirketle iş yapan pay sahiplerinin, şirketin her müşterisi gibi vadeli, konsinye veya benzeri yöntemlerle şirketten mal alabilmelerine olanak sağlanmıştır. İstisna pay sahiplerinin, şirketle iş yapan diğer kişilerle aynı şartlara tâbi tutulmasını gerekli kılar. Şirketin, pay sahiplerine istisnalar ve diğer müşterilere uygulananlardan daha yumuşak şartlar tanıması hükme aykırı olur.”

Yeni TTK hükümlerinin yürürlüğe konulmasına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla, 6103 sayılı “*Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü*

ve *Uygulama Şekli Hakkında Kanun*” 14/02/2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olup, anılan Kanunun 01/07/2012’de yürürlüğe girmesi öngörülmüştür.

6103 sayılı Kanunda yer alan “*Pay sahiplerinin ve limited şirket ortaklarının şirkete borçlanma yasağı*” başlıklı 24. madde hükmü aşağıdaki gibidir;

“(1) Türk Ticaret Kanununun 358. maddesine aykırı şekilde, anonim veya limited şirkete borçlu olan pay sahipleri ve ortaklar, borçlarını, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde, nakdî ödeme yaparak tamamen tasfiye etmek zorundadır. Borcun kısmen veya tamamen başkası tarafından üstlenilmesi, borç için kambiyo senedi verilmesi, ödeme planı yapılması veya benzeri yollara başvurulması bu madde anlamında tasfiye sayılmaz.

(2) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde tasfiye gerçekleşmemişse, Türk Ticaret Kanununun 562. maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır. (Üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezası)

(3) Tasfiye süresinin geçmesinden sonra, şirketin alacaklıları, alacakları için, şirkete borçlu olan pay sahibini veya limited şirket ortağını takip edebilir.”

Söz konusu Kanun hükmünden görüleceği üzere, pay sahiplerinin Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut olan borçlarını kapatmak için, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıllık bir süre öngörülmüştür. Ödemenin ise ancak nakdi ödeme kanalıyla yapılabileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, borcun kısmen veya tamamen başkası tarafından üstlenilmesi, borç için kambiyo senedi verilmesi, ödeme planı yapılması veya benzeri yollara başvurulması kabul edilmeyecektir.

Anılan borçlanma yasağı, Kanunun 644. maddesinin (1-b) bendi hükmü uyarınca, limited şirket ortakları için de geçerli olup, 6103 sayılı yasada yer alan geçiş hükmü, limited şirket ortaklarını da kapsamaktadır.

Yeni TTK ile; pay sahipleri dışında, yönetim kurulu üyelerinin ve bunlarla ilişkili belli kişilerin de şirkete borçlanmaları yasaklanmıştır.

“*Şirketle işlem yapma, şirkete borçlanma yasağı*” başlıklı 395. madde hükmü aşağıdaki gibidir;

“(1) Yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf böyle bir iddiada bulunamaz.

(2) *Yönetim kurulu üyesi, onun 393. maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.*

(3) 202. madde hükmü saklı kalmak şartıyla, şirketler topluluğuna dâhil şirketler birbirlerine kefil olabilir ve garanti verebilirler.

(4) Bankacılık Kanununun özel hükümleri saklıdır”.

Kanunun 393. maddesinde belirtilen, yönetim kurulu üyesinin yakını sayılanlar ise; yönetim kurulu üyesinin eşi, alt ve üst soyu, üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarıdır.

Hukukumuzda yeni giren Kanunun 395. maddesi, gerekçede belirtildiği üzere 358. maddenin tamamlayıcısı niteliğinde olup, sıkça rastlanılan kötüye kullanmaların engellenmesini amaçlamaktadır. Söz konusu hükümlerin getirilmesinin, sermayenin (malvarlığının) korunması ilkesinin bir gereği olduğunu da belirtmek gerekir.

Diğer yandan, 358. madde ile 395. madde arasında bazı farklılıklar da mevcuttur. 358. madde ile pay sahiplerinin şirkete borçlanmaları yasaklanmışken, pay sahibi ile ilişkili kişiler açısından böyle bir yasak getirilmemiştir. Oysa ki, yönetim kurulu üyeleri ile ilişkili kişiler (395. maddede belirtilenler), 395. madde hükmü gereği şirkete borçlanamazlar.

Diğer bir fark ise, 358. maddeden farklı olarak 395. maddeye ilişkin olarak, 6103 sayılı “*Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun*”da herhangi bir geçiş hükmü öngörülmemesidir.

Diğer yandan, şirket pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve yönetim kurulu üyeleri ile ilişkili kişiler (395. maddede belirtilenler) dışındaki kişilerin, şirkete borçlanmaları yasak olmadığı gibi, 90 sayılı “*Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*”ye aykırı olmamak kaydıyla, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri dahil herhangi bir kişinin şirkete borç vermesi önünde de yasal bir engel bulunmamaktadır.

6103 sayılı Kanunda yer alan “*Pay Sahiplerinin ve Limited Şirket Ortaklarının Şirkete Borçlanma Yasağı*” başlıklı 24. maddesine göre Türk Ticaret Kanununun 358. maddesine aykırı şekilde, anonim veya limited şirkete borçlu olan pay sahipleri ve ortaklar, borçlarını, anılan Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde, nakdi ödeme yaparak tamamen tasfiye etmek zorundadır. Borcun kısmen veya tamamen başkası tarafından üstlenilmesi, borç için kambiyo senedi verilmesi, ödeme planı yapılması veya benzeri yollara başvurulması tasfiye sayılmayacaktır. Belirtilen süre içinde tasfiye gerçekleşmemişse, Türk Ticaret Kanununun 562. maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanacak ve borcunu ödemeyen kişiye 300 günden az olmamak üzere adli para cezası uygulanacaktır. Tasfiye süresinin geçmesinden sonra, şirketin alacaklıları, alacakları için, şirkete borçlu olan pay sahibini veya limited şirket ortağını takip edebilecektir.

Adli para cezasının bir günlük tutarı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52. maddesine göre 20 TL’den az 100 TL’den çok olmamak üzere hakim tarafından belirlenecektir.

Söz konusu cezaların ise, şirket açısından kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacağı tabiidir. Nitekim 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11. madde hükmü aşağıdaki gibidir:

“(1) Kurum kazancının tespitinde aşağıdaki indirimlerin yapılması kabul edilmez:

d) Bu Kanuna göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri.”

51- Anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin ve ilişkili bazı kişilerin şirketle işlem yapma yasağı bulunmakta mıdır?

Yeni Ticaret Kanununa göre (md. 395) yönetim kurulu üyelerinin, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapması mümkün değildir. Aksi halde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf ise böyle bir iddiada bulunamaz.

Yönetim kurulu üyesi, onun yakınları (yönetim kurulu üyesinin eşi, alt ve üst soyu, üçüncü derece dahil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları), kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenebilir, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.

Şirketler topluluğuna dahil olan şirketlerin ise birbirlerine kefil olabilmesi ve garanti verebilmesi mümkündür.

Bankacılık Kanununun özel hükümleri ise saklıdır.

52- Yeni Yasaya göre yönetim kurulunun tek kişiden oluşması mümkün müdür?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile tek kişi ile limited ve anonim şirket kurulabilmesine imkan tanındığı gibi, yönetim kurullarının da tek kişiden oluşması mümkün hale gelmiştir.

Temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şarttır.

Yönetim kurulu üyelerinin tam ehliyetli olmaları şarttır.

Yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunludur.

Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmayacaktır.

53- Tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmesi mümkün müdür?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 359. maddesinin 2. fıkrasına göre tüzel kişilerin de anonim şirketlerde yönetim kurulu olabilmesi mümkündür.

Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunacak; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanacaktır.

Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilecektir.

Tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması şarttır.

54- Yönetim kurulu üyelerinin şirkette pay sahibi olma zorunluluğu bulunmakta mıdır?

6762 sayılı Eski Ticaret Kanunumuzda yönetim kurulu üyelerinin göreve başlayabilmeleri için şirkette pay sahibi olmaları aranmakta idi.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile şirketlerde profesyonel yönetim anlayışının yerleşmesi arzulanmış, buna istinaden de yönetim kurulu üyelerinin gerek seçilme gerekse göreve başlayabilmeleri için şirkette pay sahibi olmaları zorunluluğu kaldırılmıştır.

55- Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen “İsteğe Bağlı Zarar Sigortası” kavramı neyi anlatmaktadır?

Yeni Ticaret Kanunu ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak isteğe bağlı zarar sigortası uygulaması getirilmiştir.

Buna göre yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin %25’ini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulacak ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirilmesinde dikkate alınacaktır.

Maddenin getiriliş amacı ise madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

“Yeni olan 361. madde ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak, isteğe bağlı zarar sigortası getirilmiştir. Bu hükümde yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken şirkete verebilecekleri zararların güvence altına alınması konusunda ilk çekingen adım atılmıştır. Batıda yaygın olan bu sigortanın, zararların karşılanmasından çok, profesyonel, sorumluluk bilincine sahip ve görevin gereklerine uygun yetenekleri haiz kişilerden

oluşan yönetim kurullarının oluşmasında etken rol oynadığı şüphesizdir. Ancak ülkemizde bu sigortanın bugün yaptırılması olanakları hemen hemen yok gibidir. Çünkü bu kadar büyük bir riski Türk sigorta endüstrisinin taşıyabilmesi mümkün görülmemektedir. Bütün riskin yurtdışına reasüre edilmesi ise üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer noktadır. Ancak hükmün yavaş ve tedricen de olsa gereksinimlere cevap vermesi olasılığı toplumsal politika ve yarar açısından ihmal edilemeyecek bir katkı olarak değerlendirilmiştir.”

56- Yeni Ticaret Kanunu ile belirli pay gruplarına ve azlığa anonim şirket yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınmış mıdır?

Yeni Kanun ile esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilecektir. (md. 360)

Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilecektir.

Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur.

Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamayacaktır.

Bu hüküm ile; karda, oyda, tasfiye payında veya diğer herhangi bir malvarlığı hakkında imtiyazlı olan bir pay grubuna yönetim kurulunda temsil hakkı tanınabileceği açıkça vurgulanmıştır.

Söz konusu hak, imtiyaz gibi her paya değil, belirli pay sahipleri grupları ile belirli pay gruplarına ve azlığa bir bütün olarak tanınmaktadır.

57- Yeni Ticaret Kanunu payları borsada işlem gören anonim şirketler için, risklerin erken teşhisi ve yönetimi amacıyla uzman bir komite kurulmasını mı öngörmektedir?

Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. (md. 378)

Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulacak ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verecektir. Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir ve-

receği raporda durumu değerlendirecek, varsa tehlikelere işaret edecek, çareleri gösterecek, rapor denetçiye de yollanacaktır.

Diğer yandan denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için 378. maddede öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan, ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte, yönetim kuruluna sunacaktır. (md. 398)

58- Yeni Yasaya göre yönetim kurulunun batıl nitelikteki kararları nelerdir?

Daha nce Borçlar Kanununun genel hükümlerinin uygulandığı yönetim kurulunun batıl nitelikteki kararları, yasal düzenleme altına alınarak tahdidi olmamakla birlikte tek tek sayılmıştır.

Yasanın 391. maddesine göre yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilecektir.

Özellikle;

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
- b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
- c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren,
- d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar batıl kabul edilecektir.

59- Anonim şirket genel kurul kararlarının iptalini kimler hangi şartlarda isteyebilir?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirket genel kurul kararlarının iptali talebinde bulunabilecekler ve kararların butlanına ilişkin bazı yenilikler getirilmiş olup, butlan sebepleri tahdidi olmamakla birlikte tek tek sayılmıştır.

Buna göre; toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten, toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve söz konusu aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri, yönetim kurulu, kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve

özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabileceklerdir.

Yasanın 447. maddesine göre genel kurulun, özellikle;

- a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,
- b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,
- c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararları batıl kabul edilecektir.

6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun genel kurul kararları aleyhine dava açabilecekleri belirleyen 381. maddesinin birinci fıkrası hükmü ise aşağıdaki gibi idi: “Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçiren veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmiyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalariyle murakıpların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri.” şeklinde düzenlenmiştir.”

60- Anonim Şirketlerde gündeme bağlılık ilkesinin istisnaları nelerdir?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirket genel kurulunda gündeme bağlılık ilkesine yeni istisnalar getirilmiştir.

Buna göre; yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı halinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilecek, yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilecektir. (md. 364)

Diğer yandan her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilecektir. (md. 438)

61- Yeni Ticaret Kanununda yer alan “şirketler topluluğu” kavramı neyi anlatmaktadır?

Yeni Ticaret Kanunu ile “şirketler topluluğu” kavramı getirilmiştir. Tüm ticaret şirketlerini kapsayacak şekilde getirilen bu yeni düzenleme ile hakim şirket ve bağlı şirket arasındaki ilişkiler belli kurallara bağlanmaktadır.

- Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;
 1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya
 2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya
 3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,
- Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir.

Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye’de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

Diğer yandan bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması ise dolaylı hâkimiyettir.

Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında “yönetim kurulu” terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade edecektir.

62- Hangi hallerde pay sahiplerinin ortaklıktan çıkarılması mümkündür?

Yeni Kanun ile hakim şirketler açısından belli hallerde pay sahiplerinin şirketten çıkarılması durumu düzenlenmiştir.

Satın alma hakkı başlıklı 208. madde hükmüne göre; hakim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksanına sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri yoksa Kanunun 202. maddesinde öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilecektir.

Gerekçede belirtildiği üzere bu hükmün getirilmesindeki amaç, bir şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzde doksan beşinin uygun gördüğü bir kararın alınıp uygulanmasına çoğu kişisel çeşitli sebeplerle karşı çıkan ortakların/pay sahiplerinin şirketi bunaltan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket içi barışı sağlamaktır.

Kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacı ile karar mahkemeye bırakılmış, pay bedeli kanunen belirlenmiştir.

63- Anonim Şirketlerde imtiyazlı pay nasıl yaratılır?

Yeni Ticaret Kanununun 478. maddesiyle ilk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabileceği; imtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi hakların da, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkı olarak kabul edileceği belirtilmiştir.

Anonim Şirketlerde esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilecek, bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilecektir.

Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamayacaktır. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler ise saklıdır.

64- Anonim Şirketlerde oyda imtiyaz hakkı nasıl oluşturulur?

Oyda imtiyaz, eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilecektir. Bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilecektir. Bu sınırlama, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmayacaktır. Bu iki halde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, kurumlaşma projesini veya haklı sebebi inceleyip, bunlara bağlı olarak, sınırlamadan istisna edilme kararını vermesi gerekir. Projede yapılacak her değişiklik mahkeme kararına bağlıdır. Kurumsallaşmanın gerçekleşmeyeceğinin anlaşıldığı veya haklı sebebin ortadan kalktığı hallerde istisna etme kararı mahkeme tarafından geri alınabilir.

Oyda imtiyaz hakkının aşağıdaki kararlarda kullanılması mümkün değildir:

- a) Esas sözleşme değişikliği.
- b) İşlem denetçilerinin seçimi.
- c) İbra ve sorumluluk davası açılması.

Buna göre bir paya tanınan en çok onbeş oy hakkı sınırlaması iki halde ve ancak mahkeme kararıyla ve mahkeme kararında öngörülen hükümler çerçevesinde kalkacaktır. Yeni Ticaret Kanunu Türk anonim şirketlerinin yapılanmalarını ve çalışma düzenlerini aile şirketi modelinden çıkarmayı ve kurumsallaştırmayı bir hukuk politikası olarak benimsemiştir. Kurumsallaştırma politikası, şirketlerin ömürlerinin, kurucuların veya onların altsoylarının ömürleri ile sınırlı olduğu inancını (anlayışını) değiştirmeye ve şirketlere devamlılık sağlamaya yöneliktir. Kurucu vefat edince şirket dağılmamalıdır. Kurumsallaştırma profesyonel yönetimi şart kılar. Profesyonel yönetim ise, şirketteki oy gücünden bağımsız yönetimdir. Profesyonel yönetimin gerçekleştirilmesinde oyda imtiyazlı paylar rol oynayabilir. Profesyonellere bırakılan küçük oranlı ancak oyda imtiyazlı paylar, mirasçıların oy güçlerinin eseri olmayabilir. Zaten, her ülkenin sisteminden çıkarmak yolunda olduğu, kurumsal yönetim ilkelerine pek uymayan oyda imtiyazlı payların Ticaret Kanununda bırakılmasında kurumsallaştırma düşüncesi rol oynamıştır.

Yeni Yasanın oyda imtiyazlı paylara olanak tanımamasının temelinde ne güç ne de hakimiyet oluşturulmasına yardımcı olmak düşüncesi vardır. Kabul gören yaklaşım, akılcı, çağdaş, kurumsal yönetim ilkelerine dayalı amaca uygun, iyi, dağınık olmayan ve profesyonel yönetimdir. Baskı aracı olan, hakimiyeti güvence altına alma düşüncesine yönelik, kanunî sınırı aşan oyda imtiyaz Kanuna aykırıdır.

65- Anonim Şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi ve/veya rehin olarak kabul etmesi mümkün müdür?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi ve rehin olarak kabul etmesi hususlarında önemli değişikliklere gidilmiştir. Eski Yasanın 329. maddesi ile, belli istisnalar dışında genel olarak bahse konu işlemler yasaklanmış iken, yeni Ticaret Kanunu ile şirket paylarının onda birini aşmamak kaydıyla ve belli şartlarla anılan işlemlere izin verilmiştir.

Buna göre; bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemeyecektir. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerli olacaktır.

Payların iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirtilerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilecek, her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştirildiğini belirtecektir.

Paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu

avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıl kabul edilecektir. Bu butlan hükmü, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemlere ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için, avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlere uygulanmayacaktır. Ancak, bu istisnai işlemler, şirketin, kanuna ve esas sözleşmesine göre ayırmak zorunda bulunduğu yedek akçeleri azaltıyor veya yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin kuralları ihlal ediyor ve şirketin Kanuna göre ayırması öngörülen yedek akçeyi ayırmasına imkân bırakmıyorsa, geçersiz kabul edilecektir.

Bir şirket, yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu takdirde, kendi paylarını, genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap edebilecektir.

Payların bu yolla iktisabı hâlinde yönetim kurulu ilk genel kurula;

- a) İktisabın sebep ve amacı,
- b) İktisap edilen payların sayıları, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarını temsil ettiği,
- c) Bedeli ve ödeme şartları hakkında yazılı bilgi verecektir.

Diğer yandan bir şirket, 379. madde hükümleri ile bağlı olmaksızın;

- a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümleri uyguluyorsa,
- b) Külli halefiyet kuralının gereğiye,
- c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa,
- d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebrî icradan, bir şirket alacağıının tahsili amacına yönelikse,
- e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye kendi paylarını iktisap edebilecektir.

Son olarak bir şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir.

66- Yeni Yasaya göre limited ve anonim şirket kurulabilmesi için gerekli olan en düşük sermaye tutarı ne kadar olacaktır?

Yeni Kanuna göre limited şirketlerin esas sermayesi en az 10 bin Türk Lirası olacak, ancak Bakanlar Kurulu söz konusu tutarı on katına kadar artırılabilir. Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikri mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları limited şirketlere aynı sermaye olarak konulabilecek, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamayacaktır.

Anonim Şirketler için asgari sermaye tutarı 50 bin Türk Lirası olacak, kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde ise başlangıç sermayesi 100 bin Türk Lirasından aşağı olamayacaktır.

67- Sermayeleri, Yeni Kanuna göre belirlenen asgari sermaye tutarından düşük olan şirketlerin sermaye artırımına gitmelerine gerek var mıdır?

Yeni Ticaret Kanunu ile amaçlananlardan biri de şirketlerin sermaye yapısının güçlendirilmesi ve daha az dış finansman ihtiyacı ile iktisadi faaliyetlerinin devamıdır.

Bu amaçla yeni limited ve anonim şirketi kuruluşu için gerekli olan asgari sermaye tutarları yükseltilmiş, mevcut şirketlerden sermayesi belirlenen tutarların altında kalanlara ise sermayelerini belirlenen tutarlara yükseltmeleri için Kanunun Resmi Gazetede yayımı tarihten itibaren 3 yıl süre verilmiştir.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun Resmi Gazetede yayımlandığı tarih olan 14 Şubat 2011 tarihi itibarıyla tüzel kişiliği haiz olan ancak öz sermayeleri yukarıda belirttiğimiz tutardan düşük olan limited ve anonim şirketlerin ise Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde yani 14 Şubat 2014 tarihine kadar asgari sermayelerini belirlenen tutarlara yükseltmeleri zorunludur.

Şirketler, sermayelerini kanunda öngörülen tutarlara çıkarmamaları halinde münfesih sayılacak; sermayenin Türk Ticaret Kanunda öngörülen tutara yükseltilmesi için yapılacak genel kurullarda ise toplantı nisabı aranmayacaktır.

68- Anonim ve Limited Şirketlerin Esas Sözleşmelerini Yeni Ticaret Kanununa Uyumlu Hale Getirmesi Gerekmekte midir?

Anonim şirketler esas sözleşmelerini ve limited şirketler şirket sözleşmelerini 6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun yayımı tarihi olan 14 Şubat 2011 tarihinden itibaren 18 ay içinde Yeni Türk Ticaret Kanunuyla uyumlu hale getirmek zorundadırlar.

Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki düzenleme yerine Yeni Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanacaktır.

Esas sözleşme ve limited şirket sözleşmesini Yeni Kanuna uyumlu hâle getirmek için yapılacak genel kurullarda toplantı nisabı aranmayacaktır.

Diğer yandan Gümrük ve Ticaret Bakanlığının söz konusu 18 aylık süreyi bir kereye mahsus 1 yıl uzatma yetkisi bulunmaktadır.

69- Limited Şirket nasıl kurulacaktır?

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulacak, esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşacaktır.

Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilecektir.

Limited şirket ortaklarının sayısı elliyi aşamayacaktır.

Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilecek, müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirecekler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olacaklardır.

Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemeyecektir.

Limited şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır.

Şirket sözleşmesinde aşağıdaki kayıtların açıkça yer alması gereklidir:

- a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer
- b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konusu
- c) Esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları
- d) Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları
- e) Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli

70- Limited Şirketi yönetim ve temsil hakkı kime aittir?

Limited şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması şarttır.

Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.

Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

Şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır.

Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurul toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya da yetkilidir.

Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir.

Müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir.

Müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi
- b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi
- c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması
- d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi
- e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması
- f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi
- g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi
- h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi

71- Yeni Ticaret Kanununa göre limited şirketlerde bir ortağın birden fazla paya sahip olması mümkün müdür?

6102 sayılı Ticaret Kanunu ile limited şirkette her ortağın yalnız bir paya sahip olması anlayışı terk edilerek, bir ortağın birden fazla pay sahibi olabilmesi imkanı tanınmıştır.

Yasanın 583. maddesine göre; şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibarı değerleri en az yirmibeş Türk Lirası olarak belirlenebilecek, şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu değer altına inilebilecektir.

Esas sermaye paylarının itibari değerleri farklı olabilecek ancak, esas sermaye paylarının değerlerinin yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması mecbur olacaktır.

Bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesi mümkündür.

Esas sermaye payları itibari değerden veya bu değeri aşan bir bedelden çıkarılabilecektir.

Esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılacak öz kaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenebilecektir.

Müessesenin getiriliş amacı ise madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Limited şirkette, “itibari değer”, anonim şirketteki itibari değerden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır. Anonim şirkette itibari değer, gerçek anlamda paylara bölünmüşlüğü gereği olarak sermayenin serbestçe devredilebilen, hak kaynağı işlevini haiz, bağımsız bir birimini oluştururken; limited şirkette pay bir taraftan konulan sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturran diğer paylarla eşit olması zorunlu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturur. Anonim şirkette sermaye paylara bölünmüştür, limited şirkette ise esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölünür. Payın hesaben bölünmesi, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasına ve temettütün belirlenmesine ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin uygulanmasına hizmet eder. Diğer yandan, “bir ortak=bir pay” kuralının belirli bir yararı bulunmamakta, aksine, payın kısmi devrinde bölünme gibi güçlükler yol açmaktadır.”

72- Limited şirketlerde esas sermayeyi temsil eden payların nama yazılı olarak düzenlenmesi mümkün müdür?

Yeni Yasa ile limited şirkette esas sermayeyi temsil eden payların ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenmesi öngörülmüştür. Buna göre; esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenecektir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gereklidir.

Madde gerekçesinde uygulamanın bir yenilik getirmekte olduğu, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanıdığı, esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılmasının, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamadığı, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürdüğü ne de yaklaştırdığı ifade edilmiştir. Mezkur düzenlemenin sadece ispatı ve gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabileceği, nama yazılı senede yazılması zorunlu olan hususların bu senedin şirket sözleşmesine bağlılığını açıkça gösterdiği belirtilmiştir.

73- Limited Şirket kuruluşunda sermayenin tek seferde ödenmesi zorunlu mudur?

Yeni Yasa ile limited şirket kuruluşunda sermayenin tek seferde ödenmesi anlayışı benimsenmiştir.

Limited şirket, kanuna uygun olarak düzenlenen şirket sözleşmesinde, kuru-

cuların limited şirket kurma iradelerini açıklayıp, sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri ve nakit kısmı hemen ve tamamen ödemeleriyle kurulacaktır.

Madde gerekçesinde söz konusu düzenlemenin normatif kuruluşa uygun olarak düzenlendiği; ödemeye çağrı, temerrüt, ıskat, bedelinin tamamı ödenmemiş pay gibi çeşitli zorluklara, çekişmelere ve kötüye kullanmalara yol açan ve kabuk şirketlerin kurulmasını cesaretlendiren esas sermayenin taksitlerle ödenebilmesi sistemine son verildiği; bu hüküm ile nakdi sermaye konulduğu durumda eski Ticaret Kanununda yer alan taksitle ödeme anlayışının terk edilerek sermaye payının bir defada ödenmesinin öngörüldüğü, nakdi sermaye payının bir defada ödenmesi sisteminin getirilmesi ile çeşitli tartışmalara yol açan temerrüt ve buna bağlı sonuçların da kalkmış olacağı ifade edilmiştir.

74- Limited Şirket hangi hallerde sona erer?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 636. maddesine göre limited şirket aşağıdaki hâllerde sona erer:

- a) Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle
- b) Genel kurul kararı ile
- c) İflasın açılması ile
- d) Kanunda öngörülen diğer sona erme hâllerinde

Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin, durumunu Kanuna uygun hâlde getirmesi için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir.

Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemedен şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

Fesih davası açıldığında mahkeme taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse müdür, birden fazla müdürün bulunması hâlinde en az iki müdür, bunu ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

75- Yeni Ticaret Kanununun pay devirlerini kolaylaştırdığı doğru mudur?

Yeni Ticaret Kanunu ile Eski Ticaret Kanunuyla ayrıntılı şekil şartlarına bağlanmış olan pay devirleri kolaylaştırılmış, ayrıca devir onayının sessiz kalınarak

sürüncemede bırakılmasını engellemek amacıyla başvurudan itibaren üç aylık zımnı kabul süresi öngörülmüştür.

Buna göre; esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılacak ve tarafların imzaları noterce onanacaktır. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullar da belirtilecektir.

Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.

Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir.

Şirket sözleşmesiyle sermaye payının devri yasaklanabilir.

Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalacaktır.

Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile onayı reddedebilir.

Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.

Eski Ticaret Kanununun 520. maddesinde, bir payın devrinin, şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade edeceği, devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için ise, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayesinin en az dörtte üçüne sahip olması şartı aranmaktaydı.

76- Yeni Ticaret Kanununa göre limited şirketlerin yönetimi nasıl olacaktır?

Yeni Kanun ile limited şirkette yönetim hakkının tüm ortaklara tanınması ilkesi yerine, seçilmiş kişiler tarafından yönetim ilkesi benimsenmiştir.

İlgili madde düzenlemesine göre atanmaları ve görevden alınmaları genel kurulun devredilemez yetkileri arasında yer almaktadır.

Şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenecektir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilecektir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir.

Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirleyecektir.

Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bu-

lunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

Eski Ticaret Kanununun 540. maddesinde ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecbur oldukları, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile şirketin idare ve temsiline ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabileceği hükmü yer almaktaydı.

77- Limited Şirketlerde ortaklar nasıl ortaklıktan çıkarılabilir?

Eski Ticaret Kanununda, limited şirket esas sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirketin, haklı sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkmeden isteyebileceği hükmedilmişti.

Limited şirketten çıkarılmaya ilişkin olarak ihdas edilen Yeni Ticaret Kanununun 640. maddesinde ise, bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde belirtilmiş olması öngörülmektedir. Kanun gerekçesinde de belirtildiği üzere, bu sayede bir taraftan şirkete, kendisi yönünden önemli olan sebeplerin varlığında, ilgili ortağı şirketten çıkarma hakkı tanınmış diğer taraftan da ortaklar açısından hukuk güvenliği sağlanmıştır. Ortaklar hangi hallerde şirketten çıkarılacaklarını bilerek hareket edebileceklerdir. Anılan maddenin ikinci fıkrası ile, ortağa çıkarmaya karşı dava açma hakkı tanınarak bir güvence verilmiştir. Üçüncü fıkrada ise, şirkete haklı sebeplerin varlığında ortağı şirketten çıkarma davası açma hakkı tanıyarak denge sağlanmıştır.

Buna göre; şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilecektir.

Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilecektir.

Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hali ise saklıdır.

Limited şirketten çıkma davası açmış bir ortağın, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konuma uygun düşmeyeceği gerekçesiyle, istem üzerine mahkemelerce, dava süresince ortaklıktan doğan hak ve borçların dondurulmasına veya diğer önlemlere karar verebileceği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, şirket devamlılığının sağlanması amacıyla, haklı sebeplerin varlığını ileri sürerek ortağın, şirketten çıkma halinin söz konusu olduğu durumlarda, çıkma talebine alternatif olarak şirketin feshini talep etme hakkı kaldırılmıştır.

Şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilecek, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilecektir.

Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilecek, mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilecektir.

Ortaklardan biri şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma istediği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı takdirde, müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları bundan haberdar edeceklerdir.

Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde:

- a) Şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek,
- b) Açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak hakkına sahiptir.

Çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tabi tutulacaklar, şirket sözleşmesindeki hüküm sebebiyle veya haklı bir sebebin varlığı dolayısıyla bir ortağın şirketten çıkarılması hâlinde bu hüküm uygulanmayacaktır.

78- Yeni Ticaret Kanununda ayrılma akçesi düzenlenmiş midir?

Eski Ticaret Kanunu limited şirketlerde ayrılan ortağın ayrılma payını açıkça düzenlenmemiş olup, yeni Ticaret Kanununun 641. maddesi ile konu hakkındaki boşluk doldurulmuş olmaktadır.

Ayrılma durumu, çıkma ve çıkarılma ile doğal çıkma hali olan ölümü de kapsamaktadır. Ayrıca, Yeni Kanunun 642. maddesinde, eski Kanun ile düzenlenmemiş olan ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Yeni Ticaret Kanununun gerekçesinde konu hakkında, “*ayrılan ortağa yapılacak ödemenin zamanlama yönünden şirkete ve alacaklılara zarar vermemesi, menfaatler dengesinin hakça kurulması*” ifadelerine yer verilmek suretiyle, limited şirketin devamı da güvence altına alınmak istenilmiştir.

Buna göre; ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir.

Şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmeleri ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenleyebileceklerdir.

Ayrılma akçesi;

- a) Şirket kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarruf ediyorsa,
- b) Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa,
- c) Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa ayrılma ile muaccel olacaktır.

İşlem denetçisi kullanılabilir özkaynak tutarını belirleyecek, bu tutar ayrılma akçesinin ödenmesine yetmiyorsa, işlem denetçisi esas sermayeden ne tutarda indirim yapılması gerektiğini de gösterecektir.

Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturacak, bu husus yıllık raporda kullanılabilir özkaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelecektir.

79- Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemini kabul etmesi ve uygulaması mümkün müdür?

Kuşkusuz Yeni Ticaret Kanununun halka açık olmayan sermaye şirketleri için getirdiği en önemli yeniliklerden biri de söz konusu şirketler için kayıtlı sermaye sisteminin uygulanmasını mümkün kılmasıdır.

Buna göre halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile, esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, 6102 sayılı Kanundaki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilecektir. Bu yetki söz konusu kurula en çok beş yıl için tanınabilecektir. (md. 460)

Sermayenin artırılabilmesi için, yönetim kurulu, esas sözleşmenin sermayeye ilişkin hükümlerini, sermayenin artırılmasına ilişkin kararını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları, prime dair kayıtları ve bunun uygulanması hakkındaki kuralları, esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan edecek ve internet sitesinde yayımlayacaktır.

Yönetim kurulu, bu kararında; artırılan sermayenin tutarını, çıkarılacak yeni payların itibari değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, kullanılma şartları ile süresini belirtecek ve bu hususlarla kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca gerekli olan diğer konularda bilgi verecektir.

Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır.

Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri Kanunda öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabileceklerdir.

Halka açık anonim şirketler için ise Sermaye Piyasası Kanununun ilgili hükümleri caridir.

80- Yeni Kanuna göre anonim şirketlerde pay sahiplerinin eşit işleme tabi tutulması zorunlu mudur?

Yeni Yasanın eşit işlem ilkesi başlıklı 357. maddesine göre pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulacaktır.

Yeni Ticaret Kanunu, Yargıtay'ın yerleşik kararıyla kabul edilen, AET'nin ticaret şirketlerine ilişkin, sermayeyi konu alan, 77/91 sayılı İkinci Yönergesinin 42. maddesinde öngörülmüş bulunan evrensel nitelikteki eşit işlem ilkesini kanuni bir üst-kural haline getirmiştir.

Bu hüküm, bir taraftan organların öznel ve keyfi karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmekte, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. İmtiyazlara ilişkin maddelerin bu ilke yönünden değerlendirilmesi aşırılıkları önleyebilir. İlkenin bağlılık yükümüne de yeni anlamlar kazandıracığı şüphesizdir. Eşit işlem ilkesi ancak şartların eşit olması halinde uygulanabilir.

Pay sahipleri eşit işlem ilkesinden oyları ile ve somut olaya özgü olarak vazgeçebilirler. Ancak ilke bütünü ile ve her hal için kaldırılamaz. Eşit işlem ilkesi bazı durumlarda mutlaktır.

Eşit işlem ilkesine aykırılığın hukuki sonucu, somut olayın şartlarına bağlı olmak şartı ile iptaldir; iptal söz konusu tek sonuç değildir. Kurumsal yönetim kurallarından hareketle, bir kısım yabancı yazarlar eşit işlem ilkesine pay sahiplerini aşan ve tüm şirket ilgililerini (stakeholder) kapsayan bir boyut kazandırmak istemektedir. Bu durum tartışmaya açıktır.

81- Yeni Yasaya göre anonim şirketlerin tedrici olarak kurulması mümkün müdür?

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirkette tedrici kuruluş kaldırılmış olup, halka arz yeni Kanun ile yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

Kanunun genel gerekçesinde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

“Basit ve güvenli kuruluş anlayışı Avrupa’da tedrici kuruluşun kaldırılması sonucunu doğurmuştur. Çünkü, bu tür kuruluş hantal ve karışıktır. Nitekim Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsviçre başta olmak üzere hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde tedrici kuruluş artık mevcut değildir. Halka açık kuruluş, ani kuruluşun halka açılma ile tamamlanması düşüncesine dayanan yeni yöntemlerle sağlanabilmektedir.”

Yasanın 346. maddesinde göre; esas sözleşmede taahhüt edilmiş olup da taahhüt sahiplerince, şirketin tescilinden itibaren en geç iki ay içinde halka arz edileceği esas sözleşmede belirtilmiş ve ayrıca garanti edilmiş bulunan nakdi payların karşılıkları satıştan elde edilen gelirden ödenecektir.

Pay senetlerinin halka arz edilmesi sermaye piyasası mevzuatına göre yapılacak, satış süresinin sonunda, payların itibari değerlerinin, varsa çıkarma priminin karşılığı şirkete, giderler düştükten sonra kalan tutar ise, pay senetlerini halka arz eden pay sahiplerine ödenecektir.

Halka arz edilip de süresinde satılmayan payların bedellerinin tamamı, süresinde halka arz edilmeyen payların bedellerinin ise, yüzde yirmi beşi iki aylık süreyi izleyen üç gün içinde ödenecektir.

Halka arz edilmek üzere pay taahhüdünde bulunulduğu takdirde, halka arz, kurucular, yönetim kurulu veya yetkili herhangi bir organ tarafından onaylanmış kabul edilecektir.

Söz konusu hükmün getiriliş gerekçesi olarak madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

“Tedrici kuruluşun kaldırılmış olması sistemimizde bir boşluk yaratmayacaktır. Çünkü, 6762 sayılı Kanunun yarım yüzyılı aşan uygulanma süreci içinde, bu kuruluşa hemen hiç başvurulmamıştır. 346. madde, tedrici kuruluşun karşılamadığı halka açık kuruluma gereksinimine cevap vermek amacıyla öngörülmüştür. “Halka önerilme ile” halka arz kastedilmiştir. Terimler özdeştir. Hükmün mekanizması kısaca şöyle açıklanabilir: Halka arz edilmesi düşünülen nakit karşılığı paylar bir, birkaç veya tüm kurucular tarafından taahhüt edilir, ancak bu payların 344. maddeye göre ödenmesi gereken peşin tutarı bankaya yatırılmaz. Çünkü, bu payların bedellerinin tamamı, halka satış süresinin sonunda, halktan elde edilecek satış hasılatından ödenecektir. Bu payların halka arz edilecekleri esas sözleşmede öngörülür. Bu, hem söz konusu payların sahiplerinin hem de şirket organlarının taahhüdüdür. Bu taahhüt kuruluşun bir parçasını oluşturur. Taahhüdün muhatabı sermaye piyasası yatırımcılarıdır. Bu kişisel temelde belirli olmayan kitlenin dava hakkına sahip olup olmadığı öğreti faaliyetini gerektirir. Ancak, dava hakkı yönetim kurulundadır. Yönetim kurulunun ihmali sorumluluğa neden olabilir. Hükmü Kanunun 350. maddesi tamamlar. Söz konusu payların şirketin tescilinden itibaren iki ay içinde pay senedine bağlanıp halka arz edilmeleri şarttır. Aksi halde, ödenmesi gereken asgari bedel mezkûr payları taahhüt etmiş olanlarca ödenir.”

82- Anonim Şirketlerde sicilin olumlu etkisi hangi kayıt ve durumlar için geçerlidir?

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketin tescil ve ilanı ile birlikte esas sözleşmede yer alan hususlardan hangilerinin üçüncü kişiler hakkında da hukuki sonuç doğuracağı yani sicilin olumlu etkisinin hangi kayıtlar için geçerli olacağı açıkça belirlenmiştir.

İlgili madde hükmüne göre; şirket esas sözleşmesinin tamamı, Gümrük ve

Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin alınmasını, diğer şirketlerde şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunacaktır.

Tescil ve ilan olunan esas sözleşmeye, aşağıda sayılanlar hususların derç edilmesi zaruridir:

- a) Esas sözleşmenin tarihi,
- b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
- c) Şirketin, varsa süresi,
- d) Şirketin sermayesi, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibarı değerleri, varsa imtiyazlar,
- e) Pay senetlerinin türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları,
- f) Şirketin nasıl temsil olunacağı,
- g) Yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıkları,
- h) Şirketin yapacağı ilanların şekli; esas sözleşmede buna ilişkin hüküm bulunduğu takdirde, yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine nasıl bildirileceği.

Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan süreler için de başlangıç olacaktır.

Bir hususun tescil ile beraber derhâl üçüncü kişiler hakkında sonuç doğuracağına veya sürelerin derhâl işleyeceğine ilişkin özel hükümler ise saklıdır.

Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmeyecektir.

Tescili zorunlu olduğu hâlde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan olunmamış bir husus, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecektir.

Buna göre şirket esas sözleşmesinin tamamı tescil olunacak, ancak, esas sözleşmenin tümünün tescil edilmiş olması, maddelerin tümü için tescilin olumlu etki yaratması sonucunu doğurmayacaktır.

Başka bir ifade ile, esas sözleşmenin her hükmü üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecek, yani üçüncü kişiler (esas sözleşme tescil ve ilân edildi diye) bu sözleşmedeki her hükmü biliyor sayılamayacaktır.

Kısaca; tescil her hüküm yönünden olumlu işlevi haiz değildir. Tescil edildikleri takdirde bu etkiye sahip bulunan esas sözleşme hükümleri yukarıda sekiz bent halinde gösterilmiştir. Söz konusu sekiz bent şirketin hüviyeti, üçüncü kişilerin hakları ve yönetim organı ile ilgilidir. Anılan hükümler aynı zamanda esas söz-

leşmede bulunması gerekli asgarî kayıtları da gösterir. Esas sözleşmenin tümünün tescil ve ilânı ise kamuyu aydınlatma ilkesi yönünden gerekli görülmüştür.

6762 sayılı Kanunun aksine, tescil Yeni Ticaret Kanununda belli bir süreye bağlanmamıştır. Bunun sebebi, hükme aykırılığın yani süresi içinde tescili yaptırmanın sonuçlarının da Kanunda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesini gerektirmesidir. Böyle bir düzenleme ise, hukuk politikası bakımından doğru değildir. Ayrıca, böyle bir sürenin başlangıç tarihini kanunen belirlemek de güçtür. Diğer yandan, sürenin uzatılması sorun da yaratabilir. Nihayet, kuruluş sürecinin ne kadar süreceğinin belirlenmesi, özellikle aynı sermaye konulması ve bir işletme ve aynı devralınması halinde kolayca çözülebilecek bir sorun değildir.

83- Anonim Şirketlerin esas sözleşmelerinde Kanunun emredici hükümlerine aykırı bir ifade yer alırsa bunun yaptırımı ne olur?

6102 sayılı Ticaret Kanununda esas sözleşmede emredici hükümlerin yer alacağı açıkça vurgulanmış, sapmaların Kanunda buna açıkça izin verilmişse olabileceği belirtilmiş ve böylece pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olunmuştur.

Yasanın 340. maddesine göre; esas sözleşme, mezkur Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilecek, diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracaktır.

Eski Ticaret Kanununda yer almayan yeni olan bu maddesi, normatif sistemin zorunlu bir parçasıdır. Alman Yasalarından esinlenerek kaleme alınmış bulunan bu hükmün, Alman öğretisinde bir çok karşıtı görüş de vardır.

Doktrinde bu maddeyi eleştirenler, hükmün, esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine pek az yer bıraktığını, bütün esas sözleşmelerin bir örnek hâle gelmesine sebep olacağını; emredici olmayan hükümlerin belirlenmesi tartışmasını yaratacağını; ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi verilmiş olduğunu ileri sürmektedirler.

Ancak söz konusu hükmün, açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı, bu yararın da küçümsenmeyecek derecede önem taşıdığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı; esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltmak gibi bir yararı da beraberinde getirdiği dikkate alınması gereken noktalardan sadece bir kaçıdır.

Anonim şirketler hukukunda bireysel pay sahipliği hakları ile azlık hakları öğretisinin bugün gittikçe etkisini kaybeden sözleşme özgürlüğü ilkesini sınırlandırdığından şüphe edilmemektedir.

84- Anonim Şirket kuruluşunda kanuna aykırı hareket edilmesinin yaptırımını nedir?

Yeni Yasa ile anonim şirketin kuruluşunda kanuna aykırı hareket edilmiş olması durumunda fesih davası açabilme imkanı tanınmıştır.

Kanunun, “*Fesih Davası*” başlıklı 353. madde düzenlemesine göre; anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyecek, ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, ilgili Bakanlığın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilecek, mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alacaktır.

Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilmesi için mahkeme süre de verebilecektir.

Dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenecek, yargılama aşamasında delil sunulamayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirtmesi de mahkemeden istenemeyecektir. Ancak, somut olayın haklı göstermesi halinde, mahkeme, kesin süreye bağlayarak, davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilecektir. Dava, acele işlere ilişkin usule tabi olacaktır.

Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır.

Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirim üzerine, derhal ve re’sen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunacak, ayrıca, yönetim kurulu, tescil ve ilanı yapılan hususu, tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az bir gazetede ilan edecek ve internet sitesine koyacaktır.

Söz konusu hükmün getiriliş amacı, madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilememesi, tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi, işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu ve anonim şirketler hukukunun bir temel ilkesidir. Diğer yandan fesih menfaatler dengesine daha çok uymaktadır. Kuruluştan ve sermaye artırımında bazı önemli sebeplerin varlığında şirketin feshine karar verilebilir. Bu fesih kararı mahkeme tarafından verilmiş şirketin feshi kararı gibi sonuç doğurur ve şirketin tasfiyesini zorunlu kılar. Feshe sebep olan kanun hükümlerine aykırılığın alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamunun menfaatini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması şarttır. “Önemli” sözcüğü hem menfaati hem de ihlâli kapsar.”

Maddede fesih davasının davacıları sınırlı sayıda (numerus clausus) gösterilmiştir.

Hükümde eksikliklerin giderilebilmesi ve aykırılıkların düzeltilebilmesi için mahkemenin süre verebileceği açıkça belirtilerek tartışma yaratabilecek bir noktaya açıklık getirilmiş, buna karşılık, mahkemenin gerekli tedbirleri davanın açıldığı tarihte alması bir zorunluluk olarak düzenlenmiştir.

Deliller ve belgeler, ilk celseye kadar hazır olmalıdır. Yargılama aşamasında dosyaya hiçbir belge giremeyecektir.

Hem davanın açıldığı hususu hem de kesinleşen hüküm, mahkeme tarafından re'sen ticaret siciline bildirilip tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunacak. Ayrıca yönetim kurulu, tescil ve ilan edilen hususu tatmin edici tiraja sahip olan gazetelerde ilân edecek ve web sitesine koyacak, böylelikle kamu oyunun tam bilgilenmesi sağlanacaktır.

85- Anonim Şirketin kuruluşunda esas sermayenin tamamının taahhüt edilmiş olduğunun noterce onaylanması zorunlu mudur?

Yeni Yasa ile anonim şirket kuruluşunda esas sermayenin tamamının taahhüt edilmiş olduğunun noterce onaylanması hükmü getirilmiştir.

“*Taahhüdün Onaylanması*” başlıklı 341. madde düzenlemesine göre; esas sermayeyi oluşturan payların tamamının, kurucular tarafından esas sözleşmede taahhüt olduğu, esas sözleşmenin altında yer alan bir noter şerhi ile onaylanacaktır.

Bu madde ile kuruluşta sorumluluk taşıyan kişilerin arasına noter de katılmış; notere, imzaların onayı yanında, payların tamamının kayıtsız ve şartsız taahhüt olunup olunmadığını incelemek görevi de verilmiştir.

86- Anonim Şirket kurucularının kuruluşla ilişkin beyanda bulunma zorunluluğunun anlam ve kapsamı nedir?

Anonim şirket kurucularına, kuruluşla ilişkin olarak belli hususları içeren bir beyanda bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

Buna göre; kurucular tarafından, kuruluşla ilişkin bir beyan imzalanacak; beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanacak, beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeyi açıklamalara yer verilecektir.

Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler,

şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makine ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değerın alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanacaktır.

Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle beyanda yer alacaktır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, kuruluşu inceleyen işlem denetçisine ve diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanacaktır.

Madde gerekçesinde beyanın amacı; kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını sağlamak, şirketin kurucuların menfaatine, bir anlamda kötüye kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek; kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmak olarak açıklanmıştır.

87- Yeni Ticaret Kanunu anonim şirket kurucularının sahip oldukları intifa senetleri ile ilgili olarak ne gibi düzenlemeler getirmiştir?

Anonim şirket kurucularının sahip oldukları intifa senetlerine ilişkin ihtilâfların en alt düzeye indirilmesi amacıyla; Yeni Ticaret Kanunu, yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketlerin, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal etmeleri gerektiğini, aksi halde intifa senetlerinin kendiliğinden geçersiz sayılacağını hüküm altına almıştır.

Dağıtılabilecek kârın mevcut olması halinde ise, şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile, kurucu intifa sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alma hakları olduğu öngörülmüştür.

Yeni Ticaret Kanununun gerekçesinde de belirtildiği üzere, getirilen yenilikler; kurucu intifa senetlerinin çıkarıldıkları tarihteki sermaye dikkate alınmaksızın kârdan yararlanabilmeleri ve kârın dağıtılmaması halinde de kurucu intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr payını alabilmeleri imkanını sağlamaktadır.

Ayrıca, Eski Ticaret Kanununda esas sözleşmede yer alması gereken haller arasında sayılan ve “*kurucularla idare meclisi azalarına ve diğer kimselere şirket kazancından sağlanacak hususi menfaatler*” şeklinde genel olarak ifade edilen kurucu menfaatlerine açıklık getirilerek, kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere “*şirket kârından sağlanacak menfaatler*” olarak ifade edilmiştir.

88- Anonim Şirketlerin kuruluşundan doğan sorumluluk davalarının kapsamı nedir? Yeni Yasa bu konuda ne gibi değişiklikler getirmiştir?

Anonim şirketin kuruluşundan doğan sorumluluk davalarından, Eski Ticaret Kanununun “Vesikaların Doğru Olmaması” başlıklı 306. maddesi ile düzenlenen ve sorumluluk sebebi olarak sayılan “kuruluştaki gerekli belgelerin gerçeğe aykırı bir şekilde düzenlenmiş olması” hali, “şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanması bulunmasından ve diğer kanuna aykırılık” hali olarak belirlenerek kapsam genişletilmiştir.

Ayrıca, bahse konu durum Eski Ticaret Kanunu ile kurucuların da sorumluluğuna yol açarken yeni Ticaret Kanununun 549. maddesi ile bu durumda ortaya çıkan zarardan sadece belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanların sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

Anonim şirkete ilişkin sorumluluk davalarına getirilen bir diğer yenilik, Yeni Kanunun 550. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Eski Ticaret Kanununda “esas sermayenin tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun hükümleri gereğince ödenmemiş iken taahhüt edilmiş veya yerine getirilmiş gibi gösteren kurucular ile bu fiilde kendilerine iştirak edenler, bu payları kendi hesaplarına almaya ve karşılığını müteselsilen ödemeye mecbur” tutulmuş iken, Yeni Ticaret Kanununun 550. maddesi aynı sorumluluk halinin söz konusu olduğu durumlarda, “sermayeyi taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkililerinin” sorumluluğuna gidileceği belirtilerek sorumluluk sahibi kişilere açıklık getirilmiştir.

Ayrıca, sermayenin korunması ilkesinin ve kusura dayanan sorumluluğun bir gereği olarak, sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenlerin, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan da sorumlu olacakları hüküm altına alınmıştır.

Diğer yandan anonim şirkete ilişkin sorumluluk hallerine getirilen bir diğer yenilik, yeni Ticaret Kanununun 551. maddesinde düzenlenmiştir. Eski Ticaret Kanununun 307. maddesinde; “konan ayın nevinden bir sermaye veya devralınması kararlaştırılan bir işletmeye veya bazı aylara değer biçilmesinde hile kullanan kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, şirketin bu yüzden uğradığı zararı müteselsilen tazmin ile mükellefler ve haklarında Türk Ceza Kanununun 343. maddesi tatbik olunur.” şeklinde ifade edilen sorumluluk hali, Yeni Ticaret Kanunu ile “aynı sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınların değerlendirilmesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve ayın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bun-

dan doğan zarardan sorumludur.” şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla, bahse konu sorumluluk halinin söz konusu olabilmesi için, hile yapılmasına artık gerek bulunmamakta olup, aynı sermayenin değerlendirilmesinde emsaline nazaran yüksek fiyat gösterilmesi, işletme ve aynı niteliğinin veya durumunun farklı gösterilmesi veya diğer şekillerde yolsuzluk yapılması yeterli olacaktır.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirkete ilişkin hukuki sorumluluk hallerine de bir yenisi eklenmiştir. “*Halktan Para Toplamak*” başlıklı 552. maddede hükmüne göre; bir anonim veya başka bir şirket kurmak, şirketin sermayesini artırmak amacıyla veya vaadiyle halktan para toplanabilmesi için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınması zorunlu olup, bu iznin esas ve usulleri Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenecektir.

Sermaye Piyasası Kurulu; izinsiz para toplanması girişiminin ve başlanmışsa para toplanmasının tedbiren hemen durdurulmasını, toplanan paraların koruma altına alınmasını, gerekli diğer önlemlerin uygulanmasını, gereğinde kayyım atanmasını, Ankara Asliye Ticaret mahkemesinden de isteyebilecektir.

Sermaye Piyasası Kurulunun istemi için teminat istenmeyecek, bu düzenlemeye aykırı olarak para toplayanlar ve fiilden haberi olan kurumlar ile ilgili şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri ve girişimcileri toplanan paranın derhâl Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen bir mevduat veya katılım bankasına yatırılmasından müteselsilen sorumlu olacaklardır. Alınan tedbir veya hacizden itibaren altı ay içinde aynı mahkemede dava açılacaktır.

İzinin varlığı hâlinde, toplanan tutarlar, izin tarihinden itibaren altı ay içinde öngörülen amaca uygun olarak kullanılmadığı veya ciddi bir şekilde kullanılmaya başlanılmadığı takdirde izinsiz para toplanmış gibi işlem yapılacaktır.

Anılan maddenin gerekçesinde normun amacı, Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmaksızın özellikle yurt dışında bir anonim şirket kurmak veya sermayeyi artırmak amacıyla para toplanmasına engel olmak; böyle bir olayla karşılaşınca önlem uygulamak; bu yolla halkın aldatılmasının yollarını kapamak olarak belirtilmiştir.

Halktan para toplanmasına yol açan sebepler sınırlı sayı ilkesi (numerus clausus) çerçevesinde düzenlenmemiş olup, örnek niteliğindedir. Anılan maddenin uygulanabilmesi için kusurun varlığı ile paranın fiziken toplanmış olması şart değildir. İzinsiz para toplanması girişiminde bulunulması da söz konusu tedbirlerin uygulanması için yeterli görülmüştür.

Diğer yandan Ankara Ticaret Mahkemesi yetkili tek mahkeme değildir. Sermaye Piyasası Kurulu yabancı bir mahkeme veya yetkili makam dahil kendisine uygun gelen yetkili bir mahkemeye veya Ankara Ticaret Mahkemesine başvurabilecektir. Kurul, somut olayın özelliklerine uygun her türlü önlemi talep edebilecek, gereğinde suç duyurusunda bulunabilecek, para toplayanların veya ilgili şirketin Türkiye’deki malvarlığına önlem konulabilecektir.

89- Anonim Şirketlerin kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar nelerdir?

Yeni Yasada anonim şirket kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar genişletilerek ayrı bir maddede sayılmıştır. Eski Ticaret Kanununun 285. maddesinin ikinci fıkrasında anonim şirket kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar; “*sermaye olarak paradan başka iktisadi bir değer veya menkul mal konulması taahhüdü*” ile “*gayrimenkul üzerindeki mülkiyet veya sair aynı hakların sermaye olarak konulması taahhüdü*” şeklinde ifade edilmiş iken, yeni Ticaret Kanunu ile konu hakkında ayrı bir madde ihdas edilmiştir.

Buna göre; üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilecek, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamayacaktır. Böylece, daha önce düzenlenmemiş olan ve sermayenin korunması ilkesine ters düşen, üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunan ayınlara anonim şirkete aynı sermaye olarak konulması engellenmiştir.

Ayrıca, elektronik ortamlarda madde kapsamına dahil edilerek kapsam genişletilmiştir.

Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletme ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilecek, değerlendirme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanacaktır. Bu rapora kurucular, işlem denetçisi ve menfaat sahipleri itiraz edebilecek, mahkemenin onayladığı bilirkişi kararı ise kesin olacaktır.

Böylece, Eski Ticaret Kanununun konuya ilişkin 303. maddesinden farklı olarak, mahkemece atanan bilirkişilerin raporlarında, seçtikleri değerlendirme yönteminin somut olay bakımında hem en adil hem de en uygun yöntem olduğunu açıklama zorunluluğu getirilmiştir. Bahse konu rapora itiraz hakkı, açıkça düzenlenmiş olup, mahkemenin onayladığı bilirkişi raporlarının kesin olacağı da belirtilmiştir.

90- Anonim Şirketlerde yönetim yetkisi nasıl devredilebilecektir?

Yeni Ticaret Kanununun 367. maddesi ile getirilen yenilik sonucu, anonim şirkette yönetim yetkisinin yönetim kurulunca devrinin, yine esas sözleşmede öngörülmüş olması kaydıyla, “*yönetim kurulunun düzenleyeceği bir iç yönergeye*” göre hareket edilerek gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Eski Ticaret Kanununun 319. maddesi, yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kurulundan, yönetim kurulu üyesi olan murahhaslara veya müdürlere devredilme yetkisini, esas sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla yönetim kuruluna bırakmıştı.

Yeni düzenleme ile (md. 367); yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilecektir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenleyecek; bunun için gerekli olan görevleri tanımlayacak, yerlerini gösterecek, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirleyecektir. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirecektir.

Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine ait kabul edilecektir.

Konuya ilişkin gerekçede; yönetim kurulunun hemen hemen üyelerinin tümünün, yürütme yetkisini haiz olmayan (non-executive) üye konumuna geçebildiği esnek bir rejim benimsendiği; bu maddenin 6762 sayılı Kanunun 319. maddesinin ikinci fıkrasından bazı noktalarda farklı olduğu belirtilmiştir. Gerekçede bahse konu hususlar şu şekilde sıralanmıştır:

(1)Tasarı yönetim hakkı ile temsili yetkisini birbirinden ayırmıştır.

(2)Devir esas sözleşmesel dayanağı gerektirir ve ancak yönetim kurulu tarafından kabul edilen bir teşkilat yönetmeliği ile yapılır.

(3)Korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir şekilde ortaya koyan alacaklılar bu yönetmelik hakkında bilgilendirilir.

(4)Hüküm ile yönetim kurulu yanında ondan tamamen bağımsız, “yönetim” diye adlandırılan bir organ yaratılmamış, yönetim kurulu ile “yönetim” arasında kesin bir ayırım bulunduğu anlayışı reddedilmiş, sadece şirketin işletme konusunun elde edilebilmesi için gerekli tüm kararların alınması hakkının, yani bir iç ilişki hakkı olan yönetimin (gestion, Geschäftsführung, management) kısmen veya tamamen devrine imkân verilmiştir. Devir, kural olarak temsil yetkisinin devrini içermez.

Böylece Yasa, yönetimin tek kurullu (monist) rejime göre şekillenmesine veya Almanya’da uygulanan iki organlı (dualist) anlayış uyarınca oluşturulmasına olanak vermektedir. Bu düzen yani Kanunun sistemi yönetim kurulu üyelerini, Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan, yönetim hakkını haiz olan (intern, executive) ve olmayan (exter, non-executive) üyeler ayırımına tâbi tutmaya da elverişlidir. Hatta Fransa’da geçerli “Président Directeur Général” sisteminin uygulanmasına da müsaittir. Böylelikle şirketler topluluğunun gereksinim duyduğu yönetim şekli için esneklik de sağlanmış olmaktadır. Devir organsal işlevleri

içerdiğinden sorumluluk yönünden önemli sonuçlar doğuracaktır. Yönetimin devri için esas sözleşmede hüküm bulunması zorunludur, bu hususta genel kurul kararı yeterli değildir.

Diğer bir zorunluluk ise, devrin, bir örgüt yönetmeliği ile yapılmasıdır. Yönetmelik üretim öncesini, üretimi, pazarlamayı, muhasebenin yapısını, işleyişini, görev tanımlarıyla şemasını içerir; “yönetimi” bir bütün halinde düzenler.

Yönetmelikte örgüt şemasının verilmesi yeterli değildir; karar ve atama yetkileri ile işletmenin teknik, ticarî ve hukukî açıdan yönetimine ilişkin esasları da içermelidir. Bu tasarruf murahhasların yetki alanlarının da açıkça belirlenmesinde önem kazanır. Örgütlenme yönetmeliğinin tescil ve ilânı gerekli değildir. Ancak korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koyan pay sahipleri ile alacaklılara yazılı olarak bilgi verilir. Fıkra örgüt yönetmeliğinin kimin tarafından karara bağlanacağına ilişkin bir açıklığı içermemektedir. Bu yönetmeliği genel kurul veya yönetim kurulu onaylayabilir. Bu onay hiçbir organ açısından o organa özgülenmiş ve devredilemeyecek bir yetki taşımaz. Devir, esas sözleşmede açıkça öngörüldüğüne göre devir yönetmeliği bakımından gerekli esas sözleşmesel dayanak sağlanmış demektir. Önemli olan devirdir. Bu da esas sözleşmede öngörülen bir hükümlerle, “meşruiyet” temelini kazanmış olmaktadır. Teşkilât yönetmeliği bu devri uygulamaya ilişkin hükümlerini göstermesi bakımından önemlidir. Kaynak İsviçre hukukunda bu yetkiyi çoğu kez yönetim kurulu kullanmaktadır.

Yönetmelik hakkında bilgi verilmesi konusunda kanun pay sahipleriyle alacaklılar arasında bir fark yapmıştır. Pay sahiplerinin bu hususta “korunmaya değer menfaat”leri bulunduğuyla ilişkin güçlü bir karine vardır. Alacaklılarda böyle bir karine mevcut değildir. Bu sebeple, yönetim örgütü hakkında pay sahipleri bilgilendirilmelidir. Alacaklılar ise korunmaya değer menfaatleri bulunduğunu ikna edici bir şekilde ortaya koyarlarsa bilgilendirilirler. Menfaatin, istenen konu ve olgu ile ilgisi de göz önüne alınmalıdır. Sorumluluk davalarında ve iflâsta pay sahipleri ile alacaklıların menfaati somutlaşır. Bilgi verme yükümü yönetmeliğin bir kopyasının verilmesini ise zorunlu kılmaz. Ayrıca haklı sebeplerin varlığında (meselâ, bir alacaklının açtığı bir davada bu yönetmelikten bir rakibin yararlanması olasılığının bulunması gibi) talebin reddedilmesi de mümkündür. Yönetim kurulunun devir ve yönetmeliğini hazırlamaya ilişkin yetkisinin, bir esas sözleşme hükmü ile genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı sorunu bir içtihat sorunudur.

Devredilmediği takdirde yönetim, yönetim kurulunca kurul olarak yerine getirilir.

91- Anonim Şirket yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkileri nelerdir?

Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi
- b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi
- f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi
- g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması

92- Anonim Şirket genel kurullarında genel toplantı ve karar nisabı nedir?

Anonim şirket genel kurul toplantı nisabının belirlenmesinde, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı kuralı minimum oran olarak belirlenmiş ve bu nisabın Ticaret Kanunu veya esas sözleşme ile ancak daha ağır bir nisap öngörülürse değiştirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Yasanın 418. maddesi hükmüne göre, genel kurullar, Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanacaktır.

Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşılmadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmayacaktır.

Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilecektir.

Eski Ticaret Kanununun “*Nisap*” başlıklı 372. maddesi hükmü aşağıda yer almaktadır:

“Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuriyle toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri,

temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya ve karar vermeye yetkilidirler.”

Eski Ticaret Kanununun “*Toplantı ve Karar Nisabı*” başlıklı 388. maddesi hükmü aşağıdaki gibiydi:

“Şirketin tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için, bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır.

Şirketin mevzuu veya nev’inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368. maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.”

Eski Ticaret Kanununun söz konusu maddeleri incelendiğinde genel kurul toplantı nisabı, Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte biri olarak belirlenmiş, dolayısıyla Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede yapılacak değişiklik ile bu oran artırılabilirdiği gibi azaltılmasına da imkan tanınmıştır.

Yeni Ticaret Kanununda ise, genel kurul toplantı nisabının belirlenmesinde yine şirket sermayesinin en az dörtte biri uygulaması benimsenmiş, ancak bu oran minimum oran olarak kabul edilerek Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede sadece daha ağır nisaplar öngörülerek bu oranın değiştirilebileceği açıklanmıştır.

93- Anonim Şirket genel kurullarında özel nisap gerektiren haller nelerdir?

Yeni Yasa ile anonim şirket genel kurulunda aranan özel nisap gerektiren işlemlerde birtakım değişikliklere gidilmiştir.

Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınacaktır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket

sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Bu nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri ise geçersizdir.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınacaktır:

a) Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar.

b) Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmiş-beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınacaktır:

a) Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi.

b) İmtiyazlı pay oluşturulması.

c) Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması.

Yukarıda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşılamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranacaktır.

Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, genel kurullar, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanacak, bu nisap toplantı süresince korunacaktır:

a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri

b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar.

İşletme konusunun tamamen değiştirilmesi veya imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren altı ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı değildirler.

Eski Ticaret Kanununun 388. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, anonim şirket genel kurulunda oybirliğini gerektiren toplantı ve karar nisapları, şirketin tabiiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için sayılmıştı. Bahse konu nisap, Yeni Kanunun 421. maddesinin ikinci fıkrası ile, “bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar” ile “şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar” şeklinde ifade edilmek suretiyle konuya açıklık getirilmiştir.

Eski Ticaret Kanununda, şirket konusu ve türünün değişikliği için gerekli olan toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte ikisine sahip bulunanların pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması, karar nisabı ise mevcut oyların çoğunluğu olarak belirlenmiş iken, Yeni Yasa ile şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi yanında “imtiyazlı pay oluşturulması” ve “nama yazılı

payların devrinin sınırlandırılması” hususlarına ilişkin kararlara dair toplantı ve karar nisabının da, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınacağı hükmüne bağlanmış olup, ilk toplantıda bu nisabın sağlanamaması halinde ikinci toplantıda Eski Kanundan farklı olarak esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin değil, aynı nisabın yani sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şart koşulmuştur.

94- Anonim Şirket genel kurullarında kimlerin bulunması zorunludur? Kimler görüş açıklayabilirler?

Anonim şirket genel kurul toplantılarında Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin bulunması zorunlu hale getirilmiş, Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantılarında bulunma esaslarına ilişkin hususların ise yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanacaklardır.

Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler. Bu yüküme aykırılık genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemeyecektir. Esas sözleşme genel kurulun görüntü ve ses taşınması yoluyla naklini öngörebilecektir.

Diğer yandan anonim şirket genel kurul toplantılarında, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiye görüş açıklayabilme hakkı getirilerek sorumluluk hukuku yönünden konuları güçlendirilmiştir.

95- Yeni Kanun anonim şirketlerin teknik iflası ile ilgili olarak ne gibi düzenlemeler getirmiştir?

Daha önce 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde düzenlenen sermaye kaybı ve borca batıklık durumu 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununun 376 ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. Yeni düzenlemede eski düzenlemenin ana hatları korunmuş ancak uygulamada sıkça rastlanılan sorunlar dikkate alınarak yeni kurallar da öngörülmüştür.

Yeni Yasanın 376. maddesine göre; son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırarak ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunacaktır.

Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte

ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erecektir.

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verecektir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceleyecek ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunacaktır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirecek ve şirketin iflasını isteyecektir.

Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilecektir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanacaktır.

96- Hangi durumlarda iflasın ertelenmesi talep edilebilecektir?

İflasın ertelenmesi, şirket yönetim kurulu veya tasfiye memurları ya da alacaklılardan biri tarafından bildirilen ve mahkemece de tespit edilen borca batıklık sebebiyle bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında iflas kararı verilmesi gerekirken; mali durumun iyileştirilmesi ümidi olduğunu gösteren iyileştirme projesinin sunulması, yönetim kurulu veya alacaklılardan birinin talep etmesi ve mahkemece de ciddi ve inandırıcı bulunması üzerine iflas kararı verilmesinin belirli bir süre için ertelenip kural olarak aleyhe takiplerin yapılamayacağı, bu süre içinde mali durumun düzeltilip faaliyete devam edilmesini, böylece iflas etmekten kurtulmayı sağlayan şirketin olduğu kadar şirket alacaklıları ve ülke ekonomisinin de yararına olan bir iflas hukuku müessesesidir.

İflasın ertelenmesi talebini, sermaye şirketini “idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler”, “şirket tasfiye halinde ise “tasfiye memurları” veya bir “alacaklı” ileri sürebilir.

İflasın ertelenmesinde İcra İflas Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerini beraber değerlendirmek gerekmektedir. Bu anlamda, mahkemeye yıl sonu bilançosunun ve borca batıklık bilançosunun ibraz edilmesi lazımdır.

İflasın ertelenmesi talebiyle birlikte mahkemeye verilmesi gereken bir diğer belge de iyileştirme projesidir. Şirket böyle bir projeyi mahkemeye vermediği takdirde, iflasın ertelenmesi talebi kural olarak reddedilir. Bu proje, öngörülen kurtarma tedbirlerini ve borca batıklığı ortadan kaldırmak için gerekli olan süreyi içermelidir. İyileştirme projesi, gerektiğinde, işletmenin durumun iyileştirilmesini ümit ettiren dış faktörlere de yer vermelidir. Özellikle, kurtarma tedbirleri

bir sonuç verinceye kadar, kısa ve orta vadede kaçınılmaz olan işletme zararlarının aşılmasına imkan veren finansman kaynakları projede tanımlanmalıdır. Ayrıca, iyileştirme projesi iflasın ertelenmesi talebinin gerekçelerini etraflı ve titiz bir şekilde yansıtmalıdır. Böylece alacaklıları borçlu şirketin keyfi atılımlarına karşı korumak mümkün olur.

İflasın açılması için yetkili ve görevli olan mahkeme (borçlu şirketin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi), iflasın ertelenmesi için de yetkili ve görevlidir.

İflasın ertelenmesi prosedürü çekişmesiz yargıya dahildir ve öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır (İİK md. 179).

Uygulanacak yargılama usulü, basit yargılama usulüdür. İspat yükü kural olarak talep sahibi borçlu şirkete aittir. Ancak, her çekişmesiz yargı işinde olduğu gibi burada da, borçlu şirketin ve diğer ilgililerin ileri sürdükleri beyan ve iddialar ile getirdikleri deliller mahkemeyi bağlamaz. Hakim, durumun gerektirdiği başkaca vakıa ve delilleri serbest takdirine göre resen arayıp bulmaya yetkili ve hatta mecburdur.

97- Anonim Şirket hangi hallerde sona erer?

6102 sayılı Yasanın 529. maddesine göre anonim şirket;

- a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,
- b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,
- c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,
- d) Kanuna uygun olarak alınan genel kurul kararıyla,
- e) İflasına karar verilmesiyle,
- f) Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde sona erer.

Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir. Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine

en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Sona eren şirket tasfiye hâline girer. Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını “tasfiye hâlinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır.

98- Şirketlerin finansal tabloları ile yıllık faaliyet raporlarının hazırlanmasında hangi standartlar baz alınacaktır?

Yeni Yasa ile anonim şirketlerin finansal tablolarına ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesine ilişkin olarak TMS standartları baz alınarak ayrıntılı hükümler konmuştur.

Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlayacak ve genel kurula sunacaktır.

Bu görev yönetim kurulunun tüm üyelerine yönelik bir kurul görevidir. Yönetim hakkının devri bu görevin de devri sonucunu doğurmayacaktır.

Anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılmalıdır.

Madde, dört emredici ilkeyi içermektedir:

- (a)Yılsonu finansal tabloları Türkiye Muhasebe Standartlarına göre çıkarılacak
- (b)Finansal tablolardan şirketin malvarlığı, borçları, yükümlülükleri, öz kaynakları ve faaliyet sonuçları anlaşılacak
- (c)Finansal tablolar tam, anlaşılabilir, geçmiş yıllarla karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun, şeffaf, güvenilir olacak
- (d)Söz konusu tablolar şirketin durumunun resmini verecek, bu resim gerçeği dürüst ve aslına uygun olarak yansıtılacaktır.

Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtacaktır.

Bu raporda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilecek, raporda ayrıca, şirketin gelişmesine ve karşılaşması muhtemel risklere de açıkça işaret

olunacaktır. Bu konulara ilişkin yönetim kurulunun değerlendirmesi de raporda yer alacaktır.

Yönetim kurulunun faaliyet raporu ayrıca aşağıdaki hususları da içerecektir:

- a) Faaliyet yılının sona ermesinden sonra şirkette meydana gelen ve özel önem taşıyan olaylar.
- b) Şirketin araştırma ve geliştirme çalışmaları.
- c) Yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilere ödenen ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, ödenekler, yolculuk, konaklama ve temsil giderleri, aynı ve nakdî imkânlar, sigortalar ve benzeri teminatlar.

Hem anonim şirketler hem de şirketler topluluğu bakımından, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun zorunlu asgari içeriği, ayrıntılı olarak ilgili Bakanlık tarafından bir yönetmelikle düzenlenecektir.

Bankalar ile diğer kredi kurumlarının, finansal kiralama ve faktoring gibi finansal şirketlerin, sigorta ve reasürans şirketlerinin, Sermaye Piyasası Kanunu kapsamındaki tüm kurumların ve kooperatiflerin finansal tabloları ile konsolide finansal tablolarına ilişkin özel hükümler ise saklıdır.

99- Ticaret Kanununda belirlenen kurallara uymamanın sonuçları nelerdir?

Yeni Ticaret Kanununun getirdiği hükümlere uymamanın cezası oldukça ağırdır. Kanun hükümlerine uymamanın cezası bazı durumlarda sadece para cezası olabileceken bazı durumlarda hapis cezası da gündeme gelebilecektir.

Buna göre; defter tutma yükümünü yerine getirmeyenler, ticari işletmesiyle ilgili olarak gönderilen belgelerin kopyasını sağlamayanlar, ticari defterleri için gerekli onayları yaptırmayanlar, Kanuna uygun olarak defterlerini tutmayanlar, hileli envanter çıkaranlar, defter ve belgelerini basılı olarak ibraz etmeyenler **ikiyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla** cezalandırılacaklardır.

Diğer yandan;

- uymak zorunda olduğu muhasebe standartlarına aykırı hareket edenler **yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla**,
- tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri, denetime tabi tutulan gerçek veya tüzel kişiye ait olup olmadığına bakılmaksızın denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen veremeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler, **üç aydan iki yıla kadar hapis cezası** ile,
- gerçeğe aykırı beyanda bulunan kurucular, Kanunda ön görülen esaslara aykırı rapor veren kurum denetçileri, Kanuna aykırı olarak şirkete borçlanan ortak ve yönetim kurulu üyeleri **üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla** cezalandırılacaklardır.

Son olarak; Ticaret Kanununda belirtilen internet sitesini öngörülen süre için-

de oluşturmayan veya internet sitesi mevcut ise aynı süre içinde internet sitesinin bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine özgülemeyen anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, limited şirket müdürleri ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette yönetici olan komandite ortaklar **altı aya kadar hapis ve yüz günden üçyüz güne kadar adli para cezasıyla**; internet sitesine konulması gereken içeriği usulüne uygun bir şekilde koymayanlar ise **üç aya kadar hapis ve yüz güne kadar adli para cezasıyla** cezalandırılacaktır.

Adli para cezasının bir günlük tutarı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 52. maddesine göre 20 TL'den az 100 TL'den çok olmamak üzere hakim tarafından belirlenecek olup, mezkur düzenlemeye göre adli para cezasının üst sınırı 730 gündür.

Söz konusu suçların tamamı re'sen takip olunacaktır.

100- Borçlar Kanununa göre “sözleşme” nasıl tanımlanmaktadır? Sözleşme nasıl kurulur? Sözleşmeler şekil şartına tabi midir?

6098 sayılı Borçlar Kanununun 1. maddesine göre; sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur, irade açıklaması, açık veya örtülü olabilir.

Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılacaktır. İkinci derecedeki noktalarda uyuşulamazsa hâkim, uyuşmazlığı işin özelliğine bakarak karara bağlar.

Kabul için süre belirleyerek bir sözleşme yapılmasını öneren, bu sürenin sona ermesine kadar önerisiyle bağlıdır. Kabul bu süre içinde kendisine ulaşmazsa; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olan bir kişiye yapılan öneri hemen kabul edilmezse; öneren, önerisiyle bağlılıktan kurtulur.

Telefon, bilgisayar gibi iletişim sağlayabilen araçlarla doğrudan iletişim sırasında yapılan öneri, hazır olanlar arasında yapılmış sayılır.

Kabul için süre belirlenmeksizin hazır olmayan bir kişiye yapılan öneri, zamanında ve usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının beklenebileceği ana kadar, önereni bağlar. Öneren, önerisini zamanında ulaşmış sayabilir. Zamanında gönderilen kabul, önerene geç ulaşır ve öneren onunla bağlı olmak istemezse, durumu hemen kabul edene bildirmek zorundadır.

Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır.

İsmlenmemiş bir şeyin gönderilmesi öneri sayılmaz. Bu şeyi alan kişi, onu geri göndermek veya saklamakla yükümlü değildir.

Öneren, önerisi ile bağılı olmama hakkının saklı olduğunu açıkça belirtirse veya işin özelliğinden ya da durumun gereğinden bağlanma niyetinde olmadığı anlaşılırsa, önerisi kendisini bağlamaz.

Fiyatını göstererek mal sergilenmesi veya tarife, fiyat listesi ya da benzerlerinin gönderilmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılır.

Geri alma açıklaması, diğere tarafa öneriden önce veya aynı anda ulaşmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğere tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, öneri yapılmamış sayılır.

Bu kural, kabulün geri alınmasında da uygulanır.

Hazır olmayanlar arasında kurulan sözleşmeler, kabulün gönderildiği andan başlayarak hüküm doğurur.

Açık bir kabulün gerekli olmadığı durumlarda, sözleşme önerinin ulaşma anından başlayarak hüküm doğurur.

Yasanın 12. maddesine göre sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekilde bağılı değildir.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklindedir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz.

Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekilde uyulması zorunludur. Ancak, sözleşme metniyle çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler bu kuralın dışındadır.

Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur.

Kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçer.

Sözleşmelerde imzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır.

Usulüne göre onaylanmadıkça veya imza ettikleri sırada metnin içeriğini bildikleri ispat edilmedikçe, görme engellilerin imzaları onları bağlamaz.

İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanabilirler.

Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin taraflarca belirli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, belirlenen şekilde yapılmayan sözleşme tarafları bağlamaz.

Herhangi bir belirleme olmaksızın yazılı şekil kararlaştırılmışsa, yasal yazılı şekle ilişkin hükümler uygulanır.

Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.

Borçlu, yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı kazanmış olan üçüncü kişiye karşı, bu işlemin muvazaalı olduğu savunmasında ise bulunamaz.

101- Sözleşme serbestisi kavramı neyi ifade etmektedir? Hangi sözleşmelerin kurulması hukuken mümkün değildir? Hangi sözleşmelerdeki sakatlıklar sonradan giderilebilir?

Borçlar Kanununun 26. maddesine göre taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler.

Mezkur Yasanın 27. maddesine göre kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler ise kesin olarak hükümsüzdür.

Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemeyecek ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz kabul edilecektir.

Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilecektir.

Zarar gören bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde kullanabilecektir.

Bir sözleşmenin ileride kurulmasına ilişkin sözleşmeler geçerlidir. Diğer yandan kanunlarda öngörülen istisnalar dışında, önsözleşmenin geçerliliği, ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır.

Yasanın 30. maddesine göre sözleşme kurulurken esaslı yanılmaya düşen taraf, sözleşme ile bağlı olmayacaktır.

Yasaya göre aşağıda sayılan yanılma hâlleri “*esaslı yanılma*” halleri olarak kabul edilmektedir:

1. Yanılan, kurulmasını istediği sözleşmeden başka bir sözleşme için iradesini açıklamışsa.

2. Yanılan, istediğinden başka bir konu için iradesini açıklamışsa.
3. Yanılan, sözleşme yapma iradesini, gerçekte sözleşme yapmak istediği kişiden başkasına açıklamışsa.
4. Yanılan, sözleşmeyi yaparken belirli nitelikleri olan bir kişiyi dikkate almasına karşın başka bir kişi için iradesini açıklamışsa.
5. Yanılan, gerçekte üstlenmek istediğinden önemli ölçüde fazla bir edim için veya gerçekte istediğinden önemli ölçüde az bir karşı edim için iradesini açıklamışsa.

Basit hesap yanlışlıkları sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecek; bunların düzeltilmesi ile yetinilecektir.

Saikte yanılma, esaslı yanılma sayılmamaktadır. Yanılanın, yanıldığı saiki sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması hâlinde yanılma esaslı sayılacaktır. Ancak bu durumun karşı tarafça da bilinebilir olması gerekir.

Yanılan, yanıldığını dürüstlük kurallarına aykırı olarak ileri süremeyecektir. Özellikle diğer tarafın, sözleşmenin yanılanın kastettiği anlamda kurulmasına razı olduğunu bildirmesi durumunda, sözleşme bu anlamda kurulmuş sayılacaktır.

Yanılan, yanılmasında kusurlu ise, sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Ancak, diğer taraf yanılmayı biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, tazminat istenemeyecektir. Hâkim, hakkaniyetin gerektirdiği durumlarda, ifadan beklenen zararı aşmamak kaydıyla, daha fazla tazminata hükmedebilir.

Taraflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı değildir. Üçüncü bir kişinin aldatması sonucu bir sözleşme yapan taraf, sözleşmenin yapıldığı sırada karşı tarafın aldatmayı bilmesi veya bilecek durumda olması hâlinde, sözleşmeyle bağlı değildir.

Taraflardan biri, diğerinin veya üçüncü bir kişinin korkutması sonucu bir sözleşme yapmışsa, sözleşmeyle bağlı değildir. Korkutan bir üçüncü kişi olup da diğer taraf korkutmayı bilmiyorsa veya bilecek durumda değilse, sözleşmeyle bağlı kalmak istemeyen korkutulan, hakkaniyet gerektiriyorsa, diğer tarafa tazminat ödemekle yükümlüdür.

Korkutulan, içinde bulunduğu durum bakımından kendisinin veya yakınlarından birinin kişilik haklarına ya da malvarlığına yönelik ağır ve yakın bir zarar tehlikesinin doğduğuna inanmakta haklı ise, korkutma gerçekleşmiş sayılacaktır.

Bir hakkın veya kanundan doğan bir yetkinin kullanılacağı korkutmasıyla sözleşme yapıldığında, bu hakkı veya yetkiyi kullanacağını açıklayanın, diğer tarafın zor durumda kalmasından aşırı bir menfaat sağlamış olması hâlinde, korkutmanın varlığı kabul edilir.

Yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan taraf, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse, sözleşmeyi onanmış sayılır. Aldatma veya korkutmadan dolayı bağlayıcılığı olmayan bir sözleşmenin onanmış sayılması, tazminat hakkını ise ortadan kaldırmaz.

102- Borçlar Kanunu “*temsil*” müessesesini nasıl düzenlemiştir?

Borçlar Kanununun 40. maddesine göre yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunamı bağlamaktadır.

Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur. Ancak, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunan biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunana ait olur.

Başkası adına ve hesabına temsil kamu hukukundan doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi bu konudaki yasal hükümlere; temsil hukuksal bir işlemde doğmuşsa, temsil yetkisinin içeriği ve derecesi o hukuksal işleme göre belirlenecektir.

Temsil yetkisi üçüncü kişilere bildirilmişse temsil yetkisinin içeriği ve derecesi, bu bildirimle göre şekillenecektir.

Temsil olunan, hukuki bir işlemde doğan temsil yetkisini her zaman sınırlandırabilir veya geri alabilir. Ancak, taraflar arasındaki hizmet, vekâlet veya ortaklık sözleşmeleri gibi hukuki ilişkilerden doğabilecek haklar saklıdır.

Temsil olunanın, bu hakkından önceden feragat etmesi ise mümkün değildir.

Temsil olunan verdiği yetkiyi üçüncü kişilere açıkça veya dolaylı biçimde bildirmişse, bu yetkiyi tamamen veya kısmen geri aldığını onlara bildirmedeği takdirde, yetkinin geri alındığını iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremeyecektir.

Hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer. Söz konusu kural bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Temsilciye yetki belgesi verilmişse, yetkinin sona ermesi durumunda temsilci, bu belgeyi temsil olunana geri vermekle veya hâkimin belirleyeceği yere bırakmakla yükümlüdür.

Temsil olunan veya halefleri, temsilcinin belgeyi geri vermesi için gerekeni yapmazlarsa, bundan dolayı iyiniyetli üçüncü kişilerin zararını gidermekle yükümlüdürler.

Temsilci, yetkisinin sona ermiş olduğunu bilmediği sürece, temsil olunan veya halefleri, temsilcinin yapmış olduğu hukuki işlemlerin sonuçlarıyla bağlıdır. Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar. Yetkisiz temsilcinin kendisiyle işlem yaptığı diğer taraf, temsil olunanın, uygun bir süre içinde bu hukuki işlemi onayıp onamayacağını bildirmesini isteyebilir. Bu süre içinde işlemin onanmaması durumunda, diğer taraf bu işlemle bağlı olmaktan kurtulur.

Yasanın 47. maddesine göre temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onanmaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir. Ancak, yetkisiz temsilci, işlemin yapıldığı sırada karşı tarafın, kendisinin yetkisiz olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ederse, kendisinden zararın giderilmesi istenemez. Ayrıca, hakkaniyet gerektiriyorsa, kusurlu yetkisiz temsilciden diğer zararların giderilmesi de istenebilir.

103- Kusursuz sorumluluk ne anlama gelmektedir? Borçlar Kanununda düzenlenen kusursuz sorumluluk halleri hangileridir?

Kusursuz sorumluluk, objektif sorumluluk ya da sebep sorumluluğu, kusurlu sorumluluğun temel unsurları olan kusur ve hukuka aykırılığın bir koşul olmaktan çıktığı sorumluluk türünü ifade eden bir hukuk terimidir.

Bir kimsenin başka bir kişiye zarar vermesi ve bu zararlar zarar verenin fiili arasında nedensellik bağının olması sorumluluk için yeterlidir. Bu itibarla, yasalarla kusur aranmaksızın sorumlu kabul edilen kimselerin eylemlerinden zarar gören kişiler, karşı tarafın olayda kusuru bulunduğunu ispat etmek zorunda olmadıkları gibi, kusursuz sorumlu sayılan kişi ya da kurum olayda kusuru bulunmadığını ispat etmekle sorumluluktan kurtulamaz. Sorumluluktan kurtulmak için fiil ile zarar arasındaki sebep-sonuç ilişkisinin ortadan kalktığını ispat etmek gerekir. İlliyet bağının kopması zarar görenin veya üçüncü bir kişinin ağır kusuru nedeniyle olabilir. Diğer yandan beklenmeyen haller ve olağanüstü olaylar illiyet bağının kopması sonucunu doğurabilir.

Sebep sorumluluğu, ilke olarak zarara sebep olma düşüncesine dayanır. Burada ise sorumluluk, kusur yerine kanunun öngördüğü belirli bir olguya bağlanmıştır.

Borçlar Kanunumuzda düzenlenen kusursuz sorumluluk hallerinden en önemlisi şüphesiz adam çalıştıranın (istihdam edenin) kusursuz sorumluluğu halidir.

Yasanın 66. maddesine göre, adam çalıştıran, çalışanın, kendisine verilen işin yapılması sırasında başkalarına verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, çalışanın seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmayacaktır.

Bir işletmede adam çalıştıran, işletmenin çalışma düzeninin zararın doğmasını önlemeye elverişli olduğunu ispat etmedikçe, o işletmenin faaliyetleri dolayısıyla sebep olunan zararı gidermekle yükümlüdür.

Adam çalıştıran, ödediği tazminat için, zarar veren çalışana, ancak onun bizzat sorumlu olduğu ölçüde rücu hakkına sahiptir.

Diğer bir kusursuz sorumluluk hali ise hayvan bulunduranın sorumluluğudur. Yasanın 67. maddesine göre bir hayvanın bakımını ve yönetimini sürekli veya geçici olarak üstlenen kişi, hayvanın verdiği zararı gidermekle yükümlüdür.

Hayvan bulunduran, bu zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse sorumlu olmayacaktır.

Hayvan, bir başkası veya bir başkasına ait hayvan tarafından ürkütülmüş olursa, hayvanı bulunduranın, bu kişilere rücu hakkı saklıdır.

Kanunda düzenlenen bir diğer kusursuz sorumluluk durumu da yapı malikinin sorumluluğudur.

69. madde hükmüne göre, bir binanın veya diğer yapı eserlerinin maliki, bunların yapımındaki bozukluklardan veya bakımındaki eksikliklerden doğan zararı gidermekle yükümlüdür.

İntifa ve oturma hakkı sahipleri de, binanın bakımındaki eksikliklerden doğan zararlardan, malikle birlikte müteselsilen sorumludurlar.

Sorumluların, bu sebeplerle kendilerine karşı sorumlu olan diğer kişilere rücu hakkı ise saklıdır.

Kusursuz sorumluluktan doğan tazminat davalarının görümünde, hakim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.

104- Yeni Borçlar Kanunu borcun ifası noktasında hangi düzenlemeleri getirmiştir?

Her şeyden önce ifade etmekte yarar var ki borcun, bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu, borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir. Diğer yandan borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir. Alacaklı kısmen ifayı kabul ederse borçlu, borcun kendisi tarafından ikrar olunan kısmını ifadan kaçınamaz. Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa, alacaklılardan her biri, borcun alacaklılarının tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır. Bölünemeyen borcun birden çok borçlusuna varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür. Durumun gereğinden aksi an-

laşılmadıkça, ifade bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını isteyebilir.

Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamayacaktır. Seçimlik borçlarda, hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimlerden birinin seçimi borçluya aittir. Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenecektir.

Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenecektir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilecektir.

Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

Kanunun 91. vadesi borç ilişkilerinde vadeyi belirleme altına almaktadır. Buna göre, borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılacaktır. Borcun ifası için gün belirtilmeksizin sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılacaktır.

Bir borcun veya taraflardan birine düşen herhangi bir yükümlülüğün sözleşmenin kurulmasından başlayarak belli bir sürenin sonunda ifası gerekiyorsa, ifa zamanı aşağıdaki biçimde belirlenecektir:

1. Gün olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur. Sekiz veya onbeş gün olarak belirlenmiş süre ise, bir veya iki haftayı değil, tam sekiz veya onbeş günü ifade eder.
2. Hafta olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu güne ismen uyan gününde dolmuş olur.
3. Ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçınıcı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır.
4. Yarım aydan onbeş günlük süre anlaşılır. Bir veya birden çok ay ve yarım ay

olarak belirlenmiş sürenin dolduğu gün, son aya onbeş gün eklenerek belirlenir. Bu kurallar, sürenin sözleşmenin kurulmasından başka bir andan işlemeye başladığı durumlarda da uygulanacak, borçlu belirli bir süre içinde yerine getirilmesi gereken bir borcu, bu sürenin dolmasından önce ifa etmekle yükümlü olacaktır.

İfa zamanı veya sürenin son günü, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlarsa, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçecektir. Borç, alışılmış iş saatlerinde ifa ve kabul edilecektir.

Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir. Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınınca ya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir. Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden de dönebilir.

Konusu para olan borç ülke parasıyla ödenir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.

Borçlu, faiz veya giderleri ödemede gecikmemiş ise, kısmen yaptığı ödemeyi ana borçtan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz. Alacaklı, alacağın bir kısmı için kefalet, rehin veya başka bir güvence almış ise, borçlu kısmen yaptığı ödemeyi, güvence altına alınan veya güvencesi daha iyi olan kısma mahsup etme hakkına sahip değildir.

Birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirebilir. Borçlu bildirimde bulunmazsa, yapılan ödeme, kendisi tarafından derhâl itiraz edilmiş olmadıkça, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır. Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. Takip yapılmamış ise ödeme, vadesi ilk önce gelmiş olan borç için yapılmış olur. Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır.

Borcu ödeyen borçlu, bir makbuz ve borcun tamamı ödenmişse, buna ilişkin borç senedinin geri verilmesini veya iptalini isteyebilir.

105- Borcun ifa edilmemesinin sonuçları nelerdir?

Yasanın 112. maddesine göre, borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

Yapma borcu, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir; her türlü giderim isteme hakkı saklıdır.

Yapmama borcuna aykırı davranan borçlu, bu aykırı davranışının doğurduğu zararı gidermekle yükümlüdür.

Alacaklı, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı borçluya ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir.

Borçlu, genel olarak her türlü kusurdan sorumludur. Borçlunun sorumluluğunun kapsamı, işin özel niteliğine göre belirlenir. İş özellikle borçlu için bir yarar sağlamıyorsa, sorumluluk daha hafif olarak değerlendirilir.

Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma ile borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Yasanın 117. maddesinde borçlunun temerrüdü durumu düzenlenmiştir. Buna göre muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur.

Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür. Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

Faiz veya irat borcunu ya da bağışladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. Temerrüt faizine, ayrıca temerrüt faizi yürütülemez.

Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür. Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir.

Yasanın 124. maddesine göre aşağıdaki durumlarda süre verilmesine gerek yoktur:

1. Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağı anlaşılıyorsa.

2. Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa.

3. Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmesi üzerine, ifanın artık kabul edilmeyeceği sözleşmeden anlaşılıyorsa.

Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir.

Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir. Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

106- Borçlar Kanunu borç ilişkilerinde teselsülü nasıl düzenlemektedir?

6098 sayılı Yeni Borçlar Kanununun 162. maddesine göre; birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar.

Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hâllerde ortaya çıkar.

Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.

Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder. Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.

Kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.

Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.

Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.

Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.

Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.

Kendisine düşen paydan fazla ifade bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.

107- Satış sözleşmesinin unsurları nelerdir?

Yasanın 207. maddesine göre satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir.

Sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça veya aksine bir âdet bulunmadıkça, satıcı ve alıcı borçlarını aynı anda ifa etmekle yükümlüdürler.

Durum ve koşullara göre belirlenmesi mümkün olan bedel, kararlaştırılmış bedel hükmündedir.

Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayırık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir.

Taşınır satışlarında, alıcının satılanın zilyetliğini devralmada temerrüde düşmesi durumunda zilyetliğin devri gerçekleşmişçesine satılanın yarar ve hasarı alıcıya geçer.

Satıcı alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere gönderirse, yarar ve hasar, satılanın taşıyıcıya teslim edildiği anda alıcıya geçer.

108- Kira sözleşmesinin unsurları nelerdir? Kiraya verenin ve kiracının hak ve yükümlülükleri hangileridir?

Kira sözleşmesi, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

Kira sözleşmesi, belirli ve belirli olmayan bir süre için yapılabilir. Kararlaştırılan sürenin geçmesiyle herhangi bir bildirim olmaksızın sona erecek kira sözleşmesi belirli sürelidir; diğer kira sözleşmeleri belirli olmayan bir süre için yapılmış sayılır.

Kiraya verenin en önemli borcu teslim borcudur. Kiraya veren, kiralananı kararlaştırılan tarihte, sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmakla yükümlüdür. Kiralananla ilgili zorunlu sigorta, vergi ve benzeri yükümlülüklerle, aksi kararlaştırılmamış veya kanunda öngörülmemiş ise, kiraya veren katlanır. Kiraya veren, kiralananın kullanımıyla ilgili olmak üzere, kendisi veya üçüncü kişi tarafından yapılan yan giderlere katlanmakla yükümlüdür.

Sözleşmenin kurulmasından sonra kiralanan herhangi bir sebeple el değiştirirse, yeni malik kira sözleşmesinin tarafı olur.

Taşınmaz kiralalarında, sözleşmeyle kiracının kiracılık hakkının tapu siciline şerhi kararlaştırılabilir.

Kiralama sözleşmesinde kiracının en önemli borcu pek tabii ki kira bedelini kira bedelini ödeme borcudur. Kiracı, aksine sözleşme ve yerel âdet olmadıkça, kira bedelini ve gerekiyorsa yan giderleri, her ayın sonunda ve en geç kira süresinin bitiminde ödemekle yükümlüdür.

Kiracı, kiralananın tesliminden sonra muaccel olan kira bedelini veya yan gideri ödeme borcunu ifa etmezse, kiraya veren kiracıya yazılı olarak bir süre verip, bu sürede de ifa etmeme durumunda, sözleşmeyi feshedeceğini bildirebilir. Kiracıya verilecek süre en az on gün, konut ve çatılı işyeri kiralalarında ise en az otuz gündür. Bu süre, kiracıya yazılı bildirim yapıldığı tarihi izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

Kiracı, kiralananı, sözleşmeye uygun olarak özenle kullanmak ve kiralananın bulunduğu taşınmazda oturan kişiler ile komşulara gerekli saygıyı göstermekle yükümlüdür.

Kiracı, kiralananın olağan kullanımını için gerekli temizlik ve bakım giderlerini ödemekle yükümlüdür.

Kiracı, kiraya verene zarar verecek bir değişikliğe yol açmamak koşuluyla, kiralananı tamamen veya kısmen başkasına kiraya verebileceği gibi, kullanım hakkını da başkasına devredebilir.

Kiracı, konut ve çatılı işyeri kiralalarında, kiraya verenin yazılı rızası olmadıkça, kiralananı başkasına kiralayamayacağı gibi, kullanım hakkını da devredemez. Kullanıma elverişli bulundurulduğu sürece kiralanan, kiracının kendisinden kaynaklanan bir sebeple kullanılmasa veya sınırlı olarak kullanılrsa bile kiracı, kira bedelini ödemekle yükümlüdür. Bu durumda, kiraya verenin yapmaktan kurtulduğu giderler kira bedelinden indirilir.

Açık veya örtülü biçimde bir süre belirlenmişse, kira sözleşmesi bu sürenin sonunda kendiliğinden sona erer.

Taraflar, bu durumda, açık bir anlaşma olmaksızın kira ilişkisini sürdürürlerse, kira sözleşmesi belirsiz süreli sözleşmeye dönüşür.

Belirsiz süreli kira sözleşmelerinde taraflardan her biri, daha uzun bir fesih bildirim süresi veya başka bir fesih dönemi kararlaştırılmış olmadıkça, yasal fesih dönemlerine ve fesih bildirim sürelerine uyarak sözleşmeyi feshedebilir. Fesih dönemlerinin hesabında, kira sözleşmesinin başlangıç tarihi esas alınır. Sözleşmede veya kanunda belirtilen fesih dönemine veya bildirim süresine uyulmamışsa, bildirim bir sonraki fesih dönemi için geçerli olur.

Kiraya veren, güvence verilmesi için kiracı ve iflas masasına yazılı olarak uygun bir süre verir. Bu süre içinde kendisine güvence verilmezse kiraya veren, sözleşmeyi herhangi bir fesih bildirim süresine uymaksızın hemen feshedebilir.

109- Eser sözleşmesinin konusu nedir? Sözleşmenin taraflarının hak ve borçları nelerdir?

Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir.

Yüklenici, üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorundadır.

Yüklenicinin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alandaki işleri üstlenen basiretli bir yüklenicinin göstermesi gereken meslekî ve teknik kurallara uygun davranışı esas alınır.

Yüklenici, meydana getirilecek eseri doğrudan doğruya kendisi yapmak veya kendi yönetimi altında yaptırmakla yükümlüdür. Ancak, eserin meydana getirilmesinde yüklenicinin kişisel özellikleri önem taşıyorsa, işi başkasına da yaptırabilir.

Aksine âdet veya anlaşma olmadıkça yüklenici, eserin meydana getirilmesi için kullanılacak olan araç ve gereçleri kendisi sağlamak zorundadır.

Malzeme yüklenici tarafından sağlanmışsa yüklenici, bu malzemenin ayıplı olması yüzünden iş sahibine karşı, satıcı gibi sorumludur.

Malzeme iş sahibi tarafından sağlanmışsa yüklenici, onları gereken özeni göstererek kullanmakla ve bundan dolayı hesap ve artanı geri vermekle yükümlüdür.

Yüklenicinin işe zamanında başlamaması veya sözleşme hükümlerine aykırı olarak işi geciktirmesi ya da iş sahibine yüklenemeyecek bir sebeple ortaya çıkan gecikme yüzünden bütün tahminlere göre yüklenicinin işi kararlaştırılan zamanda bitiremeyeceği açıkça anlaşılırsa, iş sahibi teslim için belirlenen günü beklemek zorunda olmaksızın sözleşmeden dönebilir.

Eserin açıkça veya örtülü olarak kabulünden sonra, yüklenici her türlü sorumluluktan kurtulur; ancak, onun tarafından kasten gizlenen ve usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için sorumluluğu devam eder. İş sahibi, gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, eseri kabul etmiş sayılır.

Eserdeki ayıp sonradan ortaya çıkarsa iş sahibi, gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorundadır; bildirmezse eseri kabul etmiş sayılır.

İş sahibinin en önemli borcu bedel ödeme borcudur.

Eserin parça parça teslim edilmesi kararlaştırılmış ve bedel parçalara göre belirlenmişse, her parçanın bedeli onun teslimi anında muaccel olur.

Bedel götürü olarak belirlenmişse yüklenici, eseri o bedelle meydana getirmekle yükümlüdür. Eser, öngörülenden fazla emek ve masrafı gerektirmiş olsa bile yüklenici, belirlenen bedelin artırılmasını isteyemez. Eser, öngörülenden az emek ve masrafı gerektirmiş olsa bile iş sahibi, belirlenen bedelin tamamını ödemekle yükümlüdür.

Eserin bedeli önceden belirlenmemiş veya yaklaşık olarak belirlenmişse bedel, yapıldığı yer ve zamanda eserin değerine ve yüklenicinin giderine bakılarak belirlenir.

Eser teslimden önce beklenmedik olay sonucu yok olursa iş sahibi, eseri teslim almada temerrüde düşmedikçe yüklenici, yaptığı işin ücretini ve giderlerinin ödenmesini isteyemez. Bu durumda malzemeye gelen hasar, onu sağlayana ait olur.

Eserin iş sahibince verilen malzeme veya gösterilen arsanın ayıbı veya iş sahibinin talimatına uygun yapılması yüzünden yok olması durumunda yüklenici, doğabilecek olumsuz sonuçları zamanında bildirmişse, yaptığı işin değerini ve bu değere girmeyen giderlerinin ödenmesini isteyebilir. İş sahibinin kusuru varsa, yüklenicinin ayrıca zararının giderilmesini de isteme hakkı vardır.

110- “Adi kefalet” ve “müteselsil kefalet” ne anlama gelmektedir?

Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir.

Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilini takip edemez; ancak, aşağıdaki hâllerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir:

1. Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması.
2. Borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi.
3. Borçlunun iflasına karar verilmesi.
4. Borçluya konkordato mehli verilmiş olması.

Alacak, kefaletten önce veya kefalet sırasında rehinle de güvence altına alınmışsa, adi kefalette kefil, alacağın öncelikle rehin konusundan alınmasını isteyebilir. Ancak, borçlunun iflasına veya kendisine konkordato mehli verilmesine karar verilmişse, bu hüküm uygulanmaz.

Sadece açığın kapatılması için kefil olunmuşsa, borçlu aleyhine yapılan takibin kesin aciz belgesi alınmasıyla sonuçlanması veya borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi ya da konkordatonun kesinleşmesi durumlarında, doğrudan doğruya kefile başvurulabilir. Sözleşmede, bu durumlarda alacaklının, önce asıl borçluya başvurmak zorunda olduğu kararlaştırılabilir.

Müteselsil kefalette kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefilini takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarın sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.

Alacak, teslimine bağlı taşınır rehni veya alacak rehni ile güvenceye alınmışsa, rehlin paraya çevrilmesinden önce kefile başvurulamaz. Ancak, alacağın rehni paraya çevrilmesi yoluyla tamamen karşılanamayacağını önceden hâkim tara-

findan belirlenmesi veya borçlunun iflas etmesi ya da konkordato mehli verilmesi hâllerinde, rehnin paraya çevrilmesinden önce de kefile başvurulabilir.

111- Yeni Kanun “Adi Ortaklığı” nasıl düzenlemektedir?

Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir. Bir ortaklık, kanunla düzenlenmiş ortaklıkların ayırt edici niteliklerini taşııyorsa, adi ortaklık sayılacaktır.

Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür.

Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır.

Ortaklar, niteliği gereği ortaklığa ait olan bütün kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdürler. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, her ortağın kazanç ve zarardaki payı, katılım payının değerine ve niteliğine bakılmaksızın eşittir. Sözleşmede ortakların kazanç veya zarara katılım paylarından biri belirlenmişse bu belirleme, diğerindeki payı da ifade eder. Bir ortağın zarara katılmaksızın yalnız kazanca katılacağına ilişkin anlaşma, ancak katılma payı olarak yalnızca emeğini koymuş olan ortak için geçerlidir.

Ortaklığın kararları, bütün ortakların oybirliğiyle alınır. Sözleşmede kararların oy çokluğuyla alınacağı belirtilmişse çoğunluk, ortak sayısına göre belirlenir. Yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir. Ortaklık, ortakların tümü veya birkaçı tarafından yönetilmekte ise, bunlardan her biri, diğerleri katılmaksızın işlem yapabilir; ancak ortaklığı yönetmeye yetkili olan her ortak, tamamlanmasından önce işleme itiraz etmek suretiyle, bu işlemin yapılmasını engelleyebilir. Ortaklığa genel yetkili bir temsilci atanması ve ortaklığın olağan dışı işlerinin yürütülmesi için, bütün ortakların oybirliği gereklidir. Ancak, gecikmesinde sakınca olan hâllerde, bu konuda yönetici ortaklardan her biri yetkilidir.

Ortaklardan birinin ortaklık işleri için yaptığı giderlerden veya üstlendiği borçlardan dolayı diğer ortaklar, ona karşı sorumlu olurlar; bu ortağın, yönetim işleri yüzünden doğrudan doğruya uğradığı zararlar ile ortaklığın yönetiminden kaynaklanan tehlikeler sonucunda doğan zararları, diğer ortaklar gidermekle yükümlüdürler.

Ortaklığa avans olarak para veren ortak, verdiği günden başlamak üzere faiz isteyebilir.

Yükümlü olmadığı hâlde ortaklık işleri için emek sarf etmiş olan bir ortak, hakkaniyetin gerektirdiği bir karşılık ödenmesini isteyebilir.

Her ortak, ortaklık işlerinde kendi işlerinde olduğu ölçüde çaba ve özen göstermekle yükümlüdür.

Her ortak, diğçerlerine karşı, kendi kusuruyla verdiği zararları, başka işlerde ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın gidermekle yükümlüdür.

Ortaklığa, yeni bir ortak alınması, bütün ortakların rızasına bağlıdır.

Ortaklardan biri tek taraflı olarak bir üçüncü kişiyi ortaklıktaki payına ortak eder veya payını ona devrederse, bu üçüncü kişi ortak sıfatını kazanamaz.

Bir ortağın fesih bildiriminde bulunması, kısıtlanması, iflası, tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi veya ölmesi hâlinde, sözleşmede ortaklığın diğçer ortaklarla devam edeceğine ilişkin bir hüküm varsa, bu durumlardan biri gerçekleştiğinde, o ortak veya temsilcisi ya da ölen ortağın mirasçısı ortaklıktan çıkabilir veya diğçer ortaklar tarafından yazılı olarak yapılacak bir bildirimle ortaklıktan çıkarılabilir.

Bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması durumunda payı, diğçer ortaklara payları oranında kendiliğinden geçer.

Diğçer ortaklar, ortaklıktan çıkan veya çıkarılan ortağa, kullanımını ortaklığa bıraktığı eşyayı geri vermekle yükümlü oldukları gibi, kendisini ortaklığın muaccel borçlarından doğan müteselsil sorumluluktan kurtararak, ortak sıfatının sona erdiği tarihte ortaklık tasfiye edilmiş olsaydı ödenmesi gereken tasfiye payını ödemekle yükümlüdürler. Ortaklığın henüz muaccel olmayan borçları için diğçer ortaklar, çıkan veya çıkarılan ortağı borçtan kurtarmak yerine, kendisine bir güvence verebilirler.

Çıkan veya çıkarılan ortağın tasfiye payı, ortaklık sıfatının sona erdiği tarih itibarıyla, mali işlerde uzman bir kişiye hesaplattırılır. Tarafların uzman kişi üzerinde anlaşamamaları durumunda bu kişi, hâkim tarafından atanır.

Adi ortaklık, aşağıdaki durumlarda sona erer:

1. Ortaklık sözleşmesinde öngörölen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız duruma gelmesiyle.
2. Sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürölmesi konusunda bir hüküm yoksa, ortaklardan birinin ölmesiyle.
3. Sözleşmede ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm yoksa, bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesiyle.
4. Bütün ortakların oybirliğiyle karar vermesiyle.
5. Ortaklık için kararlaştırılmış olan sürenin bitmesiyle.
6. Ortaklık sözleşmesinde feshi bildirme hakkı saklı tutulmuş veya ortaklık belirsiz bir süre için ya da ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulmuşsa, bir ortağın fesih bildiriminde bulunmasıyla.
7. Haklı sebeplerin bulunması hâlinde, her zaman başkaca koşul aranmaksızın, fesih istemi üzerine mahkeme kararıyla.